

**T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI**

**İBB ATATÜRK KİTAPLIĞI BEL YZ K0340 NUMARADA
KAYITLI ŞİİR MECMUASI
(İNCELEME-METİN)**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Tuba POLAT

KOCAELİ 2024

**T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI**

**İBB ATATÜRK KİTAPLIĞI BEL YZ K0340 NUMARADA
KAYITLI ŞİİR MECMUASI
(İNCELEME-METİN)**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Tuba POLAT

Danışman: Doç. Dr. Muhammet KUZUBAŞ

KOCAELİ 2024

**T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI**

**İBB ATATÜRK KİTAPLIĞI BEL YZ K0340 NUMARADA
KAYITLI ŞİİR MECMUASI
(İNCELEME-METİN)**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Tezi Hazırlayan: Tuba POLAT

Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Karar ve No: 07.06.2024-20

Jüri Başkanı: Prof. Dr. Mehmet ÖZDEMİR

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Muhammet KUZUBAŞ

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Gülçin TANRIBUYURDU

KOCAELİ 2024

ÖN SÖZ

Klasik Türk edebiyatının *antolojisi*, *kırk ambarı*, *edebî kuyumcusu*, *didaktik unsurlar dağarcığı* gibi çeşitli adlandırmaları olan mecmualar; “şairlerin biyografik bilgilerini içermesi”, “okuyucuyu bilgilendirme”, “mürettibin sosyal yaşamına dair estetik ve pragmatik tercihlerini yansıtırma” şeklinde *şair-okur-mürettip* üçlüsüyle ilgili öğretici ve lirik metinlerin bulunduğu özel defterlerdir. Bu defterler -Bâkî'nin benzetmesiyle- bir *gonca* misalidir. Açılan her yaprağı tarihi, sosyoloji, psikoloji, ilahiyat vb. gibi alanlara kaynaklık edecek dür-dâneler saçmaktadır.

Kökü altı asırlık bir maziden ve öncesinden beslenen klasik Türk edebiyatının semaya uzanan dallarından her geçen gün yeni bir meyve daha devşirilmektedir. Bu meyvelerden bir kısmı da -çoğu şiir türünde olan- mecmualardır. Mecmualar, derleyicinin kendi kimliğinden izler bıraktığı; çağından, kültüründen ve coğrafyasından teferruatlar serptiği eserleridir.

Son zamanlarda kütüphanelerde yer alan yazma eser koleksiyonlarındaki mecmuaların araştırma ve incelemelerine, tenkitli metin neşrine yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışma ile de mecmua dünyasından bir meyve devşirerek klasik Türk edebiyatı çalışmalarına bir katkı sunmak amaçlanmıştır.

Çalışmaya mevzu bahis olan İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Bel_Yz_ K0340 numarada kayıtlı 57 varaktan ve ilaç tarifleriyle beraber 188 metinden oluşan bir şiir mecmuasıdır. Mecmuanın mürettibi Muhammed/ Mehmed Sa'îd'dir. 57 varaktan oluşan eser üzerine yapılan çalışmada 13 ila 19. yüzyıl şairlerinin yer aldığı görülmektedir. Yapılan çalışmada numaralandırılan 180 şiirden 2^a, 2^b varakları, 115, 116 ve 117 numaralı metinler ile okunamayan *Meval* başlıklı beş metin Arapça; 21. metin ise Farsça yazılmıştır. Çeşitli aruz kalıplarının kullanıldığı Mecmua'da 51 gazel, 31 şarkı, 46 koşma, 11 murabba', 3 ilahi, 11 beyit ve müfret, 1 kaside, 1 müstezad, 1 vezn-i âher, 1 terakib-i bent, 1 tahmis, 1 musammat, 1 takvim ile bitkisel kürler (ilaç tarifleri) bulunmaktadır. 13 ila 19. yüzyıl şairlerinden derlenen eser; Nâbî, Fuzûlî, Bâkî, Nef'î, Erzurumlu İbrahim Hakkı, Âşık Ömer gibi ün salmış şairlerin şiirleriyle birlikte Diyarbakırlı Şevkî, Sıdkı, Âlî gibi çok tanınmayan şairlerin şiirlerini ihtiva etmektedir.

Çalışmanın birinci bölümünde ele alınan mecmuanın tanımı ve tasnifiyle ilgili bilgiler, eserin dış özellikleri, muhtevası, dil ve yazım özellikleri, tespit edilen şairlerin kısaca hayatları, şiirlerin nazım şekilleri, kullanılan vezinler ve sayıları verilmiştir. İkinci bölümde ise metni yazarken izlenen yol, transkripsiyonlu metin ve tıpkıbasım örnekleri bulunmaktadır.

Bu çalışmanın hazırlanmasında çok büyük emeği geçen saygıdeğer danışman hocam Doç. Dr. Muhammet KUZUBAŞ'a, tez sürecini hızlandırmama yardımcı olan değerli hocam Doç. Dr. Gülçin TANRIBUYURDU'ya, bana olan desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen kıymetli aileme özellikle akademik anlamda bana yol gösteren babam Prof. Dr. Harun POLAT'a, Arapça metinleri okumama yardımcı olan değerli arkadaşım Hanan POLAT'a, çalışmalarım sürecinde bana çokça katkı sağlayan kıymetli arkadaşım Ebrar Tenşi ABANOZ'a ve bu süreçte emeği geçen tüm arkadaşlarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Tuba POLAT

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	I
İÇİNDEKİLER	III
ÖZET.....	V
ABSTRACT	VI
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	VIII
KISALTMALAR	IX
TABLO LİSTESİ	X
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
1. MECMUA ÜZERİNE.....	1
1.1. MECMUANIN TANIMI VE SINIFLANDIRILMASI.....	1
1.1.1. Mecmuanın Etimolojik Yapısına ve Tarihsel Gelişimine Kısa Bir Bakış..	1
1.1.2. Mecmuaların Sınıflandırılması	5
1.2. İBB ATATÜRK KİTAPLIĞI BEL_YZ_K0340 NUMARADA KAYITLI ŞİİR MECMUASI	8
1.2.1. Mecmuanın Dış Özellikleri (Nüsha Tavsifi)	8
1.2.2. Mecmua'nın Muhteva, Dil ve Yazım Özellikleri	10
1.2.3. Mecmuada Yer Alan Şairler, Kullandıkları Nazım Şekilleri ve Makamlar ile Sayıları.....	14
1.2.4. Mecmuada Yer Alan Şiirlerde Kullanılan Vezinler, Makamlar ve Sayıları	17
1.2.5. Mecmuada Tespit Edilen Şairlerin Hayatına Dair Kısa Bilgiler	19
1. 2. 6. Derleyici İle İlgili Bazı Hususiyetler	38
İKİNCİ BÖLÜM	38
2. TENKİTLİ METİN ÜZERİNE	38
2.1.TENKİTLİ METNİN HAZIRLANMASINDA TAKİP EDİLEN YOL ...	38

2.2. TENKİTLİ METNİN TRANSKRİPSİYON VE İMLÂSINDA TAKİP EDİLEN YOL	39
2.3. İBB ATATÜRK KİTAPLIĞI BEL YZ K0340 NUMARADA KAYITLI ŞİİR MECMUASI'NIN TRANSKRİPSİYONLU METNİ	40
SONUÇ	153
KAYNAKÇA	155
TIPKIBASIM ÖRNEKLERİ	162
ÖZGEÇMİŞ	169



ÖZET

Varoluşundan beri fehm etme ve izah etme gayreti içerisinde olup kendisinden öncekilerin oluşturduğu anlamlar dünyasından kendi dünyasını anlamlandırmaya çalışan insan “dil”e maruz kalmış, bu da onun kendisini ve yaşadığı toplumu bilmesi için *tanımlamayı* dolayısıyla *sınırlılığı* getirmiştir. Bu sınırlılığı aşkın bir merteye isteyen ancak kültürel izleri dimağında taşıyan şairler dilin tüm imkânlarını kullanarak sınırlılık içinde bir sınırsızlık yakalama arzusundadır. Nitekim klasik Türk edebiyatında kalıplaşmış terkiplerin ve mazmunların algoritmik bir yaklaşımla ele alındığı divanlar, mesneviler, tezkireler, mecmualar vb. bu arzunun timsali mesabesindedir.

Çalışma odağı olarak ele alınacak mecmualar, muhtelif konular barındıran Osmanlı kültürünün asırlardır taşıyıcısı niteliğinde olan kişisel kompliasyonlardır. Klasik Türk edebiyatının çeşitli nazım şekil ve türlerini, ilaç tariflerini, şairlerle ilgili daha önce bilinmeyen bilgileri ve divanlarda bulunmayan şiirleri kendisinde barındıran; hatırlanmayan şairleri hatırlatarak ekol haline gelmiş şairlerle aynı sayfada söz sahibi kılacak şekilde eşitlemiş kültürel yankılardır ve her biri gönüllü araştırmacılar tarafından modernize edilmeyi beklemektedir.

Günümüze kadar gelen kültürel yankılardan biri de İBB Atatürk Kitaplığı Bel_Yz_K0340 numarada kayıtlı mecmuadır. 57 varaktan ve 180 metinden oluşan Mecmua’da 13 ila 19. yüzyıl şairlerinin yer aldığı görülmektedir. Çeşitli aruz kalıplarının kullanıldığı mecmuada 51 gazel, 31 şarkı, 46 koşma, 11 murabba’, 3 ilahi, 11 beyit ve müfret, 1 kaside, 1 müstezad, 1 vezn-i âher, 1 terkiib-i bent, 1 tahmis, 1 musammat bulunmaktadır.

İki bölümden oluşan çalışmanın birinci bölümünde mecmuanın tanımına ve sınıflandırılmasına, şairlerin mecmuaya bakış açısına yer verilmektedir. İkinci bölümünde ise çoğu metinler Osmanlıca olmak üzere Mecmua’nın tenkitli metni bulunmaktadır.

Anahtar kelimeler: Dil, klasik Türk edebiyatı, mecmua, tenkitli metin, İBB Atatürk Kitaplığı Bel_Yz_K0340

ABSTRACT

Man, who has been trying to understand and explain since his existence and trying to make sense of his own world from the world of meanings created by those before him, has been exposed to "language", and this has brought limitations and therefore definition to his ability to know himself and the society he lives in. Poets who want to transcend this limitation, but who carry cultural traces in their minds, desire to capture limitlessness within limitations by using all the possibilities of language. As a matter of fact, in Classical Turkish literature, there are divans, mesnevi, tezkires, poetry anthologies, etc. where formulaic compositions and themes are handled with an algorithmic approach. It is the epitome of this desire.

The poetry anthologies that will be discussed as the focus of the study are personal compilations that have been the carriers of Ottoman culture for centuries, containing various subjects. It contains various verse forms and genres of classical Turkish literature, medicine recipes, previously unknown information about poets, and poems that are not found in divans; They are cultural echoes that remind us of unremembered poets and make them equal on the same page with poets who have become schools, and each of them is waiting to be modernized by volunteer researchers.

One of the cultural echoes that has survived until today is the poetry anthology registered at the İBB Atatürk Library, number Bel_Yz_K0340. It can be seen that poets from the 13th to the 19th centuries are included in the Journal, which consists of 57 pages and 180 texts. In the poetry anthology, where various aruz patterns are used, there are 51 ghazals, 31 songs, 46 running, 11 murabba', 3 hymns, 11 couplets and mufret, 1 kaside, 1 müstezad, 1 vezn-i aher, 1 terkid-i bent, 1 tahmis, 1 musammat.

The first part of the study, which consists of two parts, includes the definition and classification of the poetry anthology and the poets' perspective on the poetry

anthology. In the second part, there are critical texts of the poetry anthology, most of which are in Ottoman Turkish.

Key words: Language, classical Turkish literature, poetry anthology, critical text, IBB Atatürk Library Bel_Yz_K0340



TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا	a, e, ʾ	ش	Ş, ş
آ	ā, a	ص	Ş, ş
ب	B, b	ض	Ž, ž, Đ, đ
پ	P, p	ط	Ṭ, ṭ
ت	T, t	ظ	Z, z
ث	S, s	ع	ʿ
ج	C, c	غ	Ġ, ġ
چ	Ç, ç	ف	F, f
ح	H, h	ق	K, k
خ	H, h	ك	G, g, K, k, Ñ, ñ
د	D, d	ل	L, l
ذ	Z, z	م	M, m
ر	R, r	ن	N, n
ز	Z, z	و	V, v, O, o, Ö, ö, U, u, Ü, ü, Ū, ū, Ō, ō
ژ	J, j	ه	H, h, e, a
س	S, s	ی	Y, y, Ī, ī, Ĭ, ĭ, I, ı

KISALTMALAR

a.g.e : adı geçen eser

a.g.m: adı geçen makale

a.d.t: adı geçen tez

b. : beyit

Bkz. : Bakınız

C. : Cilt

d : drtlk

D. : Divan

D. : Divançe

DİA : Trkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi

G : Gazel

İBB : İstanbul Belediyesi Başkanlığı

K : Kaside

kt : Kıt'a

M. : Mecn'a

Mes.: Mesnevi

s. : sayfa

Ş. : Şiir

T. : Tezkire

TEİS : Trk Edebiyatı İsimler Szlğ

vb. : ve benzeri

vd. : ve diğerleri

vs.: vesaire

yy.: yzyıl

[...]: Yazmada olmayan ve tamir edilen yerler

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Mecmuadaki Şiirlerin Başlıkları, Nazım Şekilleri, Sayısı, Belirlenen Şairlerin Adı ve Yaşadıkları Yüzyıl.....	14
Tablo 2: Mecmuada Kullanılan Vezinler, Hece Ölçüleri ve Sayıları.....	17
Tablo 3. Makamlı Şiirlerin Başlıkları, Şairler, Makam ve Sayıları.....	17

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: En Çok Şiiri Bulunan Şairler ve Şiir Sayıları.....	16
Şekil 2: Mecmua'daki Divan ve Halk Şiiri Sayıları.....	17

BİRİNCİ BÖLÜM

1. MECMUA ÜZERİNE

1.1. MECMUANIN TANIMI VE SINIFLANDIRILMASI

1.1.1. Mecmuanın Etimolojik Yapısına ve Tarihsel Gelişimine Kısa Bir Bakış

İnsanoğlunun ebediliği yakalama iştıyakı, “bilmek-bilinmek” düalitesi çerçevesinde mitlerle, masallarla, destanlarla, hikâyelerle, şiirlerle vs. bilgeliği dilinde inşa etmesine sebep olmuştur. Böylece insan varoluşunu içinde duymuş ve hakikat arayışını dil aracılığıyla gerçekleştirir olmuştur.

Öteden beri anlama ve anlatma gayreti içerisinde olan birey aslında kendisinden öncekilerin oluşturduğu anlamlar dünyasından kendi dünyasını anlamlandırmaya çalışır. Dilin içine düşen herkes kendinden önce geçenlerin oluşturduğu patikaları takip etmek zorunda hisseder. Dolayısıyla dil bir özgürleşme, bireyleşme alanı değil bir mahkûmiyet; anlatılardaki kimliklere ve inançlara bağlıdır (Gezgin, 2020: 41-44).

Anlatı misyonunu yazı dilinde çoğunlukla yazarlar ve şairler üstlenir. Konu gereği ele alınacak şairler açık algılarıyla içinde bulundukları zaman ve mekândaki hadiselerin nabzını ellerinde tutarlar. Bireysel dünyalarını belirleyen hiçbir toplumsal realiteden uzak değildirler. İçinde var olduğu kültür kodlarını alan ve kültürün belirleyiciliğinden kopamayan şair, şiirine bilerek ya da bilmeyerek kültürün tozlarını taşır. Her şiir aidiyetlerini kültür karşısındaki ya da içindeki duruşuyla belli eder. Şiir bütün imalarına rağmen aidiyetini belli eder (Alver, 2019:176-177).

Mecmualar bu minvalde değerlendirilecek olursa aidiyet bilincinin sadece kültürel bir sınırlılıkla değil daha derinlerde yatan Platon’un mimesis açılımına

bağlanması imkân dahilinde olabilir. Öykünme anlamında kullanılan kavram; en basit anlatımla dünya hayatının idealar âleminin bir gölgesi, bütün hükümetlerin hakiki yönetimin birer taklidi olması dahil yasalar, söylemler, evren vs. her şey birer taklittir. Bu bakış açısıyla birer taklit olan dans, müzik, resim, tiyatro ve şiir gibi sanat dalları aslında hakikate ulaşabilme, gerçeğe en yakın olanı yakalayabilme arzusundan ileri gelmektedir. Mimetik etkinlik olan şiir, insanın karakterini yapılandıran bir etkiye sahip ve duyuşal yönüyle hakikat ile arasında ilişki kurar. Filozof böylece mimesisi hakikat ile ideal alem arasında bir yere konumlandırır (Mutlu, 2017:9-21).

Platon'un şiirlerin mimetik bir etkinlik alanı olduğu düşüncesinden yola çıkarak muhtelif konularda yazılan nazım biçim ve türlerin, duaların, farmakolojik metinlerin derlendiği mecmuaları taklit içinde bir taklit olarak görmek mümkün. Ancak bu da şairin veya mürettibin gerçeklikten uzak, yansımalar alemine mahkûm olan edebî bir varoluş bunalımına girmesini doğurabilir ki bu da ayrı bir tartışma ve araştırma konusu olacaktır.

Mecmuanın genel anlamda bir tanımı yapılacak olursa; mecmua sözcüğü “dağınık şeyleri bir araya getirmek, toplamak” anlamındaki Arapça *cem*’ masterından türemiş; Lugât-ı Remzi’de “bir hususa müte’allik yazılmış şeylerin cem’ olmuş defteri ve kitabı”, Kâmûs-i Türkî’de “toplanıp biriktirilmiş, tertip ve tanzim edilmiş şeylerin hepsi, seçilmiş yazılardan meydana getirilen yazma kitap, dergi” olarak tanımlanmıştır.

Mecmualar birden fazla yazar veya şaire ait çeşitli konulardan oluşan nesir veya şiirlerden oluşan derleme kitaplardır. TDK’nin “*dergi*” anlamını verdiği “mecmua”lar tam veya kısaltılmış metinleri bir araya getiren, farklı stil, tür ve konulardaki yazılar olup 1400’lü yıllarda yeni bir tür olarak öne çıkar (Roxburgh, 2012:455). İslâm kültüründe ise mecmua türü, son peygamberin hadis yazımına izin vermesiyle birlikte ortaya çıkmış; sahâbîler Resûlullah’tan duyduklarını kendi seçimlerine, ihtiyaç ve değerlendirmelerine göre bir araya getirince hadis literatüründe sahîfe, cüz ve kitap adıyla anılan ilk derlemeler doğmuştur. Bunların en bilineni Hemmam b. Münebbih’in Sahîfesi adıyla Türkçeye tercüme edilmiş mecmuadır. Aslında peygamberden önce de Arap edebiyatında seçme şiirleri bir

araya getiren en eski ve önemli mecmualar, yedi şairin kasidelerini toplayan el-Mu'allakât ile Mufaddal ed-Dabbî'nin el-Mufaddaliyyât, el Asma'îyyât (Asmaî) ve el-Hamâse (Ebû Temmâm) adlı derlemeler yer almıştır. Hadislerin de derlenmesiyle zamanla bu gelenek Osmanlıda da rağbet görmüş, mecmuaların sayı ve çeşitliliği artmış, bu eserler telif kitap hüviyetine kavuşmuştur (Uzun, 2003: 266).

Mecmualar; Araplar, Farslar ve Türkler arasında farklı gelişim göstermiş ve telif özelliğini birkaç asır sonra kazanmıştır. Nitekim Osmanlıda 16. yüzyılda değer kazanmış ve özel mecmualar ilgi görmeye başlamıştır. Özel mecmualar kâğıdın rengi, boyutları, cildi, yazısı, şekli, tezhibi gibi nitelikleri açısından farklılıklar göstermiş; mecmuaların bir kısmı karalama defteri olarak kullanılmış, bir kısmı da düzensiz, okunaksız, yazım hatalarıyla dolu çeşitli konularda yazılmış metinler içermektedir. Ayrıca mecmualar tek bir dilde yazıldığı gibi Arapça, Farsça ve Türkçe olmak üzere birkaç dilde de yazılmıştır. İlmî ve dinî konularda derlenmiş mensur ve Arapça; edebiyat ve sanat konularda derlenmiş olanlar ise manzum ve Farsça-Türkçe olduğu görülmektedir. Örneğin Osmanlı müelliflerinden Müstakimzâde'nin ikisi mensur ağırlıklı Arapça, güfte mecmuası ise manzum ve Türkçedir. Derleyeni bilinmeyen Câmiu'l-Meânî de çoğunlukla manzum olan Türkçe-Farsça metinlerden oluşmuştur (Uzun, 2003: 267).

Bir tür el kitabı niteliğinde olan ve kitap yazmaktan çekinen müelliflerce tercih edilmesinden dolayı Osmanlıda çok yaygınlaşmış ve ilim dallarına göre türlere ayrılmış olan mecmualardan bazıları şunlardır: Tefsir, hadis, fıkıh-hukuk, fetva, fevâid, kelâm-akaid, tasavvuf, dua, hutbe-vaaz; divan, şiir, nazîre, kaside-gazel, na't, medhiye, mersiye, muamma, lugaz, rubâî, letâif, destan, lugat-ıstılah; tarih, münşeât-inşâ, hatt-ı hümayun, mûsiki, risâle; tıp; havas, astronomi (Uzun, 2003: 267).

Mecmuaların genelde birden fazla yazar veya şaire ait çeşitli konulardan oluşan nesir veya şiirlerden oluşan derleme kitaplar olduğunu ifade etmiştik. Mecmuaların özellikle seçkin metinlerin kaydedildiği eserler olduğu Nef'î'nin beytinden anlaşılmaktadır:

Nice kasîde bir kitâb mecmûa-i pür intihâb

Her nüktesi Faslulhitâb her beyti bir genc-i hikem (Akkuş; 2018: 15.K)

Mecmua kelimesinin çeşitli anlamlarda kullanılmasının eserlerin edebiyat dünyasındaki karşılığıyla ve algısal eğilimle ilgili olması muhtemeldir. Örneğin fetva mecmuaları belirli bir alana yönelik olarak hazırlanmış ve işlevselliğini yitirmiştir. Ancak edebi metinleri toplayan mecmuaların varlıklarını sürdürmesinin bu algılamada etkisi vardır. Bu yüzdendir ki mecmualar daha çok şiir mecmuası ifadesine doğru evrilmiştir (Gülbüz, 2012:104).

Şairlerin mecmua terimini nasıl yorumladıklarıyla ilgili birkaç örnek vermek yerinde olacaktır.

“Divan” sözcüğü de önceleri “şiir mecmuası” anlamında kullanılmıştır. Reşîd (Mehmed) yazdığı divanını mecmua sözcüğüyle ifade ederek şiirlerini taze güle benzetir:

Reşîdâ seyr iden mecmû’a-i eş’âr-ı rengînüñ

‘Aceb ‘azm-i temâşâ-yı gülistân eyleyüp neyler (Altuner, 1989: 330)

Şairler kendi eserleri için divan veya şiir defteri anlamında mecmua dedikleri gibi bazı beyitlerde mecmuayla birlikte aynı anlama gelen “*dana dili, sefine, şiraze*” sözcüklerini de kullanmışlardır (Kurnaz&Çeltik, 2013:24).

Bâkî şiirini gevhere, mecmuayı mücevher kutusuna benzetir:

Pürdür güher-i pâk ile mecmû’a-i Bâkî

Deryâ dil-i dâîdur aña sîne sefine (Küçük, 1995: 265)

Revânî ise şiirleri cevhere, bu şiirleri okuyanların gönüllerini birer şiir mecmuasına benzetir:

Okunan meclisler içre şi’r-i gevherbârdur

Her gönül gûyâ ki bir mecmû’a-i eş’ârdur (Avşar, 2017: 23/ Dibâce)

Şeyhülislam Yahyâ da kendisini bahçivana, mecmuasını da gül bahçesine benzetir:

Gösterür Yahyâ ma'ârif ehline mecmû'asın

Gûyiyâ bir bâgbândur gûlsitânın gezdürür (Kavruk: 124/ 99.G)

Şairler mecmua hakkındaki yargıları ve mecmuayı hangi anlamda kullandıklarıyla ilgili yapılan çalışmada mecmuanın kullanılan beyte göre anlamı değişen bir kavram olduğu tespiti yapılmıştır. Örneğin mecmua bazı beyitlerde: güzellik defteri, sevgilinin gül yüzünün mecmuası, sedefin denizin koynunda saklanması gibi mecmuaların cepte taşınması, divan, gül bahçesi, külliyyat, sefîne, gül fidanı, âlem, gonca gibi kavram ve benzetmelerle; mecmua-i hüsn, mecmua-i kalb, gülzâr-ı mecmua vb. terkiplerle ifade edilmiştir (Kurnaz&Çeltik, 2013:23-45).

Şiirlerin mecmualara kaydedilip okunması şairler için bir övünç kaynağı olmasıyla beraber bir şairlik ölçütüdür. Genellikle şairler şiirlerinin mecmuaya alınmasını talep eder (Kurnaz&Çeltik, 2013:33).

Mecmûalarda şî'rim arar ehl-i tab' olan

Hâce gibi ki şehride ıkd-ı leâl arar (Kavruk:157, 132/G)

Revânî'nin şu beytinde de şairlerin divanlarına girmeyen bazı şiirlerin mecmualara kaydedildiğine gönderme vardır:

Yazamaz gamdan Revânî defter ü dîvânına

Şol gazeller kim begüm mecmûa-ı hâtırdadır (Avşar, 2017: 214/66G)

1.1.2. Mecmuaların Sınıflandırılması

Mecmualar birçok şaire ait muhtelif konularda, farklı nazım tür ve şekillerde, farklı dillerde yazılan metinlerin yer aldığı eserlerdir. Bunlar içerisinde ayetler, hadisler, dualar, ilahiler, şarkılar, ilaç tarifleri, tarihi belge niteliği taşıyan notlar vs. bulunur. Metinlerde tek bir konu, tek bir şair veya yazar, tek bir nazım türü veya şekli vs. olmadığı için mecmuaları geleneksel bir şekilde sınıflandırmak imkân dahilinde değildir. Esasında mecmuaları “derleme” olması dışında ortak bir noktada tasnif etmek güçtür. İçerik olarak çeşitlilik arz eden eserin eğer sadece kişisel bir amaç taşıyorsa “mürettip” odaklı değerlendirilmesi araştırmacıyı mürettibin ilgi

alanını, edebî zevklerini ve seçimlerini belirleyerek biyografik bir çalışmaya sevk edebilir. Ancak yapıt, mecmuanın müstensih tarafından noktalanmaması veya henüz bir eser olamaması durumunda bazen okuyucular tarafından yüzyıllar sonra dahi yapılan eklemelerle tekâmüle erebilir. Bu durumda sadece mürettip odaklı değerlendirme de belirsizliğe uğramaktadır.

Derleyicinin farklı şairlerden derlediği şiirler “asıl mesele olan kendini tanıma” yolunda edebi beğenilerinin ve kişisel zevklerinin birer yansıması olduğu gibi toplumsal bir yarar elde etme kaygısı da taşıdığı görülmektedir. Mecmuaların şiirlerin unutulması endişesiyle veya dinî metinler, ilaç tarifleri, tarihi bilgiler gibi toplumun yararına ve topluma hizmet amacı taşıması yönüyle bir tasnife gitme düşüncesi geliştirse de bireyin edebî zevkini ve ilgisini de barındırdığından mecmuaların kişisel veya toplumsal amaç taşıdığıyla ilgili keskin bir ayrıma gitmek zordur.

Mecmualarda belirli bir kuralın olmayışı araştırmacıları tasnif çalışmaları yapmaya sevk etmiştir. Mecmuaların derleme amaçlarına göre değişebilen içerik tasnifleri oluşturulmuştur. Örneğin Mehmet Gürbüz şiir mecmualarında ayrıntılı bir tasnife gitmiştir: Şiirlerin şekil özelliklerine göre oluşturulan şiir mecmuaları, şiirlerin konularına göre oluşturulan (tematik) şiir mecmuaları, nazire mecmuaları, şairlerin aidiyeti/mensubiyeti esasına göre hazırlanan mecmualar, bir mensubiyet ilişkisi gözetmeksizin belirli şairlerin divanlarını, şiirlerini bir araya getirmeyi amaçlayan mecmualar (Gülbüz, 2012: 107-112).

Mecmualar üzerine ayrıntılı çalışma yapmak için mecmuaya yöneltilecek soruların gruplandırılması aşağıdaki gibi yapılabilir Elbette her mecmuada bu soruların cevabı bulunamayabilir, hatta cevaplar birbirini kapsıyor olabilir.

1. Mürettibi merkeze alan sorular
2. Okuyucuyu merkeze alan sorular
3. Devrin edebi zevkini ele alan sorular
4. Eserin muhtevasını konu alan sorular
5. Mecmuanın içeriği ile paydaş alanların ilişkisini konu alan sorular
6. Mecmuanın tertip edildiği coğrafi alanı konu alan sorular
7. Tek kaynak olması açısından sorulan sorular

8. Birden fazla nüshası olan eseri merkeze alan sorular
 9. Özel hayatlara dair bilgi veren mecmuaları merkeze alan sorular
 10. Mecmuaların edebiyat tarihine katkılarını merkeze alan sorular
 11. Mecmuanın imlasını konu alan sorular
 12. Arşiv malzemeleri içeren mecmuaları merkeze alan sorular
- (Kurnaz&Aydemir, 2013: 53-56)



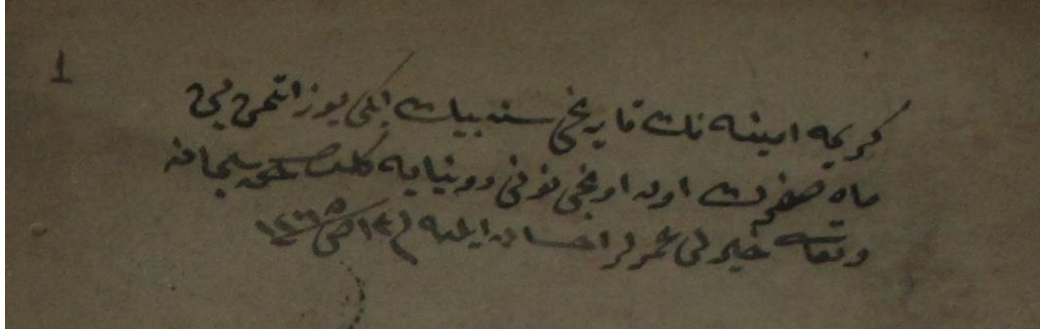
1.2. İBB ATATÜRK KİTAPLIĞI BEL_YZ_K0340 NUMARADA KAYITLI ŞİİR MECMUASI

1.2.1. Mecmuanın Dış Özellikleri (Nüsha Tavsifi)

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Bel_Yz_K0340 numarada kayıtlı şiir mecmuası üzerine çalışmakta olup eser 15x21 dış ölçülerinde olup iç ölçüleri 21x27 cm'dir. Dış kapağı kopmuş, son sayfasının da yarısı yırtılmış olup sonradan verilen numaralardan eserin 57 varaktan oluştuğu görülmektedir.

Her bir sayfa iki sütundan olmak üzere her bir varak 4 sütundan meydana gelmektedir. Her bir varak X^a , X^b ; her bir sütun da $X^{a/1}-X^{a/2} - X^{b/1}-X^{b/2}$ şeklinde numaralandırılmıştır. Bu numaralandırmadan yola çıkarak eserin 3, 4, 18, $18^{a/2}$, 18^b , 19^a , 20^a , $26^{b/2}$, 27^a , 32, 34, 35^a , $41^{a/2}$, 43^a , $44^{a/2}$, $45^{a/2}$, 46, $48^{b/2}$, 49, 51^a , 52^a , 55^b , 57 sayfaları boştur. 19^a 'da "Cenâb-ı Rab 'ömr ü ikbâl sâmilidir ki..." şeklinde bir dua ifadesi geçerken 46. varakta "İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn" ifadesinin yer alması derleyicinin bir ölüm haberiyle sarsılmış olabileceği düşüncesini oluşturmaktadır. Ancak sayfaların neden boş bırakıldığı üzerine net bir hüküm vermek güçtür.

Eserin başında derleyici kızı Emine'nin doğum tarihini not almıştır.

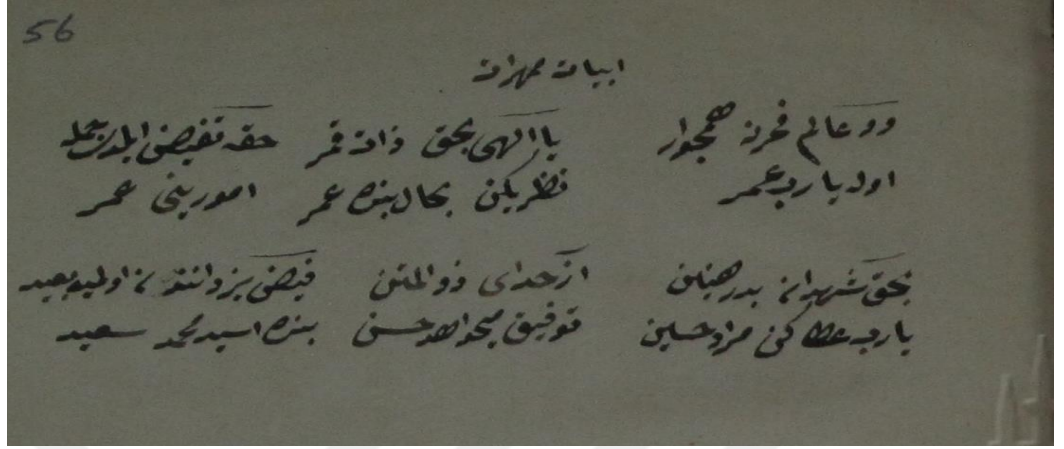


Eserin başı:

Kerîme Emîneniñ târihi sene biñ iki yüz atmış beş mäh-ı şaferiñ on üçüncü nevmi dünyâya geldi. Hâķ subhānehû te'āla hayırlı 'ömrler ihsân eyleye Temme 13 Şafer 1265

Derleyici- Yıl: Muhammed/ Mehmed Sa'îd- 1849

Eserin sonunda derleyici eserini dilek ve temennilerde bulunarak ve adını da yazdığı düşünülerek noktalamıştır.



Eserin sonu: Ebyat-ı Memhûrât

Dü ' âlem fahrına hem-civâr

Ola yâ Rabb-i 'Ömer

Yâ İlâhî bi-ḥaḳḳ-ı zât-ı ḳamer

Naẓar iñen be-ḥâl-i bende 'Ömer

Ḥaḳḳa tefeyyüz eyledik cümle

Umûrunu 'Ömer

Bi-ḥaḳḳ-ı şehîdân-ı Bedr ü Huneyn

Yâ Rabbi 'atâñın murâdı Ḥuseyn

Ez-Ḥudâ-yı Zü'l-menên

Tevfîḳ-i bi-cevâhir-i Hasan

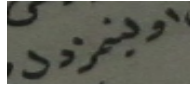
Feyẓ-i Yezdânından olmaya ba'îd

Bende Seyyid Muḥammed/ Mehmed Sa'îd

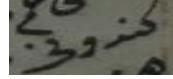
1.2.2. Mecmua'nın Muhteva, Dil ve Yazım Özellikleri

İncelenen Mecmua'da Eski Anadolu Türkçesindeki (anınçün; 139.Ş/8d), (bencileyin; 124.Ş/ 13d), (kağı; 64.Ş/ 7d), (urur; 52.Ş/ 3b) vb. sözcüklerin kullanıldığı görülmüştür. Bunların dışında hatalı kullanımlar, düzlük-yuvarlaklık; kalınlık-incelik uyumları, kiplerin kullanımları örneklerle aşağıda belirtilmiştir:

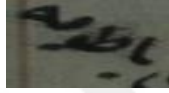
1. Düzlük- yuvarlaklık; kalınlık-incelik uyumunun olmaması:



(olınmaz; 31.Ş/ 2b)



(kendüni; 56.Ş/ 10d)

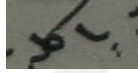


(yaturma; 55.Ş/ 2b)

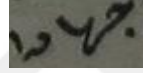


(n'eyler begüm; 53.Ş/ 3b)

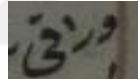
2. Bazı sözcüklerde harflerin ve eklerin eksik yazılması:



(pākūñle; 1.Ş./4b)



(cihānda; 51.Ş/ 2b)

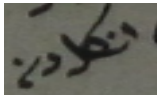


(evrāk-ı; 49.Ş/ 4b)

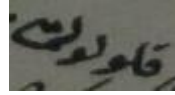


(kayıma; 53.Ş/ 7b)

3. Bazı sözcüklerde harflerin ve eklerin fazla yazılması:

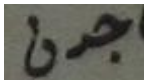


(inleden; 20.Ş/ Redif)

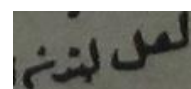


(kılun; 109.Ş/ 9d)

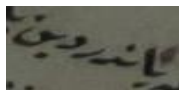
4. Klasik Osmanlı Türkçesindeki 2. şahıs iyelik ekinin ve 2. tekil şahıs ekinin ك (kef) ile yazılması gerekirken ن (nun) ile yazılması:



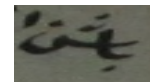
(ceddün; 3.Ş- 3b)



(la' l-i lebünden; 64.Ş /9d)



(yandurdun; 42.Ş/ 7b)



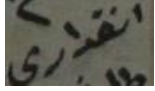
(başın; 42.Ş/ 2b)

5. Bazı eklerin ن (nun) ile yazılması gerekirken ك (kef) ile yazılması:

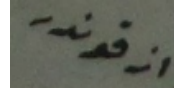


(gören; 46.Ş/ 4b)

6. “خ” ve “غ” yerine “ق” harfinin kullanılması:

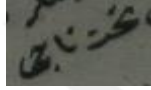


(anağdārı; 120.Ş/ 6d)

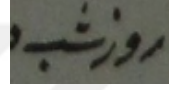


(azgındır; 109.Ş/ 1d)

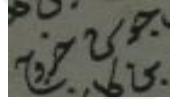
7. Ātuf vavının kullanılmaması:



(taht u tacı; 53.Ş/ 1b)

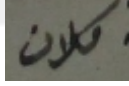


(rūz u şeb; 65.Ş/4d)

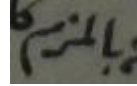


(cūş u ħurūc; 56.Ş/ 3d)

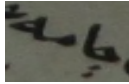
8. ا, و, ی, ه okutucu harflerinin gereksiz yere kullanılması:



(gelen; 34.Ş/ Sayfa notu)

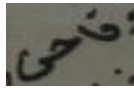


(bilmezem; 40.Ş/ 2b)

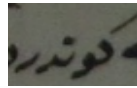


(cām-ı; 41.Ş/ 1b)

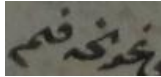
9. Bazı harflerde noktalı harfin noktasız yazılması



(kaçın; 53.Ş/ 7b)

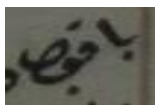


(gündüz; 65.Ş/ 10d)

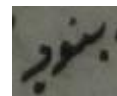


(gonca-fem; 123.Ş/ 12d)

10. Zarf fiil ekinin (-up,-üp) yuvarlak ünlü olarak yazılması



(bakup; 49.Ş/ 3b)

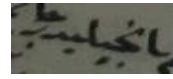


(binüp; 140.Ş/8d)

11. Eski Anadolu Türkçesi şimdiki zaman ekinin “-üpdür/-updur” kullanılması

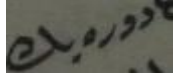


(incidüpdür; 40.Ş/ 5b)



(sancılupdur; 42.Ş; 6b)

12. Eski Anadolu Türkçesi emir kipinin kullanılması

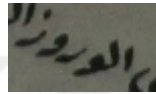


(durayın; 49.Ş/ 3b)

13. Geniş zaman ekinin (-ur, -ür) dar ünlülü kullanılması:



(k'alur; 6.Ş./R.)

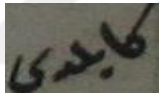


(aluruz; 45.Ş/ 4b)

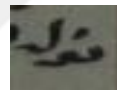


(gelür; 52.Ş/ R.)

14. Aruz kalıbına uyması için kısaltma yapılması:



(k'eyledi; 1.Ş/6b)



(n'ola; 42.Ş; 5b)

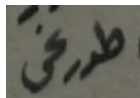


(n'etdim; 124.Ş/ 11d)

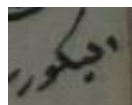
15. Bazı kelimelerde harflerin yerlerinin değiştirilerek yanlış yazılması:



"ف, و, ق" harfleri gibi
(tefevvuk-kerde-i; 9. Ş/ 2b)

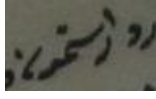


"غ, ر" harfleri gibi
(tığrı; 33.Ş/ Sayfa notu)



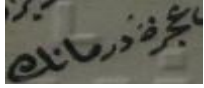
"ل, ك" harfleri gibi
(egilür; 52.Ş/ 5b)

16. Bazı sözcüklerin anlama uymayan yanlış kelimelerle yazılması:

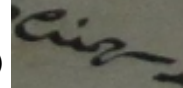


(dād u sitedden; 14.Ş/ 3b)

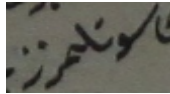
17. Bazı sözcüklerin yanlış yazılması:



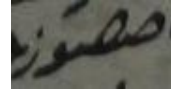
ا yerine ع yazıldığı gibi
(eczā-yı dermānīñ; 14.Ş/ 4b)



(sahnında; 41.Ş; 4b)

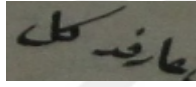


(söyletmezüz; 48.Ş/ 5b)

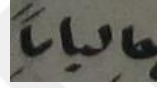


(şusuz; 97.Ş/ 11d)

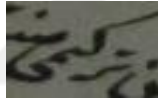
18. Ayrı yazılması gereken bazı sözcüklerin ve tamlamaların bitişik yazılması:



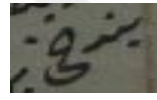
(arif degül; 40.Ş/ 4b)



(hāl-i yāmān, 62.Ş/ 6b)

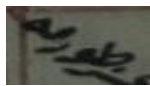


(terk-i mey; 42.Ş/ 5b)

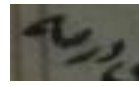


(ben dahı; 56.Ş/ 2d)

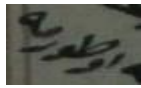
19. Aynı sözcüklerin farklı harflerle yazılması:



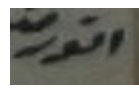
(tırma; 55.Ş/ 1b)



(durma; 55.Ş/ 3b)



(oturma; 55.Ş/ 1b)



(otur; 55.Ş/ 3b)

20. Divanda olmamasına rağmen mecmuada olan sözcüğün aruz kalıbına uygunluk sağlaması:

دو (dū; 9.Ş/ 3b)

21. Şiirlerde cinasın kullanılması:

Yüz şecer yitirdim o dağı bile

Daşırım sinemde o dağı bile (85.Ş/ 1d)

Ağam senden ne gün gördüm ne kemāl

Ne kem söyle kāmillerden ne kem al (84.Ş/ 1d)

Mest-i maḥmūr etdi o göz gözler beni

Mecnūn etmiş şimdi o gözler beni (74.Ş/ 1d)

1.2.3. Mecmuada Yer Alan Şairler, Kullandıkları Nazım Şekilleri ve Makamlar ile Sayıları

İncelenen Mecmua’da beyitlerden ve müfretlerden oluşan farklı nazım şekilleri de numaralandırılarak 180 metin (2^a, 2^b ile 115, 116 ve 117. metinler Arapça, 21. metin Farsça) bulunmaktadır.

Aşağıdaki tabloda da görülmek üzere çeşitli aruz kalıplarının kullanıldığı Mecmua’da 51 gazel, 31 şarkı, 46 koşma, 11 murabba’, 3 ilahi, 11 beyit ve müfret, 1 kaside, 1 müstezad, 1 vezn-i âher, 1 terkeb-i bent, 1 tahmis, 1 musammat olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 1: Mecmuadaki Şiirlerin Başlıkları, Nazım Şekilleri, Sayısı, Belirlenen Şairlerin Adı ve Yaşadıkları Yüzyıl

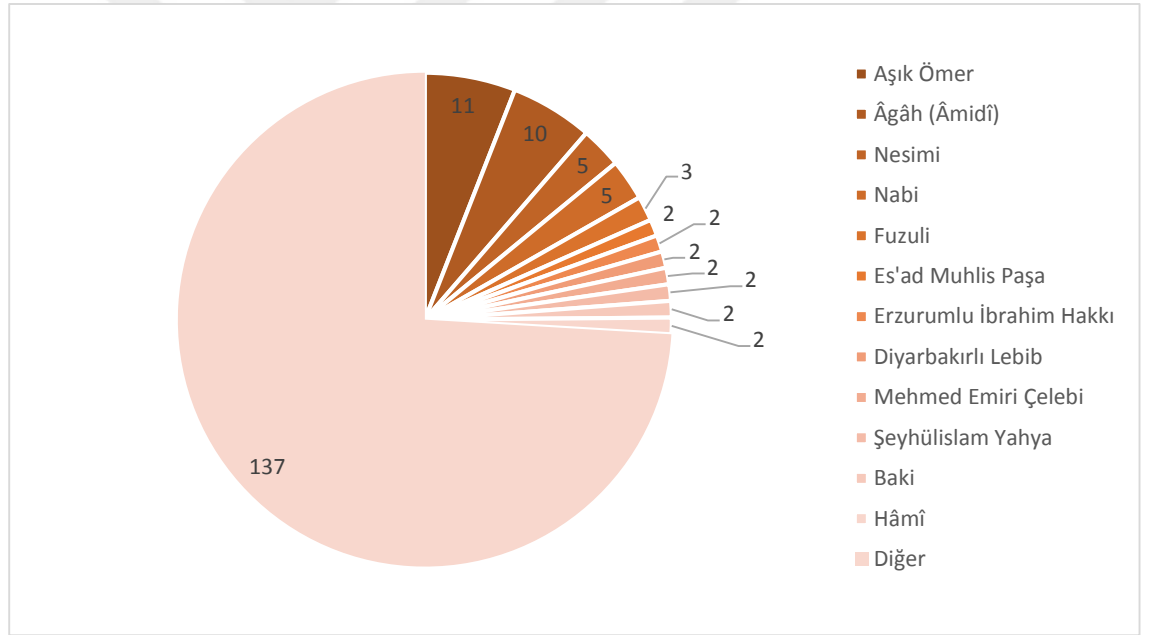
(Aynı şaire ait olan aynı başlıklı şiirler parantez içinde sayı ile belirtildi.)

Şiir Başlığı	Nazım Şekli ve Sayısı	Şair	Yaşadığı Yüzyıl
Medḥiyyetü Ravza-i Muṭahhara Medḥ-i Rasūl Dīvān (2) Dīvān-ı Nābī	5 Gazel	Nābī	16.yy
Münācāt	1 Kaside	İmam Busiri	13. yy
Münācāt	1 Gazel	Derviş Yunus	13. yy
Münācāt (Na‘t)	1 Gazel	Feyzī	?
Nazm Ḥaḳḳı	2 Gazel	Erzurumlu İbrahim Hakkı	18. yy

Nef'î	1 Gazel	Nef'î	16. yy
Es'ad Paşa Dîvân-ı Es'ad Paşa	1 Vezn-i Aher 1 Gazel	Es'ad Muhlis Paşa	19.yy
Dîvân Gazel	2 Gazel	Mehmet Emîri Çelebi	17. yy
Dîvân Gazel	2 Gazel	Şeyhülislam Yahyâ	16.yy
Dîvân	1 Gazel	Diyarbakırlı Şevkî	19.yy
Gazel	1 Gazel	Yahyâ	?
Dîvân-ı Hâmî Gazel	2 Gazel	Hâmî	?
Dîvân	1 Gazel	Fıtnât Hanım	18. yy
Dîvân	1 Gazel	Hafîd	18. yy
Dîvân	2 Gazel	Bâkî	16.yy
Fikrî	?	?	?
Dîvân (2) Müstezât	2 Gazel 1 Müstezât	Fuzûlî	16.yy
Gazel-i Lebîb Dîvân	2 Gazel	Diyarbakırlı Lebîb	18.yy
Dîvân	1 Gazel	Sıdkı	?
Dîvân-ı Cîvân	1 Gazel	Cîvân	?
Murabba' (6) Dîvân (4)	10 Gazel	Âgâh (Semerkandi-i Âmidî)	17.yy
Nesîmî	5 Gazel	Nesîmî	15.yy
Hakkı	1 Gazel	Niyâzî-i Mısırî	
Âşık 'Ömer (9) Âşık 'Ömer Noktasız	8 Murabba 2 Koşma 1 Gazel	Âşık 'Ömer	17.yy
Semâ' i Gevherî	1 Gazel	Gevherî	17.yy
Merhûm Ziyâ Pâşâ Efendinin Küffârındır	1 Gazel	Yusuf Ziyâ Paşa	19.yy
Gazel-i Sulţân Selîm Tahmîs-i Sulţân Maḥmûd	1 Tahmis	Adlî (II. Maḥmûd)	19. yy
Tecnis (25) Maye (19)	44 Koşma	?	?
Şarkı	Şarkı	Nürî	?
Eviç	1 Gazel	Nâhîfî Süleyman Efendi	18. yy
Şarkı-yı Eviç	1 Gazel	Şeyḥ Abdullah Salahi	18. yy

Murabba ^c	1 Terkib-i Bent	Bağdatlı Rūhī	16.yy
Beyit	1 Beyit	Âlī B. Maḥmūd	?
Beyit	1 Beyit	Sabrī Mehmet Şerīf	17.yy
Beyit	1 Beyit	Kara Çelebizāde Efendi	17.yy
Beyit	1 Beyit	Namık Kemal	19. yy
Beyt-i Ġarīb	1 Türkü	Âşık Ġarīb	16.yy
	1 Gazel	Âlī	19.yy
Başlıksız	1 Musammat	Enderūnlı Vāsıf	19. yy
Başlıksız	1 Şarkı	?	?
Ebyāt-ı Memhūrāt		Seyyid Muhammed Sa ^c īd	19. yy

Mürettibin en çok şiirini eserine aldığı şairleri belirlemek üzere oluşturulan grafik şöyledir:

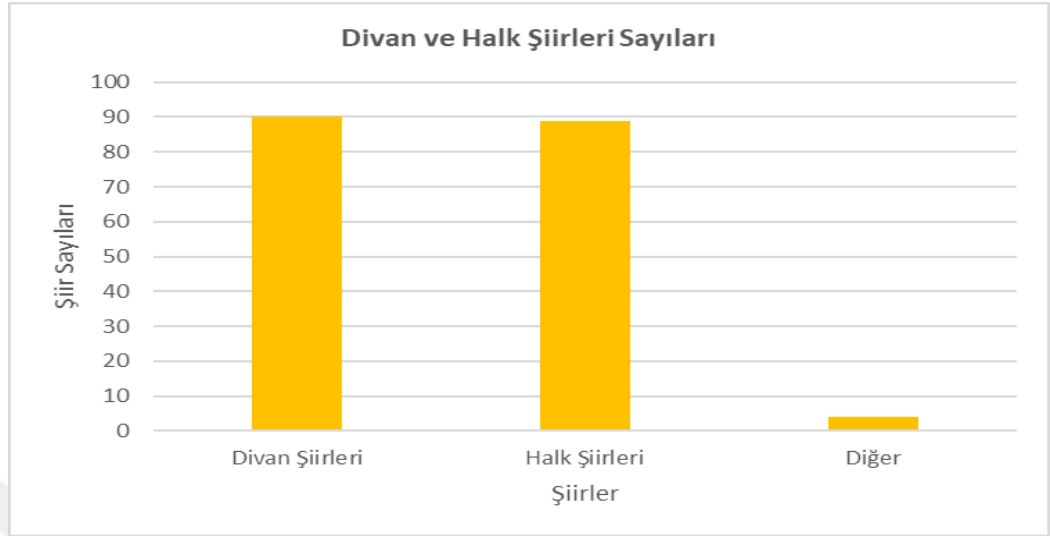


Şekil 1: En Çok Şiiri Bulunan Şairler ve Şiir Sayıları

Yukarıdaki şekil grafiğinde görüldüğü gibi Mecmua'da en çok şiiri bulunan şair Âşık Ömer ve Âgâh-ı Semerkandî-i Amidî'dir; onu takip eden Nesîmî, Nabî ve Fuzulî'dir. Geri kalanların ise ikişerli şiiri bulunmaktadır. Şekildeki "Diğer" dilimine ise şairi tespit edilemeyen şiirler ve birer şiiri olan şairler dahil edilmiştir.

Derleyicinin eserinde, alfabetik sıralamaya uymadan hemen hemen bütün harflerden oluşan şairlerin şiirlerinden birer seçki oluşturduğu görülmektedir.

Mürettibin kendi edebi zevkine yönelik derlediği bu Mecmua’da divan ve halk şiirlerine ne ölçüde yer verdiği aşağıdaki grafikte gösterilmektedir:



Şekil 2: Mecmua’daki Divan ve Halk Şiiri Sayıları

Divan edebiyatından ve halk edebiyatından eşit ölçülerde şiirler derleyen şairin kullanılan mahlaslardan yola çıkarak halk şairlerinden Âşık Ömer, Âşık Garip, Cedîdî, Cihânî, Civânî, Fehmî, Feyzî, Gevheri, Gümrahî, Nûrî, Nazîfî, Nazmî, Şîrînî, Vecdî, Zâtî’nin şiirlerine yer verdiği görülmektedir.

1.2.4. Mecmuada Yer Alan Şiirlerde Kullanılan Vezinler, Makamlar ve Sayıları

Şiirde en fazla Remel ardından Hezec bahrinin kullanıldığı görülmektedir. Toplamda 137 şiirin kalıbı belirlenmişken kalan 48 şiirin kalıbı tespit edilememiştir. Hece ölçüsü ile yazılan 51 tane şiir mevcut olup serbest ölçü ile yazılan şiirler de bulunmaktadır.

Tablo 2: Mecmua’da Kullanılan Vezinler, Hece Ölçüleri ve Sayıları

Sıra	Kullanılan Vezin	Sayı
1	Fâ’ ilâtün fâ’ ilâtün fâ’ ilâtün fâ’ ilün (fa’ lün)- Remel	47
2	Fe’ ilâtün fe’ ilâtün fe’ ilâtün fe’ ilün- Remel	2
3	Mefâ’ ilün mefâ’ ilün mefâ’ ilün mefâ’ ilün- Hezec	14
4	Mef’ ülü mefâ’ ilü mefâ’ ilü fa’ ülün (fe’ ülün)-Hezec	12
5	Mef’ ülü mefâ’ ilü fa’ ülün/ Mef’ ülü fe’ ülün- Hezec	1
6	Mefâ’ ilün mefâ’ ilün fe’ ilün- Hezec	2

7	Müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün-Recez	2
8	Mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün- Müctes	2
9	Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün- Remel	1
10	Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün- Remel	1
11	Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün- Remel	1
12	Mef' ülü fā' ilātün mefā' ilü fā' ilün- Mużārī'	1
13	8'li, 11'li hece ölçüsü	51
	Toplam	137

Derleyici “Şarkı” başlıklı metinlerin bazılarını makamlarıyla birlikte eserine almış ve bunlardan iki tanesinin Aşık Ömer ve Nahifî Süleyman Efendi’ye ait gazeller olduğu tespit edilmiştir.

Aşağıdaki tabloda Mecmua’da yer alan şarkılara, makamlarına, şairlerine ve sayılarına yer verilmiştir.

Tablo 3. Makamlı Şiirlerin Başlıkları, Şairler, Makam ve Sayıları

Şiirin Başlığı	Makamı	Şairi
Şarkı		Nūrī
Şarkı (7)		
Şarkı-yı Sabā (4)	4 Sabā	
Şarkı-yı Rast (3)	3 Rast	
Şarkı-yı Huseyni (2)	2 Huseyni	
Şarkı-yı Māhūr(1)	1 Māhūr	
Şarkı-yı Segāh u ' Azām	2 Segāh	
Şarkı-yı Segāh		
Şarkı-yı Bayātī (2)	4 Bayātī	
Şarkı-yı ' Acem Bayātī		
Şarkı-yı Maḳām-ı Bayātī		
Şarkı-yı Tāhir-i Būselik	1 Būselik	
Şarkı-yı ' Acem ' Aşirān	1 ' Acem' aşiran	
Şarkı-yı ' Arazbār (2)	1 ' Arazbār	
Şarkı-yı Maḳām-ı Hicāz	1 Hicāz	
Eviç	1 Eviç	' Aşık ' Ömer
Eviç	1 Eviç	Nahifî Süleyman Efendi
Şarkı-yı Eviç	1 Eviç	Şeyh Abdullah Salahi
Eviç (2)	2 Eviç	
Māye (19)	19 Māye	

Toplam	[19 Māye, 9 Şarkı, 5 Eviç, 4 Sabā, 4 Bayātī, 3 Rast, 2 Huseynī, 2 Segāh, 1 Būselik, 1 Hicāz, 1 ‘Arazbār, 1 Māhūr]	
--------	---	--

1.2.5. Mecmuada Tespit Edilen Şairlerin Hayatına Dair Kısa Bilgiler¹

Adlî (II. Mahmûd)

1785’te İstanbul’da doğdu. I.Abdülhamid’in oğlu olup annesi Nakşidil Sultan’dır. Edebiyat, musiki, Arapça, Farsça, akaid, dinî bilgiler ve hat dersleri aldı. Amcası III. Selîm’in tahttan indirilmesi (1807), ağabeyi IV. Mustafa’nın tahta çıkması ve bunun da Alemdar Mustafa Paşa tarafından tahttan indirilmesi üzerine 28 Temmuz 1808 tarihinde Osmanlı padişahı olur. Islahat padişahı II. Mahmud, 28 Haziran 1839’da akciğer vereminden vefat eder.

Osmanlı Devleti’nde köklü yenilikler yapan ilk padişah olup tanbur ve ney çalan, çok güzel besteleri bulunan; 1 Marş, 1 Kalenderî, 1 Tavşanca, 22 Şarkı olmak üzere 25 eseri olan bir ediptir. Aynı zamanda iyi bir hattattır. Sülüs, nesih ve celî türü yazıda icazetname olarak yazdığı levhalar Topkapı Sarayı’nı süslemektedir. Şair, Adli ve Adil mahlaslarını kullanmıştır. Divan’ı yok ve şiirlerinden pek azına ulaşılmıştır. (TEİS, 2020: Adlî)

Âgâh (Semerkandi-i Amidi)

Ali Emiri tezkiresinde hoş sohbet, güler yüzlü, çalışkan bir ârif olan Agâh’ın asıl adının Mehmet Bulak olduğu geçer. Kendisi gereğini ifa ettiği için Hacı Hafız isimleriyle anılmıştır. Semerkand’dan Buhara’ya geçen şair meşhur Şevket Buhara’dan eğitim görür. Nakşiliğe yakınlığı ile bilinir.

1630-31 yıllarında doğan şair 1669’da Diyarbakır’a gelen şair ömrünün sonuna kadar (1728) burada kalır. Ailesi hakkında fazla bilgiye ulaşamadığımız Âgâh, hiç evlenmemiş ve hep öğreticilik vazifesini üstlenmiştir. Buhara ve Saib’in öğrencisi olduğu için Amid’de Agâh’a ayrıca değer verilmiş ve etrafında zengin bir edebi

¹ Tespit edilen şairlerin isimleri alfabetik sıralamaya uygun olarak yazılmıştır.

topluluk oluşmuştur. Ali Emiri tezkiresinde onu “şu’ara-yı asrının güzidesi...” olarak niteler. İyi bir edip, başarılı bir şairdir.

Şairin Türkçe ve Farsça olmak üzere iki divanı vardır. Âgâh divanlarında anlaşılması güç, alışılmışın dışında ifadeler kullanır. Sebk-i Hindi etkisiyle az sözle çok şey anlatır, mübalağa ve tezat sanatlarına ağırlık verir (Akpınar, 2017 :3-20).

Âlî

Doğum tarihi bilinmeyen, Edirneli ve Dergâh-ı âlî müteferrikalarındandır. Müderrislik ve kadılık yapmış ve 1640’lı yıllarda vefat ettiği bilinir.

Kendisiyle ilgili pek bilgi bulunmayan şairin eserleri şunlardır: Divân, Münşeât, Riyâü’r-rahme, Ukûdü’l-cevâhir, ‘Ukûdü’l-‘ukûl, Tarih-i Umûmî, Miftahü’r-rahme (Karcı, 2019:44).

Âlî B. Mahmûd

Doğum ve ölüm tarihiyle ilgili net bir bilgi bulunmayıp dedesi bir kapıkulu sipahisi ve adı Mir Âlî’dir. Kendisiyle ilgili de seferlere iştirak ettiği ve hacı olduğu bilgisi mevcuttur. (Ay, 2018:1)

Âşık Garip

Asıl adı Ali olan şair 1272’de Kırşehir’de doğmuştur. Kendisinden ders aldığı İlyas Paşa’nın halifelerinden Şeyh Osman’ın kızı ile evlendirildi ve bir süre sonra da Anadolu Valisi Timurtaş Paşa’nın veziri olmuştur. Bazı siyasi olaylara karışınca Mısır’a gitmiş, dönerken de hastalanmıştır. 1332’de Kırşehir’de vefat etmiştir.

Elvan Çelebi babasının dünya işlerinden el etek çekerek tamamen tasavvufî bir hayat yaşadığını nakleder. Şairin şiirlerinde Yunus Emre ve Mevlâna etkisi görülür. Özellikle Garibnâme mesnevisi ile kendisinin vahdet-i vücud ekolüne bağlı Sünnî bir tasavvufçu olduğu bilgisine ulaşılmaktadır.

Eserleri: Garibnâme, Fakrname, Risâle fî beyânî’s-semâ, Kimya Risâlesi, Hikâye (59 beyitlik küçük bir mesnevi) (Kut; Ocak, 1991: 1-3).

‘Âşık Ömer

17. yy. saz şairi olan Aşık Ömer'in doğum tarihi 1619, 1621, 1651 ve yeri konusunda Aydın, Konya ve Kırım olarak farklı görüşler ileri sürülmüştür. Doğum yeri olarak en kuvvetli görüş Konya iline bağlı Hadim ilçesinin Gezlevi köyünden olduğu yönündedir. Daha sonra Aydın'a yerleştiği rivayet edilir.

İlk önce Adlî mahlasını kullanan şâirin Ömer mahlasını daha sonra tercih ettiği anlaşılmaktadır:

Adlî'yim mahlasım Vehbî okunur

Kemalât-ı aşkım kisbî okunur

Vezn-i suhanımız hasbî okunur

Tehî sanman Ömer Gezlevi'lidir. şeklindeki manzumesinin; Adlî'yim mahlasım Vehbî okunur mısrasından hareketle Yusuf bin Vehbî-i Bozkırî soyundan olduğunu belirtmektedir (Karasoy, Yavuz, 2003:181).

Âşık Ömer'in iki binin üzerinde şiiri bulunmaktadır. Âşık Ömer'in şiirlerinde musiki kültürü önemli bir yer tutar. Bir tane divanı vardır.

Bağdatlı Rûhi

Asıl adı Osman ve Bağdatlıdır. Şiirlerinde sipahilik yapmış ve kendisini bir kasabanın dirliği verildiği bilgisi mevcuttur. Askerliği bıraktıktan sonra diyar diyar dolaşmış, hiçbir yerde ikamet edemese de şairlik yeteneği yaşadığı tecrübelerle perçinleşmiştir. Mevlevî, Bektaşî veya Hurufî olduğu düşünülse de şair vahdet-i vücud anlayışını benimseyen kalender, derviş gönüllü bir şairdir.

Ona göre şair cansız kelimelere ruh veren bir sihirbazdır. Nüktedan, samimi, sade anlatımı olan şair konuşma diline yakın bir anlatımla toplumun kusurlarını, beşerin hırslarını hicvederek ortaya koyar. Şiirlerinde Fuzuli ve Nesimi etkisi görülür.

Daha çok terkeb-i bendiyle tanınan şairin Külliyyât-ı Eş'âr-ı Rûhî-i Bağdâdî İstanbul'da basılan bir divanı vardır (Ak, 2008: 205-206).

Bâkî

Asıl adı Mahmud Abdülbâkî'dir. 1526-27 yıllarında İstanbul'da doğdu. Babası Fâtih Camii müezzinlerinden Mehmed Efendi'dir. Bâkî camilerde kandillerin yakılması ve bakımı hizmetini yapan bir “serrâc”tır. Karamânîzâde Mehmed Efendi'den eğitim alır. Zâtî'nin Beyazıt Camii avlusundaki remilci dükkânına sık sık giderek gazellerini onun tenkidine sunar.

Bâkî Halep'te dört yıl kadar kaldıktan sonra 1561'de dânişmend, iki sene sonra da mülâzım olur. 1564'te yirmi beş akçe ile bir medreseye tayini için ferman çıkar. 1566'da II. Selim tahta çıktığında ona bir cülûsiye yazmasına rağmen herhangi bir takdir görmez üstelik Murat Paşa müderrisliğinden de azledilir. Ancak 1569'da Mahmud Paşa müderrisliğine, daha sonra Eyüp müderrisliğine tayin edilir. Sonraki dönemlerde Selimiye müderrisliğine, Mekke ve İstanbul kadılıklarına, Anadolu ve Rumeli kazaskerliğine getirilir. Çeşitli mücadelelerle kendi konumunu korumaya çalışan ve çok istediği şeyhülislamlık makamına bir türlü ulaşamayan şair 1600 yılında vefat eder.

Bâkî'nin, müderris ve kadı olan iki oğlu vardır: ilki Şeyhî mahlasıyla şiirler yazan Şeyh Mehmed (ö. 1039/1630), diğeri Abdurrahman'dır (ö. 1045/1636).

Sultanu'ş-şuara unvanını alan Bâkî nüktedan, hoşsohbet, neşeli ve rint meşrep bir şairdir. Kasideleri arasında tevhid ve münacat gibi dinî şiirlere yer vermeyen Bâkî, hayatıyla şiiri arasına bilerek bir mesafe koymuştur. Daha çok şekil üzerinde durarak şiirini ince hayaller, nükte ve tevriye gibi edebî sanatlarla zenginleştirir (Çavuşoğlu, 1991: 537-540).

Eserleri: Dîvân, Me'âlimü'l-Yakîn Fî-Sîreti Seyyidi'l-Mürselîn (siyer kitabı), Fezâ'ilü'l-Cihâd, Fezâ'il-i Mekke, Hayatü'l-kulub bi-Rivayati Ebi Eyyub.

Derviş Yunus

Yunus Emre 13. yy. tasavvuf halk şairi olup Eskişehir'in Sivrihisar ilçesinde yer alan Sarıköy'de yetişmiş ve Ankara'nın Nallıhan ilçesindeki Tapduk Emre'nin dergâhında yaşamış ve orada olgunluğa erişmiştir.

Yûnus Emre, Ahmed Yesevî ile başlayan tekke şiiri geleneğini özgün bir söyleyişle Anadolu'da yeniden ortaya koymuş ve Rumeli tasavvuf edebiyatını

etkilemiştir. Şiirlerinde sıfat olarak “Âşık, Bîçâre, Koca, Tapduklu, Miskin, Derviş” gibi ifadeler kullanan şairin 1425’te vefat ettiği rivayet edilir (Tatcı, 2013:600-606).

Eserleri: Risâletü’n-nushiyye (1307) 600 beyitlik mesnevisi, Divan (417 şiirinden 138’i aruz, diğerleri hece vezniyle yazılmıştır).

Diyarbakırlı Lebîb

Lebîb, 1107/1695 yılında Diyarbakır’da doğmuş ve neredeyse ömrünün hepsini bu şehirde geçirmiş dîvân şâirlerindendir. Asıl adı Hüseyin Abdulgafûr’dur. Lebîb’in esmer tenli olduğu için *Kara Vâiz* lakabıyla anıldığı söylenebilir. Şâirin “akıllı, zekî, fatîm, akıl ve zekâ sâhibi” gibi anlamlara gelen Lebîb mahlasını, nasıl ve ne zamandan beri kullandığına dair herhangi bir bilgi yoktur. Yaklaşık yirmi yıl Diyarbakır’da müftülük yapmış olması ve şiirlerinde dinî kavramlarına yer vermesi onun bir medrese eğitimi aldığını göstermektedir (Kurtoğlu, 2017:5-6).

Şairden Fatin tezkiresinde, Hamî’den okuduğu bilgisine yer verilirken; Salim tezkiresinde ise askeri zümreden ve hoş sohbet olduğundan bahsedilir. Tezkirelerde şu şekilde geçer:

Nâzım-ı mûmâ-ileyh Lebîb Efendi şehr-i Diyarbekir’de pâ-nihâde-i sâha-i vücûd olup sâlîfû’t-terceme Hâmî Efendi merhûmdan tahsîl-i ulûm-ı âliye ile a’mâ olduğu hâlde yirmi sene müddet şehr-i mezkûrda seccâde-pirây-ı fetva olmuş ve iki yüz altmış târîhinde irtihâl-ı dâr-ı bekâ eylemiştir (Çiftçi, 2017:424).

Medîne-i Âmid’denir. Mûlazımın zümresinden ve şuara-yı eş’ardan hoş-sohbet nazik-tabîat bir zat-ı pür-marifetdir (İnce, 2018:391).

Şairin elde bulunan tek eseri Divan’ıdır. Şiirlerinde dikkat çeken rindâne tavır, ortalama bir Dîvân şâirinden çok farklı bir özellik göstermez. Ondaki rindlik, geleneğin ortak tavrına dayanır. Kasîde ve tarihlerinde mübalağa ve fahriyeye yatkın ve yüksek perdeden seslenen şâir, özellikle gazellerinde dîvân şiirinin âşık/şâir tipinin bütün özelliklerini gösterir (Kurtoğlu, 2017:10).

Son yıllarda âmâ olduğu bilinen şair büyük sıkıntılar yaşamış ve kesin olmamakla beraber Lebib'in 1182 yılında öldüğü tespiti yapılmıştır (Kurtoğlu, 2017:9).

Eserleri: Divan, Tezyîl-i Fihrist-i Şâhân (kaside)

Diyarbakırlı Şevkî

Diyarbakırlı Aziz İmamızadelerden olan zatın adı Osman, mahlası Şevkî'dir. Halil Hamid Efendiden ilim ve hat öğrenerek bazı valilerin divan katipliğini yapmıştır. Sonradan İstanbul'a gitmiş ve nihayet Şam'da iken h. 1255 (1839) yılında ölmüştür. İki gazeli bilinmektedir (Beysanoğlu,1996: 290-291).

Enderunlu Vâsîf

Asıl adı Osman Vasîf ve İstanbul'da 1770'li yıllarda doğduğu tahmin edilmektedir. Enderun'da eğitim gördüğü için Enderunlu lakâbı almıştır. İri cüsseli, eğlenceye düşkün, hoşsohbet ve umursamaz kişiliği olan şairin saraydaki hizmeti Topkapı Sarayı'nda Enderûn-ı Hâssa Koğuşu'na kabulü ile başladı ve kendisi önemli görevlere getirildi. III. Selim'e 7 kaside sunmuş ve takdir görmüştür. Sonraki dönemlerde Has Oda erkanı arasına alınmış hünkâr başlalası olmuş, peşkir ve anahtar ağalığına, kiler kethüdâlığına kadar çeşitli görevlerde bulunmuştur. En parlak dönemlerini II. Mahmud devrinde yaşamıştır: kendisine hil'at giydirilmiş, padişaha dört kaside ve altmış kadar tarih manzumesi yazmıştır. Son olarak Bolayır'daki Şehzade Süleyman Vakfı'nın mütevelliliğine getirilmiştir. İstanbul'da vefat etmiştir.

Şair edebiyatın şarkı nazım şekliyle en fazla eser veren şairidir. Nedim'e bağlı kalan şairde Mahallîleşme akımının etkisi görülür. Divan şiirinin diline ve sanat kurallarına derinlemesine hakim olamamış, yüzeysel kalmıştır. Tasavvufî alaka çok az olan şairin kültür bilgisi yetersizliği, ustalığının kelimelerden öteye gitmemesi ile şiirlerinin tutuk kalması söz konusu olsa da Türk dili ve folkloru açısından beğeni elde etmiştir. Neşeli bir mizaca sahip olan şair edep dışı şiirler de yazmış hatta onların bir kısmını yaktığı rivayet edilir. Şairin bir tek mürettep divanı vardır (Karahana, 1995: 189-190).

Erzurumlu İbrâhim Hakkı

2 Muharrem 1115'te (18 Mayıs 1703) Erzurum'un Hasankale ilçesinde doğar. Babası Derviş Osman Efendi, aralıklarla otuz yıl kadar süren iyi bir eğitim görmüştü. Babası Derviş Osman Efendi, annesi ise Şerife Hanife Hatun'dur.

İbrâhim Hakkı Marifetnamesi'nde şu şekilde bahseder: *Ma'lum olsun ki çünkü Derviş Efendi merhum ömründe mütehayyir ve mağmum kalmıştır ve tarih-i hicret bin yüz on beşinci seneye baliğ olmuştur. Pes ol Muharreminin iptida cuma gecesi tedbir-i unsur için sıdk ile istihare kılmıştır ve rü'yasında terk-i dünya ve taleb-i Mevla ile me'mur olmuştur ve uyandıkta seyahata koyulmak ve mürşid-i kâmil bulmak arzusuyla dolmuştur ve ol sabah-ı yevm-i cuma zuhra saatinde tulu-ı şems ile beraber onun bir oğlu dünyaya gelmiştir. İsmi ve resmi İbrahim Hakkı olmuştur* (Hakkı, s. 514). İbrahim Hakkı'nın doğumundan sonra babası, seyahat etmek ve bir mürşid bulmak için Hasankale'den Erzurum'a gelir. Babası, henüz yedi yaşında öksüz kalan İbrahim Hakkı'yı amcalarına teslim ederek mürşid aramak için Siirt'in Tillo bucağına gider, orada Şeyh İsmail Fakirullah'a mürid olur.

İbrâhim Hakkı daha beş yaşındayken babasından ve diğer öğretmenlerden ders alır. 9 yaşında babasının yanına Tillo'ya gider. Şeyh İsmail Fakirullah ile tanışarak ondan birçok bilgi alır. Erzurum ve Tillo arasında mekik dokuyan Hakkı, şeyhi öldükten sonra Erzurum'a döner ve Firdevs hanımla evlenir, iki oğlu dünyaya gelir. Ardından sırasıyla Fatma, Belkıs ve Züleyha hanımlarla evlenir. 1747'de İstanbul'a giderek padişah I. Mahmud'un takdirini alır ve saray kütüphanesinde çalışmasına izin verilir. Araştırmalarını bitirdikten sonra Erzurum'a dönen Hakkı Tilloya gider ve h. 1194'te (1780) orada vefat eder (Kazar, 2001:1-6).

Geniş tasavvuf bilgisine sahip, konuları iyi bir düzen içinde ve anlaşılır bir üslûpla ifade eden Hakkı, eserlerinin büyük bölümünü nispeten sade bir Türkçe ile yazmıştır. Ayrıca astronomiyle tıp, anatomi, fizyoloji, aritmetik, geometri, trigonometri, felsefe, psikoloji, ahlâk gibi alanlarda oldukça geniş bir birikime sahip olduğu görülür.

Eserlerinin bir kısmını manzum olarak kaleme alan İbrâhim Hakkı genellikle *Hakkı*, bazen da *Fakîrî* mahlasını kullanmış, Türkçeden başka Arap ve Fars dillerinde de manzumeler yazmış, ilmî, dinî-tasavvufî fikirlerini ustalıkla dile

getirmiştir. Erzurumlu İbrahim Hakkı, sevdiği şairlerden Mevlâna, Yunus Emre, Fuzuli, Niyâzi Mısırî etkisinde kalmıştır.

Eserleri: Divan (Arapça ve Farsça şiirler), Marifetname, Mecmûatü'l-irfâniyye, İnsâniyye, Mecmûatü'l-meânî (Mecmûatü'l-Hakkı), Meşâriku'l-yûh, Sefinetü'r-rûh min vâridâtü'l-fütûh, Kenzü'l-fütûh, Definetü'r-rûh Rûhu's-şürûh, Urvetü'l-İslâm, Hey'etü'l-İslâm, Tuhfetü'l-kirâm, Nuhbetü'l-keâm, Ülfetü'l-enâm, Lübbü'l-kütüb.

Es'ad Muhlis Paşa

1780 yılında Ayaş'ta doğdu. Ayaşlı Müftü-zâde diye tanınan şairin tam adı Es'ad Mehmed Muhlis Paşa'dır. Ayaş müftüsü Hasan Efendi'nin oğludur.

Medrese eğitiminden sonra Ayaş voyvodası olur. 1806 yılında kapıcıbaşı olur. Ardından İstanbul'a çağrılır ve orada bazı devlet büyükleriyle tanışır, ikinci mirahur olur. 1818 yılında humbaracıbaşı, 1821 yılında başbakı kulu, ardından Çirmen mutasarrıfı ve 1827'de ordu-yı hümayun memuru, Bahr-ı Sefid muhafızı olur. Adana, Konya, Sivas, Erzurum, Halep, Sayda, Mısır ve Diyarbakır valiliklerinde bulunur. 1847 yılında Diyarbakır valisi iken mübtela olduğu akciğer iltihabından 1851 yılında orada vefat eder. Bilinen tek eseri Dîvân'ıdır. Dîvân'ında 11 farklı nazım şekliyle yazılmış manzumeler vardır. Şair aynı zamanda çok iyi bir hattattır, talik yazıda ustadır (TEİS, 2020: Es'ad Muhlis Paşa).

Fıtnat Hanım

Şeyhülislâm Mehmed Esad Efendi'nin (ö.1753) kızı olan Fıtnat Hanım İstanbul'da doğdu. Annesi, Şeyhülislâm Seyyid Feyzullah Efendi'nin damadı Şeyhülislâm Mirzazâde Şeyh Mehmed'in kızı Hatice Hanım'dır. Esas adı Şerife Zübeyde'dir. İlmiyye sınıfından Derviş Mehmed Efendi ile evlenmiş. Şiirden hoşlanmadığı rivayet edilen kocası, Fıtnat Hanım'ın annesinin mensup bulunduğu Şeyhülislâm Seyyid Feyzullah Efendi ailesindendir. Eşi müderrislik, Edirne kadılığı, Fıtnat Hanım'ın ölümünden sonra da nakîbüleşraf ve İstanbul kadılığı, Rumeli kazaskerliği gibi çeşitli görevlerde bulunmuştur. Fıtnat Hanım 1780 yılında vefat eder.

Fıtnat, babası ve amcasının klasik edebiyata olan ilgisinden etkilenmiş ve hiçbir medrese eğitimi almadan sanat yeteneğini elde etmiş ender kadınlardandır. Kendi hikemî şiirleri yolunda manzumeler yazan Fıtnat, üzerinde Râgıb Paşa'nın büyük bir tesiri olduğu, onun yardımı ile yetiştiği ve şöhret kazandığı hep dile getirilir.

Fıtnat Hanım'ın tek eseri, mürettep Dîvân'ıdır. Bu eserinde hemen hemen bütün nazım şekillerini kullanmıştır. Bazı dil ve ifade kusurlarına onda pek az rastlanmaktadır. Mazmunlar yönünden sınırlı bir çerçevede kalmıştır (Akün,1996:39-46).

Fıtnat, asıl değerini aşk ve hikmet konulu şiirlerinde ortaya koyar. Aşkı kadınca söylemek yerine erkek şairlerden farksız ifade eder. Şiirlerindeki ahenkli ve duygulu söyleyişleriyle dikkat çeken Fıtnat, tabiat tasvirlerinde de başarılıdır. Şair asıl şahsiyetini ise daha çok gazellerinde göstermiştir. Şiiri, Nâbî ve Ragıb Paşa'yı taklit ederken hakîmane, Şeyhülislam Yahya'yı taklit ederken nükteli, Nedim'i taklit ederken şuhane ve âşıkane'dir. Şarkılardan biri ve Halim Ağa tarafından da bir gazeli bestelenmiştir (TEİS,2020: Fıtnat Hanım, Zübeyde)

Fuzûlî

Türkmenlerin Bayat boyuna mensup olup (Kaplan, 2021) Kınalızâde Hasan Çelebi Fuzulî'nin Hille'de; Riyâzî Kerbelâ'da; Latîfî, Ahdî, Sâmi Mirza, Âlî Mustafa ve Âşık Çelebi şairlerinin bazı şiirlerinde geçen "Bağdâdî" ifadesinden ve genellikle Fuzûlî-yi Bağdâdî diye anılmasından hareketle onun Bağdat'ta doğduğunu söyler (Karahana, 1996). Doğum tarihi de kesin olmamakla beraber 1480 yılı civarında doğduğu tahmin edilir (Doğan, e-kitap). Babası Süleyman, Hile müftüsü olup ilk eğitimini ondan aldığı söylenir (Kaplan, 2021). Türkçenin yanı sıra Arapça ve Farsça dillerinde de çok iyi bir eğitim almıştır. Fuzulî, Türkçe Divanına yazdığı mukaddimede "Epey bir zaman hayatını aklî ve naklî ilimleri kazanmaya, ömrünü hikemî ve hendesî bilgiler edinmeye harcadığını, sonra tefsir ve hadis ilimleri ile meşgul olduğunu" bildirmektedir. Farsça Divanına yazdığı diğer bir mukaddimede de ilim ve kültüre karşı duyduğu derin alâkanın, tabiatındaki kuvvetli şiir sevgisini frenlediğini zikreder. Onun şiirleri ilmî malumatının ne kadar geniş olduğunu gösterdiği gibi, muhtelif konularda kaleme aldığı eserlerinden de felsefe, tıp,

tasavvuf ve dinî ilimlerde derin bir vukufa sahip olduğu anlaşılmaktadır (Doğan, e-kitap). Şairin mutedil bir Şia-i İmamiyye mensubu olduğu muhtemeldir (Karahan, 1996).

Şair Fuzulî mahlasını hiçbir adası olmaması için seçtiğini Farsça divanının mukaddimesinde ayrıntılı olarak dile getirir (Karahan, 1996). Fuzulî, 1556 yılında Irak'ta çıkan büyük bir veba salgını sonucunda hayata gözlerini yummuştur. Vefatının nerede olduğu hususu tartışmalı ise de en kuvvetli ihtimal Kerbelâ'da olduğudur (Doğan, e-kitap).

Fuzulî'nin manzum, mensur eserlerini şöylece sıralamak mümkündür: Arapça Divan, Farsça Divan, Türkçe Divan, Leylî vü Mecnun, Hadîkatü's-süedâ, Beng ü Bâde, Heft Câm, Rind ü Zâhid, Hüsn ü Aşk (veya Sıhhat ü Maraz), Tevrcüme-i Hadîs-i erbain, Risâle-i Muammeyât, Matlau'l-i'tikâd, Enîsü'l-kalb, Türkçe mektuplar, Sohbetü'l-esmâr. Fuzulî'ye asıl şöhretini kazandıran, Türkçe Divan'ı ile Leylâ ve Mecnûn mesnevisidir (Doğan, e-kitap).

Gevherî

Doğum yeri ve tarihi belli olmayıp gerçek adının Ali, Mustafa veya Mehmed (en muhtemel) olması yönünde farklı görüşler vardır. Kırım Hanı'na yazdığı methiyeden dolayı Kırımlı olduğu tahminiyle beraber İstanbullu olduğu ile ilgili güçlü kanaatler mevcuttur. Araştırmacılar ihtilafı olarak Gevherî'nin 17. yüzyıl şairi olduğu görüşündedir.

Şairin iyi bir medrese eğitimi gördüğü, divan kâtipliği yaptığı söylenebilir. 17. yüzyıl Türk saz şiirinin büyük gelişmeler gösterdiği dönemde yetişen şairin şiirlerinden gezgin bir şair olmadığı anlaşılmaktadır.

Çağdaşlarına göre ağır sayılabilecek bir dil kullanmıştır. Koşma ve semâilerinde halk dilinin yansıması görülür. Şiirlerinde kafiye ve zenginliklerin zayıf oluşu, ölçülerdeki hatalar, konu tekrarına gitmesi şairin olumsuz özelliklerindendir. En önemli teması “aşk”tır. Gevherî Divânı adlı eserinde aruz ve hece ölçüsüyle yazdığı 979 şiiri yayımlanmıştır. Şairin ne zaman öldüğü ile ilgili kesin bilgi yoktur (Albayrak, 1996: 43-44).

Hafid (Şeyh-zade İbrahim Paşa)

1747'de Diyarbakır'da doğdu ve asıl adı İbrahim'dir. Köklü ve kültürlü bir aileden gelen şairin babası Diyarbakır Mutesellimi Şeyh-zade Seyyid İsmail Ağa'dır. Şeyh Yusuf-ı Veli'nin hafidi (torunu) olduğundan Şeyh-za Hafid mahlasını aldı. İyi bir eğitim alan maharetli bir hattattır. Diyarbakır voyvodalığına getirilerek kapucu başılık rütbesi verildi. Ardından Reka müteselliliği, Reka valiliği, Diyarbakır valiliği, Habeş ve Cidde valilikleri, Medine-i Münevvere muhafızlığı gibi çeşitli görevlerde bulunmuştur.

1813 yılında vefat eder. Diyarbakır'da Fatih Paşa Cami'deki kabristana defnedilir. Bilinen tek eseri Mürettep Dîvân'ıdır. Şiirlerinde geleneğin dışına çıkmamıştır. (TEİS, 2020: Hafid, Şeyh-zâde İbrahim Paşa)

Hâmî Ahmed (Diyarbekrî)

Asıl adı Ahmet olan şair 1679'da Diyarbakır'da doğar. Âgâh-ı Semerkandî-i Âmidî ve İbrâhîm Hâsim-i Âmidî'den ilim öğrenir. Muhsinzâde Abdullah Paşa ve Köprülüzâde Abdullah Paşa'nın divan kâtibi olur. Paşalarla beraber çeşitli yerlerde bulunur: Van, Erzurum, Tebriz...

Hakkında çok fazla bilgi bulunmayan şair 1743'te bir davet üzere Erzurum'a gider ancak Erzurum ile Kiğı arasında bir dertbend-i mehûfta eşkıyaların saldırısına uğrar ve bu sırada iki kişi ölür, birçok kişi de yaralanır. Yalın ayak baş açık bir halde dağlar başında sıkıntılar çekerek memleketine döner.

Göz rahatsızlığı olan şairin alim ve şair sıfatının yanı sıra edebî yönüyle hikemi ve öğüt verici şiir anlayışına sahiptir. Şair 1747'de Diyarbakır'da vefat eder ve Rum Kapısı civarında defnedilir (Kadıoğlu, 2018:231-243).

Kara Çelebizâde Abdülaziz Efendi

1592 yılında Bursa doğumlu şair müderrislik, kadılık, kazaskerlik yapmış ve Zuhûrî mahlaslı ağabeyi Mehmed Efendi'nin yanında yetişmiştir. 1623'teki Fatih Cami olayına katılmasıyla Bursa müderrisliğine tayin edilen şair IV. Murat'ın padişah olmasıyla affedildi ve İstanbul'a geldi. 1658 yılında Bursa'da vefat etmiştir.

İnşâ ve belâgata önem veren ve Naîmâ tarihine göre lafını esirgemeyen bu nedenle düşmanı çok olan Abdülaziz Efendi içinde bulunduğu siyasi olaylar yanında edebî ve tarihî eserleriyle de ün salmıştır. Azîzî mahlasıyla şiirler yazmış; Dîvânçe'si, Gülşen-i Niyâz mesnevisi olup 80 beyitlik münâcâtı Zeyl-i Ravzatü'l-Ebrâr adlı eserinde bulunmaktadır. Şair ağırlıklı olarak tarihe dair eserleriyle dikkat çekmiştir: Mir'âtü's-Safâ, Ravzatü'l-Ebrârî'l-Mübîn bi-Vekâyî'-i Selefî-i Mâziyye ve'l-Ahbâr, eyl-i Ravzatü'l-Ebrâr, Süleymân-nâme, Zafer-nâme, El-Fevâyihu'n-Nebeviyye fi's-Siyerî'l-Mustafaviyye, Tercüme-i Siyer-i Kâzerûnî. İslâmî ilimlerle ilgili eserleri: Nefehâtü'l-Üns fî Şerhi Ravzati'l-Kuds, Hallü'l-İştibâh 'an 'Ukûdi'l-Eşbâh, Fetevâ, Risâle fî Kavli'l-Beyzâvî İnne li'l-Mu'tebere Tahsîsu Hâze'l-Hükm, el-Kâfî, Kitâbü'l-Elgâz fi'l-Fıkhi'l-Hanefî, Şerh-i Şifâ-i Şerîf, Risâle-i Kalemîyye, Selîm-nâme ve Hilyetü'l-Enbiya (Kaya, 2011: 381-383).

Mehmet Emîri Çelebi

Esad Efendi'nin Bağçe-i Safâ-Endûz adlı eserinde Âmidî Mehmed Efendi başlığı ile şairin gerçek adının Mehmed ve hicri 1137 (1724) yılının Şaban ayında vefat ettiği geçer (Oğraş, 2018: 53).

En geniş bilgiye tezkiresinde yer veren Ali Emîri de dedesi Emirî Çelebi'nin asıl adının Mehmed olduğunu belirtmektir. 1625 yılı civarında doğduğunu, seçkin alimlerden ders aldığını ifade etmiştir. Şairin tüccar, yardımsever, ilim ve sanata kıymet veren biri olduğu bilgisine tezkirelerden ulaşılabilmektedir. Yetenekli ve ünlü bir şairdir ancak kimi zaman mısra tekrarına düşmüştür (Kadioğlu, 2010: 71-74).

Nasihatnâme (Pend-name) ve Divançe adlı eserleri vardır.

Mısrî-i Niyazî

17. yüzyıl mutasavvıf şairlerinden olup 1618 yılında Malatya'da doğmuştur. Asıl adı Mehmed'dir. İlim tahsili için Mısır'da kaldığı için “Mısrî” ve “Niyâzî” mahlaslarını bir arada kullanmıştır.

Bir süre Halvetî şeyhine ardından Kâdiri Tekkesi şeyhine intisap eder. Bu yolda tarikat ilmine ulaşmak için zahir ilimleri bırakması gerektiği istense de rüyasında Abdülkadir-i Geylânî'nin zahiri ilimlerle beraber tarikat ilmini de bir

şeyhe ulaşarak elde edebileceğini söylediğini görmesi üzerine şeyhinin izniyle Kahire'den ayrılarak Mısır, Suriye ve İstanbul'a gider. Uşak'a gidip Ümmî Sinan'a intisap eder. 1656'da halife tayin edilmesiyle Uşak, Çal ve Kütahya'da bulunur. Daha sonra Bursa'ya yerleşerek müridi Hacı Mustafa'nın kız kardeşiyle evlenir ve iki çocuğu olur. Niyâzî Edirne'yi ziyaret eder ve Eskiçami'de vaaz sırasında söylediklerinden dolayı Rodos'a sürgün edilir ve hücreye kapatılır. 9 ay sonra Bursa'ya gitmesine müsaade edilir.

Avusturya seferi sırasında 200 müridiyle sefere katılmak için hazırlıklara başladığı öğrenilince engel olunur. Niyâzî mücadele etse de 30 kadar müridiyle Limni'ye sürgün edilir ve bir sene sonra 16 Mart 1694 tarihinde burada vefat eder.

Halvetiyye'nin dört ana kolundan Ahmeddiyye'nin Mısriyye şubesinin pîri olarak kabul edilen şairin otuzu aşkın eseri vardır, bunlardan birkaçı şunlardır:

Arapça Eserleri: Mevâidü'l-'irfân, ed-Devretü'l-'arşıyye fî ahkâmî'l-ferşıyye, Mecâlis, Tefsîru Fâtihati'l-Kitâb, Tesbî'-i Kasîde-i Bürde. Türkçe Eserleri: Divan, Tuhfetü'l-uşşâk, Mecmua, Risâle-i Devriyye vs. (Aşkar: 2007:166-169).

Muhammed b. Saîd el-Bûsîrî

Kasîdetü'l-bürde eseriyle bilinen 1212 Mısır doğumlu bir şairdir. İslami ilimlerin (özellikle hadis ve siyer) yanı sıra dil ve edebiyat da tahsil etmiştir. Yahudi ve Hristiyanlara reddiyeler yazmış, çocuklar için Kur'ân-ı Kerîm'i okuyup ezberlemeleri için Kahire'de bir okul açmış ancak ilgi göremeyince kapatmıştır. On yıl Kudüs'te, on üç yıl Mekke'de ikamet etmiştir.

Şâzelî tarikatından olduğu bilinen Bûsîrî'nin hayatı sıkıntılar içinde geçmiştir. Hayatının sonlarına doğru felç olan Bûsîrî rivayetlere göre rüyasında Hz. Muhammed (sav)'i görmüş ve peygamber ondan yazdığı kasidelerden birini okumasını istenmiş, ardından peygamberin hırkayı onun üzerine atmasıyla hastalığından kurtulmuştur. Şair 80 yaşlarında vefat etmiştir.

Eserleri: Kaşîdetü'l-bürde, Dîvânü'l-Bûsîrî, el-Kaşîdetü'l-hemziyye fî'l-medâ'ihî'n-nebeviyye (Kaya, 1992: 468-470).

Nâbî

Hikemi tarzın kurucusu olan Yusuf Nâbî 1642'de Urfa'da (Ruha) doğdu. Urfa'nın köklü ailelerinde Hacı Gaffarzadelerdendir. Hayriyye eserinden dedesinin ve babasının ilim ehli olduğu bilinmektedir. Öğrenimini Urfa'da yaptığı bilinmektedir. Yakup halife adında bir Kadiri şeyhine bağlıdır. 23 yaşlarında İstanbul'a gelen şair bir süre zorluk yaşasa da ardından IV. Mehmet döneminde Musahip Mustafa Paşa tarafından divan kâtipliğine getirilir. Mustafa Paşa'nın ölümüne kadar 30 yıl İstanbul ve Edirne'de kalır. Daha sonra Halep'e yerleşir, orada yıllarca kalır, evlenir. İki yıl kadar da Şam Defterdarlığı yapar. Baltacı Mehmet Paşa ile İstanbul'a gelir ve isteğiyle Darphane Eminliğine ardından da başmukabelecilik mansıplarına getirilir. Halep'ten döndükten iki yıl sonra, 12 Nisan 1712 tarihinde vefât eder (Kaplan, 2022:3-16).

Hikemi tarzın kurucusu olan şair bazı eserleri kolay anlaşılır ve Türkçe olarak yazarken bazıları ağır şekilde Fars tesirinde bir tarzla yazmıştır. Nesirlerinin süslü ve ağır bir dille yazıldığı söylenebilir. Nâbî'nin yerini özel kılan onun felsefi, ahlaki ve öğretici bir anlatım tarzının olmasıdır. Atasözleri kullanmadaki ustalığı bu özelliğini daha da güçlendirmiştir.

Manzum eserleri: Türkçe Divan, Farsça Divançesi (yaklaşık 50 gazel ve tahmisini içerir), Hayriyye (nasihatname), Surname (IV. Mehmed'in oğullarının sünnet şenliklerini içeren mesnevi), Hayrabad (son mesnevisi), Tercüme-i Hadis-i Erbain. Mensur eserleri: Feth-nâme-yi Kamaniçe, Tuhfetü'l-Harameyn (hac yolculuğu), Zeyl-i Siyer-i Veysî, Zeyl-i Zeylû'n-Nâbî, Münşe'ât (mektup derlemeleri)

Nef'î

Asıl adı Ömer olan Nefî, Erzurum'un Pasinler (Hasankale) ilçesinde kesin olmamakla beraber 1572 yılında doğmuş, 1635'te vefat etmiştir. Bütün hayatı boyunca devlet memurluğu yapar. Divanühümayun'da maden mukataacılığı; mukataa katipliği; sürgüne gönderildiği Edirne'de, Muradiye mütevelliliği ve İstanbul'da cizye muhasebeciliği yapmıştır.

Babası Mehmet Bey Kırım Han'ına nedimlik yapmış bir şairdir. Kasideleri ve hicivleriyle bilinir. Hatta şair Siham-ı Kaza eserinde Nef'i ve ailesini yoksulluk içinde bırakıp terk ettiği için babasını yerer. Sert ve saldırgan bir tavra sahip olan şair sıkça dostlarına sataşır, şahsiyetlerini rencide eder ve yerer. Devlet adamlarının onurunu hiçe sayar. Sınır tanımayan yergileri, hırçın kişiliği, devlet adamlarının öfkelerini üzerine çeker. Öyle ki bir zamanlar çok yakın olduğu IV. Murat'ın uyarılarına rağmen hırçın üslubuna devam etmesi muhtelif rivayetlere göre farklı sonuçlar doğurarak yine padişahın emriyle Bayram Paşa tarafından boğdurulup denize atılır.

Şairin Farsça yazdığı divanından ileri düzeyde Farsça bildiğini göstermektedir. Ayrıca şair önce “Darri” (zararlı) mahlasını kullanır, daha sonra Gelibolulu Ali şaire “*yararlı*” anlamındaki “Nef'i” mahlasını verir. Şiirleri üst perdeden, bildiğini açıkça söylemekten çekinmeyen, hırçın, cesur, isyancı bir kişiliğin ‘dil kılıcı’ mesabesinde. Öte yandan istikrarsız oluşu bir dengesiz ve pervasız bir kişilik meydana getirmiş ve bu da insan ilişkilerinin sağlıklı yönde ilerlememiş olduğunu gösterir. Gürcü Mehmet Paşa'yı övgüsüyle göklere çıkarırken yine aynı kişiyi “a köpek” redifli şiiriyle yermesi buna örnektir.

Nef'i, bütün İran şairlerine olan üstünlüğünü savunurken Urfi ve Enveri'den özenle bahseder. Şairin eserlerinde Baki'nin etkisi çokça görülür.

Eserleri: Farsça Divan, Farsça Divan'ında yer alan Tuhfetü'l-Uşşak (bazı kaynaklarda müstakil eser olarak ele alınır), Türkçe Divan ve Siham-ı Kaza'dır (Akkuş, 2018:1-6).

Nāhîfî Süleyman Efendi

Manzum Mesnevi tercümesiyle tanınan Nahîfî, 1640'lı yıllarda doğduğu tahmin edilip asıl adı Mehmed Süleyman olan İstanbullu bir şairdir. Çocuk yaşta ilimle hemhâl olmuştur. Acem alim ve ediplerle tartışmaları olmuş, anlayamadıkları beyitleri açıklayarak onları kendisine hayran bırakmıştır. Ayrıca Rafizîliği hicvedici şiirler söylemiştir. İran, Macaristan gibi yerlere gitmiş; yüksek devlet memurluklarında bulunmuş, Hafız Osman'dan sülüs ve nesihte icazet alarak hattatlıkla geçinmiş ancak şiirlerinden maddi zorluklar yaşadığı ve çeşitli sıkıntılar

çektığı, yaşlı anne ve babasına baktığı anlaşılmaktadır. Tavsiye üzerine dul bir kadınla evlenen şair iki yıl sonra boşanmıştır. 1738’de İstanbul’da vefat etmiştir (Aypay, 1992: 1-9).

Manzum Eserleri: Dîvân, Mevlidü’n-nebî, Hicretü’n-nebî, Hilyetü’l-envâr, Zuhre’l-âhire, Mi’râcü’n-nebî, Enfüsü’l-âfâk, Mev‘izatü’n-nüfûs, Mübâhase-i Kazâ ve Kader, Âdâb-ı Tarîkat ve Kavâid-i Hakikat, Terceme-i Mesnevî li-Nahîfî, Tahmîs-i Kasîde-i Bürde, Bânet Süâd Tahmîsi, Tahmîs-i Kasîde-i Mudariyye , Kasîde-i Lâmiyye (Emâliyye) Şerhi, Meşnevî-i Nuşh ve’l-hikem.

Mensur Eserler: Ravzatü’s-safâ fî sîreti’l-Mustafâ, Nasîhatü’l-vüzerâ, Risâle-i Hızıriyye, Sefâretnâme, Kasîde-i Münferice Tercümesi, Risâle-i Kalemîyye, Makâlât-ı Süleyman Nahîfî, Râmûzü’l-luga (Uzun, 2006: 297-99).

Nâmık Kemal

1840 yılında Tekirdağ’da doğmuştur. II. Abdülhamid’in müneccimbaşı Mustafa Âsım Bey’in oğludur. Çocukluk hayatı babasından ziyade dedesi Abdülatip Paşa ailesi yanında geçmiştir. Annesini 1848 yılında kaybederek öksüz kalan Kemal hayatının ilk on yedisini dedesiyle geçirmiş, gittiği yerlere o da gitmiştir. Ancak dedesinden düzenli ve disiplinli bir eğitim alamamıştır.

Beyazıt Rüştîyesinde ve Valide Mektebi’nde okula başlayan Namık Kemal ileriki yıllarda Arapça, Farsça, meânî, âdâb, mantık dersleri alır; kavuştuğu babasıyla da Osmanlı tarihi okumaya devam eder. Kemal’in asıl fikrî gelişimi Sofya’da başlar ve bu şehirde birçok şairle tanışır. Sofya’ya gelen şari Binbaşı Eşref Paşa onun şiirlerini görünce ona “Namık” mahlasını verir; bu da zamanla Mehmet isminin yerine geçer.

Şair dedesinin ısrarıyla Niş kadısı Mustafa Râgıp Efendi’nin kızı Nesîme Hanım ile evlenir. Dedesini ve anneannesini birer yıl arayla kaybeder. İlk memuriyet hayatı İstanbulâ dönüşüyle başlar ve Sadrazam Mustafa Reşit Paşa’ya yazdığı kasideden inâyet dilediği görülür.

Tercüme Odası’nda çalışmaya başlayan şair Ziya Paşa, Şinasi, Lefkofçalı Galip gibi birçok bilinen simalarla tanışır; yeni fikirlerle düşünce dünyasında yer edinen

şairlerle dergiler, gazeteler yayınlar. Türk şiirine vatan ve millet sevgisini, hamiyet ve hürriyet duygularını dahil etmiştir. Ancak sonrasında gelen sürgünlerle dolu hayatı zatürreden dolayı Sakız adasında 2 Aralık 1888 yılında noktlanır (Akün, 2006: 361-378).

Eleştirileri Tahrîb-i Harabat, Takip, Renan Müdafanâmesi, Mukaddeme-i Celal; oyunları Vatan yahut Silistre, Gülnihâl, Âkif Bey, Zavallı Çocuk, Kara Belâ, Celaleddin Harzemşah; romanı ise İntibah, Cezmi'dir.

Nesîmi

Azerbaycan diline tam bir divan yazan ilk kişi olarak ve Azerbaycan'ın en büyük şairlerinden sayılan Nesimi'nin doğum tarihi miladi 1369 yılı tahmini olarak kabul edilir. Ölüm yılı olarak 1404-1427 yılları arası olarak bilinir (Karabey, 2010: 67).

Aşık Çelebi *Türkmanî-cins ü Âmidî diyardur* (Kılıç, 2018: 370) diyerek şairin Diyarbakırlı bir Türkmen olduğunu söylerken; Latîfî *Diyar-ı Bağdâdda Nesîm adlu nâhiyeden olduğu münâsebetle Nesîmî tahalluś itmişdür. İsm-i şerîfleri beyne'l-eşrâf ve esnâ-yı ensâb 'Abdülmenâf Seyyid 'İmâmüddîndür ve kıym-i kâlelderân u tâyife-i abdalân u ebrarâta pişvâ-yı pîşîn ve rehbar-ı reh-nümâ-yı pesîndür* diyerek şairin Bağdatlı olduğunu ve eşraflar arasında da İmamüddin olarak anıldığını belirtir (Canım, 2018: 510).

Künyesi Ebü'l-Fazl'dır. Hemen bütün kaynaklarda ismiyle birlikte "Seyyid" unvanı da kullanılmaktadır. Şair genç yaşta tasavvufa girerek Fazlullah-ı Hurûfî ile Bakü ve Şirvan'da bir süre beraber yaşamış, Hurûfîlik mezhebini benimsemiştir. Hurufiliğin Suriye'deki en önemli şehri olan Halep'e gider ve orada Hurufî şeyhi olur. Etkileyici bir dille yazdığı şiirlerini fikirlerini yaymak için kullanan şairin fikirleri sünniler tarafından tepki alır. Halep uleması onun uluhiyyet iddiasında bulunduğu ve öldürülmesi fetvası verir. Memlûk sultanının onayıyla saltanat naibi Emir Yeşbek önce onun boynunu vurur sonra da derisi yüzülerek cezası verilir.

Latîfî tezkiresinde şöyle geçer: 'Âkıbet e'imme-i 'ulemâ-i 'Arab fî-şehri Haleb ba'zı esrâr-ı kelimâtın şer'-i şerîfe muhâlif bulup kâtiline fetvâ verdiler ve te'vîl-i

kelâmın istimâ‘ u işgâ itmeyüp ol ‘aşk kurbânınuñ postın çıkardılar (Canım, 2018: 513). Eserleri: Türkçe Divan, Farsça Divan, Mukaddimetü’l-hakâik

Sabri Mehmet Şerif

Seyyid olan Sabrî’nin, asıl adı Mehmet Şerîf’tir. Ayânî-zâde İlmî adlı bir “kadı”nın oğludur. Sabrî’nin babası kendisi gibi şâir olup Hilmî mahlasıyla şiirler kaleme almıştır. Kadılık yapmış ve IV. Murâd’ın nedîmi olmuştur. Çağdaşı olan hiciv şairi Nef’î tarafından takdir görmüş. Namık Kemal ise Nef’î’nin takdir edici sözündeki ifadesinden Sabrî’ye, Sabrî-i Şâkir denildiğini zannetmiş böylece şairin ismi, Sabrî-i Şâkir kalmış ve dîvânı da bu ünvânla basılmıştır. Sabrî 1645’te İstanbul’da vefât etmiştir.

17.yüzyıl Klâsik Türk edebiyatını derinden etkileyen Sebk-i Hindî akımı teksiri altında şiirler kaleme alan Sabrî-i Şâkir’in edebi kişiliği hakkında kaynaklarda yeterli bilgi yoktur. Şâir, dönemin şiir tarzını gerek kasîdelerinde gerekse gazellerinde büyük bir başarıyla ifade etmiştir. Şairin Hüsn ü Dil mesnevîsi ve Zadü’l-Müsâfirin adlı eserleri olmakla beraber, 163 sahîfelik dîvânı 1878 ‘de Sabrî-i Şâkir Dîvânı adıyla basılmıştır (Yılmaz, 2010: 4-5).

Şeyhülislam Yahyâ

Safer 969’da [Ekim 1561 (bir rivayete göre 960/1553’te)] İstanbul’da doğdu. Şeyhülislâm Bayramzâde Zekeriyâyâ Efendi’nin oğludur. Bir süre müderrislik yapan Yahya, Halep, Şam, Mısır ve İstanbul kadılığı yaptı. Rumeli kazaskerliği yaptı. 1622’de şeyhülislam olur. IV. Murat’ın sevgi ve saygısını kazanan Yahya, Sultan İbrahim döneminde birçok itham ve iftiralara uğrayınca sağlığı bozulur ve 1644’te hayatını kaybeder.

Önde gelen gazel şairlerinden olan Şeyhülislam Yahya, kaynaklara göre rindmeşrep, nükte ve hicivlerinde Nef’î gibi, akıcılığı ve şuh ifadelerinde Nedim gibi olup siyaset bilen, çevresindekilerden saygı gören, cömert ve mütevazi bir kişidir.

Divan’ında sadece kısa bir naat dışında dini şiirlere yer vermeyen şair, şarap-meyhane konularını işlemesiyle çevresi tarafından eleştirilmiştir. Mahalli unsurlara yer vererek Necati, Zati ve Baki’nin dil anlayışını sürdürür (Kaya, 2013: 245-246).

Eserleri: Divan, Sâkînâme, Ta'liku Şerhi Câmi'i'd-dürer, Tahmîsü Kaşîdeti'l bürde, Nigârîstân Tercümesi, Fetâvâ-yı Yahyâ Efendi

Şeyh Abdullah Salâhî

1705 yılında Yunanistan'nın Kesriye (Gölikesriye) kentinde doğmuş, asıl adı Abdullah Selâhaddin'dir. Mahlası Salâhî ancak ona Salâhaddin-i Uşşâkî ve Salâhaddin-i Abdî de denilmiştir. Kâtip olan babası Bosnalı ancak sonrasında Kesriye'ye göç etmişlerdir. Edirnevî Cemâleddîn'in kızıyla evlenmiş, iki erkek çocuğu olmuştur. Evlendikten sonra Savaklar'daki dergâha yerleşmiştir. Ardından seyr u sülûk sırasında hayret makamında iken dünyayı unutmuş ve 7 yıl boyunca bu haldeyken de eşi ona hizmet etmeye devam etmiştir.

Şairin "Türklerin Muhyidd'in-i Arâbîsi" unvanını alması ilmi derinliğinin göstergesidir. Babası onu kendisi gibi kâtip olarak yetiştirmek için oğlunu Tahvil Kalemi'ne kaydetmiş ve orada kırk gün devam etmiştir. Paşa'nın dîvân mektupçusu olmuş ve Mısır'da iki sene kalmıştır. Bu sürede Arap dilinde ihtisas yapmış, Nakşiyye'den Şeyh Hüseyin Demenhûrî Hazretleri'nden cifr, vefk vb. öğrenmiştir. Daha sonra Paşa'nın izniyle İstanbul'a gitmiş ve memuriyetten ayrılmıştır. Şair 1178'de Fatih'teki Tahir Ağa Dergâhına tayin olunmuş ve h. 1197 yılına kadar Nakşî ile meşgul olmuştur. H. 1197 yılında göğüs hastalığından vefat etmiştir.

Salâhî'nin bilinen yüz kadar eseri vardır. Onlardan birkaçı şunlardır:

Risâle-i Esrâr-ı Nihân Ez-Envâr-ı Hatm-i Hâcegân, Şerh-i Kasîde-i Hazret-i Mevlânâ, Tercüme-i Risâle-i Kudsiyye, Tercüme-i Risâle-i Miftâhu'l-Vücûd ilâ Nihâyeti'l-Maksûd, Risâle-i Şeyh Abdullâh Salâhî, Şerh-i Elfâzı'l-mensûbe ilâ Muhammedü'l-Gazâlî, İstihrâc-nâme, Risâle-i Tefsîr, Risâle-i Menâzil-i Kamer, Risâle-i Vahdet-i Vücûd (Gökçek, 2021: 22-31).

Yusuf Ziyâ Paşa

Aslen Gürcü olup Yusuf Ziyaeddin Paşa olarak bilinir, doğum tarihi bilinmemektedir. Mîrâhûr Benli Hacı Mustafa Paşa'nın kölesi olup onun oğlu İbrahim Bey'in dairesinde ilim tahsil eder. Ispanakçı Mustafa Paşa'ya Enderûn Ağası, sonrasında Halîl Hamîd Paşa'ya intisap ederek onun silahtarı olur. Ardından

maden-i hümayûn emînliğine, sonra mîr-i mîranlığa, 1792-73 yılında da vezirlik görevine getirilir. Daha sonra Diyarbakır, Erzurum, Çıldır, Trabzon valiliği, Şark seraskerliği, Bağdat, Basra, Konya ve Halep valiliği yapar. 1816 tarihinde vezirliği tekrar verilerek önce Ağrıboz ve Karlı ili muhafızlığına atanır. Göreven göreve giden Paşa, 1816-17 yılında da Sakız muhafızlığına getirilir. 1818-19 yılında Sakız'da vefat eder ve burada Şeyh İlyas Türbesi'ne defnedilir. Bilinen bir eseri yoktur (TEİS, 2020: Gürcü Yûsuf Ziyâeddin Paşa).

Yusuf Ziya Paşa için Fatin tezkiresinde; *Mûmâ-ileyhin tabîat-ı şî'riyyesi olup olmadığı meçhul ise de sadâreti hengâmında söylenmiş olan tevârihin bazılarında şâiriyyetine dâir birkaç beyt görülmüş olmağla kendüye isnâd olunan gazel-i bî-halel teberrûken terceme-i hâli bâlâsına sebt u kayd olunmuştur* (Çiftçi, 2017: 304) diyerek şair tabiatlı olup olmadığı ile ilgili bir bilgi yoksa da kendisine isnad edilen bazı gazellerden şair olduğu anlaşıldığı belirtilir.

1. 2. 6. Derleyici İle İlgili Bazı Hususiyetler

Derleyici eserine kızı Emine'nin doğum tarihini düşerek başlamıştır. Hicrî 13 Safer 1265 tarihi milâdî 8 Ocak 1849'a tekabül etmesiyle eserin 19. yüzyılda kaleme alındığı tahmin edilmektedir.

19. yüzyıl, Osmanlı İmparatorluğu'nun Batı'nın teknolojik gelişmelerini takip ederek başladığı ancak sonrasında plansız bir batıcılık anlayışı ile kültürel bir bocalama yaşadığı bir dönemdir. Bunun yanı sıra ekonomik anlamda da Batı ile rekabet edemeyecek duruma gelen ülkenin batılı ülkeler karşısında sancılanan lüzum ekonomisiyle -Avrupa'nın ucuz kâğıdı ithalinden dolayı başarısız sonuçlansa da- kâğıt fabrikaları kurarak kâğıt ve mürekkebin artık yaygınlaşmaya başladığı 19. yüzyılda edebiyat ve sanat “yerel olarak” varoluşsal kaygılarının münakaşasına girmiştir. Bu anlamda stratejiden uzak batıcılık anlayışının ve toplumsal yönelişlerin (milliyetçilik, hürriyet, vatan vs.) edebiyatta yer alması gecikmemiştir. Divan edebiyatının saray ve çevresinde geliştiği, bunun için de hâmilîği zorunlu kıldığı bilgisiyle beraber belirli mazmunlarla örülü katmanlı anlamı kendisinde barındıran anlam dünyasından ferdiyetçilikle dili sadeleştirme, millileşme hareketleriyle

kalıpları yıkarak daha esnek ve her kesime hitap eden, anlaşılır ve yüzeysel anlam dünyasına geçişin temelleri atılmaktaydı. Aruz ve hecenin yarıştırıldığı bu dönemde aruz ölçüsü ilerleyen zamanlarda yerini terk edecektir.

Avrupa'dan alınan beyaz kâğıda yazıldığı tahmin edilen Mecmua'da yukarıda kısaca değinilen eski-yeni anlayışının izlerini görmek mümkün. 180 şiirin yarısından fazlasının yalın bir dilde, hece ölçüsü ve serbest ölçüyle yazıldığı görülmektedir. Belki de bu durum toplumsal anlamda bir yönelişin kaçınılmaz olduğunun bir göstergesidir.

Genel olarak Mecmua'ya bakıldığında derleyici peygamberimize salavat getirerek, ona ve dört halifeye dualar ederek başlamakta ardından besmeleyle Allah'a hamd ü senalar etmektedir. Duaları mensur bir biçimde kaleme alan mürettip övgülerle peygamberimize selam verdiği Nâbî'nin Medhiyyetü Ravza-i Mutahhara na'tıyla manzum biçimde tekrar peygamberimize övgüleri sürdürür. Derleyici bir divan senaryosu ile mecmua yazmış gibidir.

Mecmua'nın başlangıç kısımları incelendiğinde şairin tasavvufi meylinin olduğu, Allah aşkı vuslatına ermenin yollarını ona yapılacak ibadetlerde gizli olduğunu telkin eden ve öğüt içeren şiirlerle açıkça ifade eden derleyicinin tasavvufi ve didaktik yönünün ön plana çıktığı görülmektedir.

Keşret kederinden gic vaḥdet meyini şâf iç

Sen şayma vücūduñ hiç ol nūr-ı zîyâ geldi (Erzurumlu İbrahim Hakkı 7.Ş; 4b)

‘ Āşıklar uyumaz gice hem sen uyuma kim

Göñlüñ gözine görine cānān gicelerde (Erzurumlu İbrahim Hakkı 8. Ş;4b)

‘ İbādet üzre ol da'im iki ‘ ālemde ‘ izzet bul

Dem-ā-dem al vuḍū bul tāze cān bu nefsi yaṭurma (Mısırî-i Niyâzi 55. ş; 2b)

Her türden şiiri eserine alan derleyici kendi antolojisini oluşturmuş gibidir ve halk şiirine merakıyla çoğunlukla şarkı ve koşma türünde şiirlere yer vermektedir. Özellikle birçok şarkı makamları ile ilgili kültürel bir zenginliğe de sahip olduğu

aşikârdır. Ağırlıklı olarak aşk, sevgili, gurbet, hasret gibi konuların işlendiği şiirlere yer vermesi metnin gidişatına göre incelenecek olursa ilahî aşktan beşerî bir aşka geçiş yaşadığı söylenebilir. Bu, ilahi aşktan bir vazgeçiş olmaktan öte her ikisini de ruhunda duyumsayan biri olduğu bilgisine ulaştırır ki aslında insanın nefsanî duyguları ve hakikat arasındaki bocalayışının bir yansımasıdır. Mecmuaların bu anlamda insanın fitri yönelişlerinin ve bocalamalarının kuşbakışı bir haritası olarak değerlendirilmesi yerinde olacaktır.

Derleyici son şiirinde “Ebyât-ı Memhûrât” başlığı ile Allah’a dilek ve temennilerle “Ben de Muhammed/ Mehmed Sa’îd” diyerek mecmuasını noktalar. Kızı Emine’nin doğduğu tarih esas alınarak en geç 1820-1830 yıllarında doğduğu tahmin edilmektedir. Muhammed/ Mehmed Sa’îd isimde bir şairin varlığını tespit edebilmek için 19. ve 20. yüzyıl tezkireleri incelenmiş Fatîn ve Tuhfe-i Nailî tezkirelerinde aynı dönemlerde yaşayan İstanbullu ticarethane meclis müftüsü Çarşanbalızâde Kadî Mehmed Sa’îd Efendi (ö. 1853), Şeyh Nasuhi Efendi’nin ahfadından olan ancak mesleği belirtilmeyen Mehmed Sa’îd Efendi (ö. 1869), Bursa’da Nakşi Tekkesi Şeyhi olan Baba Efendizâde Mehmed Sa’îd Efendi (ö. 1871), Mardin mutasarrıflığı yapan Diyarbakırlı Divan Efendizâde Mehmed Sa’îd Paşa (1832-1891) isimlerine rastlanmıştır (Çiftçi, 2017: 247-249; Odabaşı, 2009: 367-369). Mesleklerini baz alarak eserdeki yazım hatalarının fazla olması, şiirlerin farklı şiirlerle tamamlanması gibi özelliklerle çıkarımda bulunulsa da derleyicinin kim olduğuyla ilgili net bir bilgiye ulaşmak mümkün değildir. Ayrıca şairin Mecmua’da Arapça ve Farsça şiirlerine yer vermesi Arapça ve Farsça bildiğini göstermektedir.

Bir nevi küçük bir divan hazırlayan derleyicinin bazı şiirleri eksik yazıp farklı redifteki şiirlerle tamamladığı görülmektedir. Örneğin Aşık Ömer’in “kalmadı” redifli şiirinden alıntı yapan şair sonraki dörtlüklerde farklı bir şiir ele almıştır. (Bkz. 139. şiir)

Belli bir şiir türüne yöneliminin olmadığı görülen derleyicinin hemen hemen her alfabaden bir veya birkaç şairin şiirlerini alarak bir nevi kendi antolojisini oluşturmuştur. Derleyici eserini yeri geldiğinde beğeni ve zevklerini yazdığı edebi bir hobi defteri; yeri geldiğinde bir karalama defteri, bitki kürlerini ve takvimi not

aldığı bir ajanda niteliğinde kullandığı için yazı şekilleri değişiklik arz etmektedir. Nestalik ve rik'a yazı çeşitlerini kullanan şair, sağa ve sola yatık olarak yazmış; zaman zaman yazının düzensizliğinden metinleri aceleyle yazmış olabileceği düşüncesi oluşturmaktadır. Ayrıca Mecmua, daha önce de ifade edildiği gibi sözcüklerin yazımıyla ilgili birçok hata barındırmaktadır.



İKİNCİ BÖLÜM

2. TENKİTLİ METİN ÜZERİNE

2.1.TENKİTLİ METNİN HAZIRLANMASINDA TAKİP EDİLEN YOL

1. Bu çalışmada İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Bel_Yz_K0340 numarada kayıtlı şiir mecmuası incelenerek hazırlanmıştır.
2. 57 varaktan oluşan ve 180 metin (5'i Arapça,1'i Farsça), ilaç tarifleri ve takvim ihtiva eden şiir mecmuasındaki şiirler basılı eserlerdeki şiirlerle karşılaştırılarak tenkitli metin oluşturulmuştur.
3. Tenkitli metin hazırlanırken şiirlerin Mecmua'daki dizilimi dikkate alınmıştır.
4. Mecmuanın varakları X^a ve X^b , her sayfanın her bir sütunu ise $X^{a/1}$, $X^{a/2}$, $X^{b/1}$, $X^{b/2}$ şeklinde numaralandırılmış ve varak numaraları sayfalarda gösterilmiştir.
5. Metinde yer alan her şiire numara verilmiş ve hangi divan veya çalışmada geçtiği ile ilgili bilgi aparatta gösterilmiştir.
6. Şair adlarının yazımında mecmuadaki başlıklar ve mahlaslar esas alınmıştır.
7. Tenkitli metin oluşturulurken incelenen eserler, nazım şekilleri, şiirde eksik veya fazla olan kısımları yazarken *dize*, *beyit*, *redif* sözcükleri Kısaltmalar ve İşaretler başlığı altında verilen kısaltmalara göre aparatta yazılmıştır.
8. Divan için **D.**, Mecmua için **M.** kısaltması tercih edilerek aparatta gösterilmiştir.
9. Her şiirin başına vezinleri ve bahirleri yazılmıştır.
10. Dizeler dipnotta a, b, c, d ve e şeklinde harflendirilmiştir.

11. Divanda eksik veya fazla geçmesi halinde şiirin son kısmına tutturulan aparatta sırasıyla şiir numarası (koyu renkle), dize numarası ile divanda nasıl geçtiği yazılmıştır (Örn: 56. 1b M. *ilm-i deryā: ilm ü ‘irfān*, D.).
12. Mecmuada ve divanda farklı yer alan sözcük sayısı az ise direkt sözcük üzerine tutturulan apart üzerinden şiir numarasıyla beraber gösterilmiştir.
13. Tenkitli metinde farklar gösterilirken ortaya iki nokta (:) konulmuş, aynı dörtlükte birden fazla fark varsa iki eğik çizgi (//) tercih edilmiştir:

63. 3a M. *her: al D.*// 3b M. *gevher: gevherdir D.*

14. Mecmuada yer alan kelimenin aruz kalıbına uymaması halinde divandaki tercih edilmiş ve aparatta ifade edilmiştir.
15. Şairlerin divanlarında bulunmayan şiirleri, şiirin başlığına tutturulan dipnotta “*Divanında bulunmamaktadır.*” şeklinde belirtilmiştir.
16. Mecmua ve divandaki beyitler tamamen farklıysa dipnotta divandaki beyit esas alınarak yazılmıştır.
17. Okunamayan sözcüklerin yerine üç nokta (...) konulmuştur.

2.2. TENKİTLİ METNİN TRANSKRİPSİYON VE İMLÂSINDA TAKİP EDİLEN YOL

1. Metnin yazımında ilmi eserlerde kullanılan ve genel kabul görmüş çeviri yazı alfabesi kullanılmıştır.
2. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Bel_Yz_ K0340 kayıtlı numarada dönemine uygun imlada Eski Anadolu ve Türkiye Türkçesi dil özellikleri korunmuştur.
3. Tenkitli metinde özel isimler büyük harfle yazılmış ve özel isme gelen ekler kesme işareti ile ayrılmamıştır. Ancak aparatta özel isimlere gelen ekler kesme işaretiyle ayrılmıştır.

4. Günümüzde “gece, verir, diye” gibi -e’li şekilde telaffuz edilen kelimelerin Eski Anadolu Türkçesindeki -i’li telaffuz şekilleri esas alınmış ve “gice, virür, diyü” şeklinde yazılmıştır.

5. Metinde “gonca ve gonçe” biçiminde iki farklı yazımına rastlanan kelimenin “gonca” şeklindeki yazılışı tercih edilmiştir. Ancak alıntı yapılan şiirlerde “gonçe” olduğu gibi dipnotlarda yazılmıştır.

6. Farsça kelimelerde yer alan vâv-ı mechûleler kısa yazılmıştır.

7. Farsça ön ekinin kullanıldığı “dem-be-dem, ser-te-ser” gibi sözcükler kısa çizgi (-) ile birbirinden ayrılmıştır.

8. Farsça “-veş” benzerlik eki sözcüklerde bitişik yazılmıştır: “goncaveş, Emrîveş”

9. İlk harfin ayın (ع) olduğu hem “ı” hem de “a” okunan kelimenin yazımında her ikisi de tercih edilmiştir: ‘aşk, ‘ayş, ‘ıyd gibi.

10. “Nice” sözcüğü “nasıl” ve “ne kadar” anlamlarında kullanılmış olup bütün kullanımlarda cim (ج) harfi ile yazılmıştır.

11. Hece kaynaşması olan kelimelerde düşen ses kesme işareti (‘) ile gösterilmiştir: N’edem, n’içün, n’ola gibi.

**2.3. İBB ATATÜRK KİTAPLIĞI BEL YZ K0340 NUMARADA KAYITLI ŞİİR
MECMUASI'NIN TRANSKRİPSİYONLU METNİ**



[1] Kerîme Emîneniñ târihî sene biñ iki yüz atmış beş mäh-ı şaferiñ on üçüncü nevmi dünyāya geldi. Hâk subhānehû te‘ālā hayırlı ‘ömrler ihsân eyleye 13 Şafer 1265

[2^a] Allāhumme şalli ve sellim ‘alā Muḥammedin seyyidi’l-‘arabi ve’l-‘acemi ve imāme’l-mekkete ve’l-medīneti’l-ḥaram ve tercimāni lisāni el-ḳıdem ma‘denü’l-‘ilmi ve’l-ḥilmi ve’l-ḥikmeti ve’l-ḥikem ve encelā ‘anhu ‘indehu kullu’l-fitneti ve’z-zulem ismuhu’ş-şerīfu mektūbu ‘alā’l-levḥi’l-maḥfūz bi-yāḳūtu’l-ḳalem cismuhu’ş-şerīfu medfūnu bi’l-medīneti’l-münevverete ve’l-ḥaram türābu’r-ravzati’ş-şerīfu tayyibu mine’l-miski ve’l-ḥitem yā leyte kullenā taḥte’t-türābi taḥte’l-ḳıdem seyyidīnā ve seyyidi’l-‘arabi ve’l-‘acem şāhibu’l-aḥlāḳi’l-ḥamīdeti nūru’ş-şemsi ve’ş-şiyem min nūrihi el-kemüle’l-ümem men ba‘a’ş-şefā‘atu lil‘āşīn ḳā’ilen yā Rabbi ümmetī ümmetī yā zu’l-lüṭfī ve’l-kerem mevlānā ve mevlā’l-ḥāfıḳıyne Ebā’l-Ḳāsım Muḥammed şāhibi’l-‘azīm şümme er-rażā‘atu Ebī Bekri ve ‘Ömera ve ‘Oşmāne ve ‘Alī zī’l-kereme ve ‘alā sā’iri’l-enbiyāi ve’l-murselīn. Ve’lḥamdu lillāhi rabbi’l-‘alemīn. Āmin

[2^b] Bismi’l-lahi’r-rahmani’r-rahīm

Allāhumme e‘ūzū nefsi ve evlādī ve iḥvānī bi’llāhi’l-lezī lā ilāhe illā hū ‘ālimu’l-ḡaybi ve’ş-şehādeti hüve’r-raḥmāni’r-raḥīm. Ve bi-ḥaḳḳi ḳāvu’l-ḳur’āne’l-mecīdi ve biḥaḳḳi ve’t-tūri ve innā enzelnāhū ve ḥicābi’l-‘arşı ve sidreti’l-müntehā ve kitābi’l-āzīzi ve lā ḥavle ve lā ḳuvvete illā billāhi’l-‘aliyyu’l-‘azīm. Ḥasbinallāhi ve ni’mel-vekīl ni’mel-mevlā ve ni’men-neşīr ve şallallāhu ‘alā seyyidīnā Muḥammed ve ‘ali ve şāḥbihi ecma‘īn, eṭ-ṭayyibīne ve’t-tāhirīn.

Subḥānallāhi ebede’l-ebed subḥānallahi’l-vāḥidu eḥād subḥāḥānallāhi rāfi‘u semāvāti min ḡayri ‘āmed subḥānel-lezī lem yelid ve lem yūled ve lem yekūn lehū kūfuven eḥād. Yā men laṭīfu lem yezel ulṭuf binā fīmā nezel ente’l-kaviyyi neccinā yevme’l-ḥaleḳ

[5^b]

1.

[Nābī]

Medhiyyetü Ravza-i Muṭahhara²

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel: - + - - / - +-- / -+-- / -+-

- 1 Es-selām ey server-i evlād-ı âdem es-selām
Es-selām ey bādī-i icād-ı 'âlem es-selām
- 2 Es-selām ey gevher-i yektâ-yı zât-ı aḳdesüñ
Zîver-i bālâ-yı ṭāḳ-ı 'arş-ı a'zam es-selām
- 3 Es-selām ey ḳufl-ı genc-i raḥmet-i Ḥaḳ tā-ezel
Dest-i isti' dāduña olmış müselleme es-selām
- 4 Es-selām ey intisāb-ı zāt-ı pākūñle senüñ
Oldı böyle nev'-i insānī mükerrrem es-selām
- 5 Es-selām ey ceddin olmağıla Ḥalīl itdi Ḥaḳḳ
Âteş-i Nemrūdı bir gül-zār-ı ḥurrem es-selām
- 6 Es-selām ey ḳurb-ı 'ahdüñ feyzinüñ te'şiridür
K'eyledi iḥyâ-yı emvât³ İbn-i Meryem es-selām
- 7 İşte geldi *Nābî*-i dil-ḥaste ḥāki pâyüñe
Eyle zaḥm-ı cürmine luṭfuñla merhem es-selām

2.

Münâcât⁴

- 1 Es-subḥu bedā min ṭal' atihī
Ve leylü decā min ve ḳaryetihī
- 2 Kenzu'l-keremi mevle'n-ni'ami
Hādi'l-ümemi li-şerī' atihī

² Bilkan, Dr. Ali Fuat, Nābî Divānı, 537. Gazel, MEB Yayınları, İstanbul, 1997, s. 865-866.

³ 1. 6b M. emvât-ı iḥyâ: iḥyâ-yı emvât D.

⁴ YILDIZ, Prof. Dr. Alim, *Mevlî Külliyyâtı III "İhrâmızcı âde İsmail Hakkı ve Mevlîdî"*, DİB Yayınları, Ankara, 2016, s.217-218. (Şiir bir münâcât değil na'tdır.)

3 Ezke'n-nesebi⁵ a'le'l-ḥasebi
Küllü'l-ʿ Arabi fî hizmetihî

4 Nāle'ş-şürefâ fazlen ve ʿulā
Ehda's-sübülā li-delāletihî

5 Fe-Muḥammedünā hüve seyyidünā
Ve'l-ʿ izzü lenā bi şefā'atihî

[5^b]

3.

[Derviş Yūnus]

Münācāt⁶

Müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

Recez --+/- --+/- --+/- --+/-

1 Ey pādīşāh-ı lem yezel ey kādir-i ḥayyu ezel
Ey luṭfu çok ḳahrı güzel luṭfuñ da ḥoş ḳahrıñ da ḥoş

2 Gelse celālīñden cefā yaḥut cemālīñden vefā
İkisi de cāna şefā luṭfuñ da ḥoş ḳahrıñ da ḥoş

3 Ağladırñ zāri zāri eger virmez iseñ ḥūrī
Lāyık görür iseñ nārı luṭfuñ da ḥoş ḳahrıñ da ḥoş

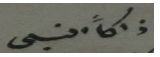
4 Ḥoşdur baña senden gelen ya ḡonca gül yāḥud diken
Yā ḥil'ati yāḥud kefen luṭfuñ da ḥoş ḳahrıñ da ḥoş

5 Gerek ağlat gerek güldür gerek dirgür gerek öldür
Derviş Yūnus saña ḳuldur luṭfuñ da ḥoş ḳahrıñ da ḥoş

4.

[Āgāh]

Murabba⁷

⁵ 2. 3a M.da  olarak geçmektedir. Ancak doğrusu “ezke'n-nesebi” olmalıdır.

⁶ 3. şiir Yunus Emre Divanı'nda bulunmamaktadır.

Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

Hezec --+/+--+ /+--+ /+--+ /+--

1 Her sîne ki sevdâ-yı muhabbet var içinde
Tâ hâşre kıyâs etme ki rahmet var içinde

2 Âhîr dil-i mecrûhı harâb itdi ğam-ı aşk
Vîrân olur ol hâne ki âfet var içinde

5.

[Feyzî]

Münâcât⁸

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Hezec +---/ +---/ +---/ +---

1 Tarîk-i müstaķîme reh-nümâsın yâ Rasûlallâh
Eser-i derd-i isyâna devâsın yâ Rasûlallâh

2 Bu âsî ümmetin şermendesine rûz-ı maḥşerde
Şefâ'at kıl ḥabîb-i kibriyâsın yâ Rasûlallâh

3 Vücûdun cümleden evvel zuhûratı sor tâ âhîr
Budur ḥikmet mu'ahḥîr mübtedâsın yâ Rasûlallâh

4 Senûñ âyîn-i pâkûñ cümle ins u cin qabûl eyler
Serîr-i şalṭanatda pâdişâhsın yâ Rasûlallâh

5 Ne mümkün medḥûñi ḥaḳ üzre taķrîr eylesin Feyzî
Ki sen bizzât memdûḥ-ı Ḥudâsın yâ Rasûlallâh

6.

[Āgâh]

Murabba⁹

⁷ Akpınar, Dr. Şerife, *Āgâh (Semerkândî-i Āmidî) Dîvânı*, 315. Gazel, KTB Yayınları, Ankara, 2017, s. 248. (Gazelin 1. ve 4. beyitleri murabba' başlığı ile yazılmıştır.)

⁸ 4. şiir Münâcât başlığı ile yazılan bir na' ttir.

⁹ Akpınar, Dr. Şerife, *Āgâh (Semerkândî-i Āmidî) Dîvânı*, 67. Gazel, KTB Yayınları, Ankara, 2017, s. 94. (Gazelin 3. ve 4. beyitlerini murabba' başlığı altında yazılmıştır.)

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Remel +++-/ +++-/ +++-/ +++-

1 Seni de bend idecek zülf-i perîşân bulunur
Sanma ey mäh kişinüñ itdüği yanında alur

2 Mey-i arābātda mescidde ' ibādet yegdür
Rağbeti her kişinüñ kendi mekânında alur

[6^a]

7.

[Āgāh]

Nazm¹⁰

Mef' ülü mefā' ilün mef' ülü mefā' ilün

Hezec --+/ +---/ --+/ +---

1 Ğafletten uyan ey dil kim bād-ı sabā geldi
' Aşķıñ yeli esdi bil kim cāna şafā geldi

2 Ey ' āşık-ı rūḫānī v'ey ' ārif-i raḫmānī
Tenḫā gice bul anı kim cānā ḫudā¹¹ geldi

3 Koy ḫāb u ḫayālātı terk eyle muḫālātı
Bul ' aşķıla ḫālātı kim şevķ-i liķā geldi

4 Keşret kederinden gic vaḫdet meyini şāf iç
Sen şayma vücūduñ hiç ol nūr-ı ziyā geldi

5 Ḫāb içre olur ğamlar ' aşķ içre olur demler
' Āgah öleñ ' ademler-çün ' avn-i Ḫudā geldi

6 Ḫaķķı ko bu aġyārı bul dilde o dil-dārı
Fevt eyleme esrārı kim vaķt-i nidā geldi

¹⁰ Külekçi, Dr. Numan, Karabey, Dr. Turgut, Erzurumlu İbrahim Hakkı Divanı, 348. gazel, Ankara Üniv. Yayınları, Erzurum, 1997, s.348.

Divan'da bulunan 3. beyit Mecmua'da yer almamaktadır:

Vir ḫabını emvâta gel ḫâdî-i ḫâcâta/ Ḫoş başla münâcâta avân-ı senâ geldi

¹¹ 7. 2b M. cānā ḫudā: rūḫ-ı ḫudā D.

8.

[Erzurumlu İbrahim] Hakkı¹²

Meṣ'ülü meṣ'ülü meṣ'ülü meṣ'ülü

Hezec --+/ +--+/ +--+/ +--

- 1 Çün gündüz olursun nice ağyār ile gāfil
Koy gāfleti dildārdan utan gicelerde
- 2 Ğafletle uyumaḡ ne revā ' abd-i ḡaḡīre
Şefḡatle nidā eyleye Raḡmān gicelerde
- 3 Cümle gice uyuma Ḳayyūmı seversen
Tā ḡayy olasın Ḳayy ile ey cān gicelerde
- 4 ' Āşıḡlar uyumaz gice hem sen uyuma kim
Gönlün gözine görine cānān gicelerde
- 5 Dil beyt-i Ḳüdādır ānı pāk eyle sivādan
Ḳaşrına nüzül eyler o sulṡān gicelerde
- 6 Az yi az uyu ḡayrete var fāni ol andan
Bul cān-ı beḡā ol aña miḡmān gicelerde
- 7 Allah için ol ḡalḡa muḡārin gice gündüz
Ey Hakkı nihān ' aşk odına yan gicelerde¹³

[6^b]

9.

[Nābī]

Medḡ-i Rasūl¹⁴

Meṣ'ülün meṣ'ülün meṣ'ülün meṣ'ülün

¹² Külekçi, Dr. Numan, Karabey, Dr. Turgut, Erzurumlu İbrahim Hakkı Divanı, 317. gazel, Ankara Üniv. Yayınları, Erzurum, 1997, s. 453

Divan'da bulunan 1. ve 2. beyitler Mecmua'da yer almamaktadır:

"Ey dīde nedir uyku gel uyan gecelerde/ Kevkebleriñ et seyrini seyrân gecelerde.

Baḡ hey 'et-i 'âlemde bu ḡikmetleri seyr et/ Bul şânı 'ini ol aña ḡayrân gecelerde"

¹³ 8. 1b M. utan: usan D./ 4a M. hem sen: sen hem D.

¹⁴ Bilkın, Dr. Ali Fuat, Nâbî Divânı, 655. Gazel, MEB Yayınları, İstanbul, 1997, s. 952.
Divanda beyit sıralaması 1,4,2,3,5 şeklindedir.

Hezec +---/ +---/ +---/ +---

- 1 Şaḡın terk-i edebden kūy-ı maḥbūb-ı Ḥudādur bu
Naẓar-gāh-ı ilāhīdür maḡām-ı Muṣṭafādur bu
- 2 Ḥabīb-i kibriyānīñ ḥāb-gāhıdır faẓiletde
Tefevvuḡ-kerde-i ‘arṣ-ı cenāb-ı kibriyādur bu
- 3 Bu ḥākūñ pertevinden oldı deycūr-ı ‘adem zā’ıl
‘Amādan açdı mevcūdāt dū çeşmi tütüyādur bu
- 4 Felekde māh-ı nev Bābü’s-selāmuñ sîne-çākidür
Bunuñ ḡındilidür ḥūr maṭla‘ı nūr [u] ziyādur bu
- 5 Mürā‘āt-ı edeb şartıyla gir *Nābī* bu dergāha
Meṭāf-ı ḡutsiyāndur busegāh-ı enbiyādur bu¹⁵

10.

[Āgāh]

Murabba¹⁶

Mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

Müctes +-+/- ++-/- +-+/- ++-

- 1 Cihān o şūḡ-ı sitem-kāra bī-nevā geçinür
Belā bu kim o daḡī ‘ālem-āşinā geçinür
- 2 Zamāne ḡubları ‘āşık istemez Āgāh
Ki¹⁷ biri birine zu‘mınca mübtelā geçinür

11.

Nef‘ī¹⁸

¹⁵ 9. 2b “tefevvuḡ-kerde” M.da  şeklinde yazılmıştır.
3b “dū” Divan’da geçmemektedir.
4a M. sîne-çākidür: cilvegāhidür D

¹⁶ Akpınar, Dr. Şerife, Āgāh (Semerkāndī-i Āmidī) Dīvānı, 79. Gazel, KTB Yayınları, Ankara, 2017, s. 101. (Gazelin 1. ve 5. beyitleri Murabba‘ başlığı ile yazılmıştır.)

¹⁷ 10. 2b M. sen: ki D. (Anlama uymadığı için Divan’daki alınmıştır.)

¹⁸ Akkuş, Metin, Nef‘ī Divānı, 37. Gazel, Akçağ Yayınları, Ankara, 1993, s. 298.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel -+--/-+--/-+--/-+-

- 1 Maḥşer olmuş Şaḥn-ı Kāğıthāne dünyā bundadır
Cennete dönmüş güzellerle temāşā bundadır
- 2 Bu da bir gündür kıyāmetden nişānı āşikār
İşte gör ol āfītāb-ı 'ālem-ārā bundadır
- 3 Dilberiñ bālā-bülendi 'āşıkıñ üftādesi
Bir yere gelmiş bugün a' lā vü ednā bundadır
- 4 Añmasun şūfī dahī keşretde vaḥdet 'ālemin
Yarı tenhā avlayan uşşāq-ı şeydā bundadır
- 5 Cümleden ol gūne sermestān-ı şāḥib-ḥālden
Nef'î şūrīde-i bī-bāk ü rüsvā bundadır

12.

[Āgāh]

Murabba¹⁹

Mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

Müctes +-+/-++-/+-+/-++-

- 1 Egerçi şem' ini pervāne ḥāne ḥāne arar
Bileydi şem' adan anı²⁰ yana yana arar
- 2 Ḥazer ki āh u fiğānıñ gönül zamānı degül
O şūḥ 'āşıka cevri itmege bahāne arar

[7^a]

13.

Es' ad [Muḥlis] Paşa²¹

¹⁹ Akpınar, Dr. Şerife, Āgāh (Semerkāndī-i Āmidī) Dīvānı, 79. Gazel, KTB Yayınları, Ankara, 2017, s. 102. (Mecmuada gazelin 1. ve 3. beyitleri Murabba' başlığı ile yazılmıştır.)

²⁰ 12. 1b M. şem' adan anı: şem' de anı ne D.

²¹ Es' ad Muḥlis Paşa, Divançe-i Es' ad Paşa, TBMM Kütüphanesi, s. 35.

Muḥlisā biz gülistān-ı 'aşka geldik çün hezār/ Gülistān-ı 'aşka geldik çün hezār nālegār
'Aşka geldik çün hezār nālegār-ı nevbahār/ Çün hezār nālegār-ı nevbahār ol her zamān dōrtlüğü
Mecmua'da geçmemektedir.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel -+--/-+--/-+--/-+-

- 1 Dil-rübâsın bî-vefâsın ey cefâ-cû nev-civân
Bî-vefâsın ey cefâ-cû nev-civân hâlim yamân
Ey cefâ-cû nev-civân hâlim yamân senden amân
Nev-civân hâlim yamân senden amân şad el-amân
- 2 Muḳtezâ-yı tâlî' imdir derd-i 'aşkıñ zâriyım bîmâriyım
Tâlî' imdir derd-i 'aşkıñ zâriyım bîmâriyım
Derd-i 'aşkın zâriyım bîmâriyım ğam-ḥâriyım
Zâriyım bîmâriyım ğam-ḥâriyım kârım figân
- 3 Tâ ezelden mest-i 'aşkıım şanma sâḳî cām-ı Cem
Mest-i 'aşkıım şanma sâḳî cām-ı Cem nûş eylemem
Şanma sâḳî Cām-ı Cem nûş eylemem ḥayretdeyim
Cām-ı Cem nûş eylemem ḥayretdeyim derdim nihân²²

14.

[Mehmed Emirî Çelebi]

Dīvân²³

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel -+--/-+--/-+--/-+-

- 1 Ey kemân-eburî dimem ki tîr-i müjgânîñ düşür
Zahma bir yer ḳalmadı sinemde peykânîñ düşür
- 2 Sen temennâ-yı vişâl etmekde ey dil muḳdim ol
Gâh girîbânîñ o servî[ñ] gâh dāmânîñ düşür
- 3 Defter-i a' mālî gör dâd u sitedden fâriğ ol

²² 13. 3d M. derdim nihân: derdim hemân D.

²³ YÜKSEL, Abdülmenaf, *Mehmed Emirî Çelebi'nin hayatı, edebî kişiliği ve divânçesi (inceleme-metin)*,

18. Gazel, Yüksek Lisans Tezi, Harran Üniversitesi, Şanlıurfa, 2019, s. 91-92.

Divânçede beyit sıralamaları 1, 4, 2, 3, 6 şeklindedir. 5. beyit Mecmua'da bulunmamaktadır:

Çoḳ zamândır ḥûn-feşânlık eylediñ ey çeşmi tîr/ Bir zamân da dâne-i eşk-i firâvânîñ düşür

Vahtidir ey dilber ahşām oldı dükkānıñ düşür

- 4 Öyle derd yok bendeki şāyeste-i tedbīr ola
Çekme zahmet ey ṭabīb eczā-yı dermānıñ düşür

- 5 Rū-be-rū yāre niyāz itdim *Emīrī* söyledim
Mānī^c -i nazẓāredir kākül-i perişānıñ düşür²⁴

15.

[Āgāh]

Murabba^c²⁵

Mef' ulü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

Muzārī^c --+/ -+ -+/-+/-+/-+/-

- 1 Murğ-ı dili o şūḥa nişār itmek isterüz
‘Uşfūr ile hümāyı şikār itmek isterüz

- 2 Dil-dāra āh u nālemüz aña²⁶ geçmedi
Müflislerüz hevā ile kār etmek isterüz

[7^b]

16.

[Nābī]

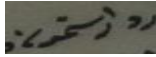
Dīvān²⁷

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel -+--/-+--/-+--/-+-

- 1 Yāre varsun peyk-i nālem āh u zārum söylesün
Āb-ı çeşm-i girye-i bī-iḥtiyārum söylesün

- 2 Çāk çāk-i sīne virsün mevce-i ğamdan ḥaber

²⁴ 14. 3a M.da “sitedden”  olarak geçer.

4a “eczâ-yı” M.da  olarak geçer.

4a M. bendeki: bende kim D.// 5¹ M. itdim: edüp D.// 5² M. nazẓādūr: nazẓāredür D.

²⁵ Akpınar, Dr. Şerife, Āgāh (Semerkāndī-i Āmidī) Dīvānı, 159. Gazel, KTB Yayınları, Ankara, 2017, s. 150-151. (Gazelin 1. ve 5. beyitleri Murabba^c başlığı ile yazılmıştır.)

²⁶ 15. 1b M.da “hümāyı şekl itmek isterüz” şeklinde geçmektedir ancak anlama uymadığı için Divan’daki gibi alınmıştır.

2a M. aña: Āgāh D.

²⁷ Bilkan, Dr. Ali Fuat, Nābī Divānı, 596. Gazel, MEB Yayınları, İstanbul, 1997, s. 910.

Zahm-ı h n-p  -ı der num inkis rum s yles n

3  onca g ls n g l a ılsun c y fery d eyles n
Sen dur ey b lb l biraz g l ende y r m s yles n

4 Arz -y  va lıla  eb-zinded r olduklarum
Girye-i  asretle  e m-i intiz rum s yles n

5 Bende yok  udret ed ya  arf-i  ev i *N b y *
  me-i reng n-sar r-i b -kar rum s yles n²⁸

17.

[ g h]

Murabba ²⁹

Mef  il n me   il n me   il n me   il n

Hezec +---/ +---/ +---/ +---

1  uh r etmi   a -ı m    [n] de il  arf-ı  iz rından
G rin r d d-ı   l-ı  anberi   te  ken rından

2 Unutd   onca-i dil ger i kim a ılma a  g h
U andum ben dah  dehr    az n-ı nev-bah rından

18.

D v n

F  il t n f  il t n f  il t n f  il n

Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Cezb ider ru s rı verdin rengi g nden rengini
Arturur c n b lb li dem-be-dem ahengini

2 G h atar m j  [n]lar   bu s ne-i  ury n ma
Ya durur g h s neme hicri  mel met sengini

²⁸ 16. 1a M.  e mim:  e m-i D.// 4² M.  e mim:  e mi D.

5b M. rengin- ar r-i inkis rum: reng n-s r r-i b -kar rum D. (Anlama uyması i in Divan'daki gibi alınmı tır.)

²⁹ Akpınar, Dr.  erife,  g h (Semerk nd -i  amid ) D v n , 293. Gazel, KTB Yayınları, Ankara, 2017, s. 235. (Gazelin 1. ve 6. beyitleri Murabba  ba lı ı ile yazılmı tır.)

- 3 Hasta tîgi tegâföldür hayâta meyli yok
Ger tabîbâ câme şunmaz ‘aşıkâ dil tengini
- 4 Hicriyle dil hastedür içmez şarâb-ı ergüvân
Bâde-i la‘ lün açar ancak bu gönüm zengini
- 5 Âh u nâleyle dilâ ma‘ rûf olan rüsvâ-yı ‘aşk
Güşına almaz eger zühre çalarsa çengini

19.

Murabba‘

Me‘ûlü mefâ‘îlü mefâ‘îlü fe‘ûlün

Hezec --+/ +---+/ +---+/ +--

- 1 İkbâl-i felekten her kaçan eyler teveccüh
Bî-şübhe durur beyz-i kebûter veted üzre
İdbârı dahî ikbâli gibi rüc‘ at iderse
Bevl eyler idi kelb-i nuhûset esed üzre

20.

[Şeyhülislam Yahyâ]

Dîvân³⁰

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Remel -+--/-+--/-+--/-+-

- 1 Mey midir sâkî midür mest-i şarâbı inleden
Sen misün yâ ‘aşk midür muṭrîb rübâbı inleden
- 2 Ağlamazdı sîh-i miḥnet deldüğinden bağrımı
Âteş-i süzân-ı ‘aşkımdır kebâb-ı inleden
- 3 Mûrı gör kendümle ‘ayş eyler şikâyet eylemez
Ârzü-yı şehd [ü] şekkerdür zübâbı inleden

³⁰ Kavruk, Hasan, *Şeyhülislam Yahya Divanı*, 270. Gazel, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Ankara, s. 295.

4 Seng-i dillerde dayanmaz dilber bâbının cevrine
Ğussa-i hicrân degül mi âsiyâbı inleden

5 Bir gözi bîmârdan ey Yaḥyâ teb-i hicrândan
Pister-i gamda dil-i pür-ıstırâbı inleden³¹

21.

Murabba‘

1 Ey dil-i nucedâ gayrî Hudâya rindârem
Bânek ... ḥalḳ-ı cihâna kârendârem
Mâşâḥ-ı deruḥtem biraz ...
Her nâ-ḥilâfî seng-i zindebâñ-ı nedârem

22.

[Şevkî]

Dîvân³²

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Remel -+--/-+--/-+--/-+-

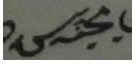
1 Söylese ḥayrân ider ol dişleri incü meni
Gülse güller açılur şâd eyler ol meh-rû meni

2 Gelse bir şeb ḥâne-i vîrâne dil ma‘ mûr olur
Kendi luṭfıla kıłarsa nâzenîn arzû meni

3 Tıfl iken bend eylemiş kâkül-i zincir bendine
Şimdilik etmiş esîri ḥalḳa-i gîsû meni

4 Tîr-i müjgânıñ yeter bu cânıma kasd eyledi

³¹ 20. 1a M sâḳî: sāgar D. // 1¹ M. şarâbı: ḥarâbı D.
2a M. ṭağ-ı: sîh-i D. (Anlama uyması için Divan’daki gibi alınmıştır.)
3a M. mûrı kendümle: mûrı gör kendümle D. (Kalıba uyması için Divan’daki gibi alınmıştır.)
4a M. Seng-i dillerde dayanmaz dilber bâbının cevrine: Sen-diller döymeye çarḥ-ı sitemger cevrine D. // 4b ğussa-i hicrân: devrân D.

5a M.da  olarak geçmektedir ancak anlama Divan’daki “teb-i” ifadesi uygun görülmüştür.

³² Beysanoğlu, Ş. *Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları (Birinci Cilt)*, San Yayınları, Ankara, 1996, s. 290-291. (A.g.e’de beyit sıralamaları 1, 4, 3, 2, 5 şeklindedir.)

Yetişür şad-pāre kıldın ey kemān-ebrū meni

- 5 *Şevķīyā* rāz-ı derūnum cümle derdim āşikār
Bir gün eylerse felek yār ile rū-be-rū meni³³

[8^b]

23.

[Hāmī Aḥmed]

Dīvān-ı Hāmī³⁴

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel -+--/-+--/-+--/-+-

- 1 Tā-be-key ey şūḥ-ı āteş gibi serkeşlik bize
Biz türāb olduğça sen eylersin āteşlik bize
- 2 Gāhi luṭf it gāhi cevrenden ola āzād-ı dil
Yoksa ey bī-raḥm olur adın sitem-keşlik bize
- 3 Çarḥ ayırdı cennet-i kūy-ı dil-ārādan bize
Ba' de-zin ṭāvus-veş düşmez münakkaşlık bize
- 4 Ğonce-veş cem' iyyet-i ḥāṭırla biz meşhûrlarız
Sünbül-āsā kākülündendür müşevveşlik bize
- 5 Bir nefes ḥālî degül dil nâle vü âh itmedün
’Ādet olmuşdur kebûter gibi dem-keşlik bize
- 6 Var ṭāḳat çekme yārîñ kemān-ebrûlarıñ
Hāmī bundan böyle el vermez kemān-keşlik bize³⁵

³³ 22. Redifler; M. meni: beni a.g.e //1b M. güller: gönlüm a.g.e// 2b M. arzû: ârû a.g.e
3a M. eylemiş kākül-i zincir bendine: eylemişdi murg-i gönlüm bir zaman a.g.e// 3b M. gîsû:
geysû a.g.e

4a M. müjgânîñ: müjgânım a.g.e

4a M. bu cānıma kār eyledi: kasd eyledi bu cānıma a.g.e (Anlama uyması için a.g.e’deki gibi alınmıştır.)

³⁴ Yılmaz, Kadri Hüsnü, HÂMÎ AHMED (DİYARBEKİRİ) DİVANI İNCELEME-METİN, G. 56, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ankara, 2011, s. 244-245.

(Divan’da 11 beyitten oluşan gazelin 3,5,7,9 ve 10. beyitleri Mecmua’da bulunmamaktadır.)

³⁵ 23. 2a Gâhice luṭf it ki cevrenden ola âzürde dil/ Yoksa ey âfet olur ‘ âdet sitem-keşlik bize D.
4a M. meşhûrlarız: meşhûr idik D.

24.

[Fıtnat]

Dīvān³⁶

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel -+--/-+--/-+--/-+-

- 1 Olmada diller rübūde gamze-i cādūsına
Deşt-i hüsnüñ şayd olurlar şîrler ahūsına
- 2 Şad-hezārān fitne meftün bir nigāh-ı şûhına
Biñ dil-i Hārūt beste her ham-ı gīsūsına
- 3 Reng-i âlūde-i kākül cānāna müşābih olmasa
Kim baçar gülzār-ı dehrüñ sünbül ü şeb-būsına
- 4 Çille-i sahtın çeker her dem kemān-ebrūlarıñ
Āferiñ erbāb-ı 'aşkuñ kuvvet-i bāzūsına
- 5 Cism-i hāk it ol sehī kuluñ yolında *Fıtna*
Nā'il olmağsa murāduñ devlet-i pā-būsına³⁷

[9^a]

25.

[Hafid]

Dīvān³⁸

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel -+--/-+--/-+--/-+-

- 1 Mest-i medhūş eyleyen sākī nigāhın bāde mi
Yoksa zātī haste mi zālīm dü çeşmiñ bāde mi
- 2 Kendimi hıfz eylemek kâbil mi şeytân-ı racīm

5a M. Bir nefes hâli: Dem-be-dem hâlî D.

³⁶Çeçen, Halil, *Fitnat Hanım Hayatı, Sanatı ve Divanı*, 55. Gazel, Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya, 1996, s. 365. (Divan'da 2. ve 3. beyitler yer değiştirmiştir.)

³⁷24. 2a M. gamze: şûhına D. (Anlama uyması için Divan'daki yazılmıştır.)

3a M. reng-i âlūde-i: reng ü bûda D.

³⁸Özkan, Şenay, *Hafid Divanı*, 284. Gazel, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne, 2003, s.198.

Cennet-i Firdevs-i a' lādan çıkardı 'Ademi

3 Aldı aqlım t̄abla perçem gönca-fem bir kec-külāh
Bimezem ki Mevlevī mi yoksa ғаdı-zāde mi

4 Dil şarıldım diyü lāf eyler meyān-ı dilber
Bilmezem ki 'ālemi rü'yada mı hūlyāda mı

5 Nā'il-i vaşlım olursun dir baña ol dil-firīb
Vaqt-i ta'yin eylemez dünyāda mı 'uqbāda mı

6 Öyle mest-i hayret olmuşdur *Hafīdī* bilmezem
Uğramış bir derd mi yoksa 'aceb esnāda mı³⁹

26.

[Bākī]

*Dīvān*⁴⁰

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Hecr-i la' liyle dem-ā-dem göz yaşı mey-gün olur
Dīdelerden eşk-i hasret ğamzeden pür-hūn olur

2 Ol melāḥat Mısrınıñ Yūsuf-cemālī sende kim
Seyl-i eşkim Nılveş günden güne efzūn olur

3 Āb-ı çeşmim baḥr ider hāmūnı tuğyān olsa
Ser-te-ser āhım tokunsa tağlara hāmūn olur

4 Pūte-i hicrān içinde sīnemi çāk eyledim

³⁹ 25. 3a M. bilmezem ki Mevlevī mi: Mevlevī mi bilmezim ol D.
4b M. bilmezem ki: sormadım ki D.
5a M. baña: yanur D.//

6a M. öyle: söyle D. // 6a M. bilmezem: bilmez D.// 6b M. derd mi: 'aşka mı D.

⁴⁰ Küçük, Prof. Dr. Sabahattin, *Baki Divanı*, 142. Gazel, KTB Yayınları, Ankara, 2018, s. 138-139.
Ehl-i 'aşkın nālesin ney kāmetin çeng eyledün/ Gerçi yanur yakılır 'aşık velī altun olur beyti Mecmua'da bulunmamaktadır.

Pādişāhım bu güzelliğ şimden-gerū kânūn olur

- 5 Gāhi gāhi gūşe-i çeşmeler kalmazsun nāzır
Bāḳī-i bīçārenūñ aḥvāli dige-gūn olur⁴¹

[9^b]

27.

Fikrī

Mefā‘ilūn Mefā‘ilūn Mefā‘ilūn Mefā‘ilūn

Hezec +---/ +---/ +---/ +---

- 1 Açılsam goncalar-veş ḥalḳ inceden bī-edeb dirler
Mecālisde sūkūt itsem şakıldür pür-ğazab dirler
- 2 Tevāzu‘ eylesem a‘lā vu ednāya kıyām itsem
Bu bir müstehzi ‘ademdir fermāna neseb dirler
- 3 Zārīfāne konuşmağa bir iki aşlı pāk bulsam
Şuları tefrīḳ itmege ne lāzım ki ‘aceb dirler
- 4 Eger birkaç papaz bulsam konuşsam dā’im anlarla
Belāsıdur anıñ çeksün ki buldu kelb kelb dirler
- 5 Eger boynum büküp üstüm kavuşdursam giderken ben
Şunuñ şimden şu ḥāliyle murādı ne ‘aceb dirler
- 6 Etekler der-miyān itsem gezerken sell-i seyf olsam
Görenler ḥālime lāyık şuna beş yüz ḥaṭab dirler
- 7 Bana maḥrem olan maḥbūb uzaḳdan merḥaba çekse
Ne yaklaştırdı maḥbūbı şū fāsıḳ pāçe-yāb dirler

28.

⁴¹ 26. 1b Dîde dilden dil hadeng-i gussadan pür-hûn olur D
2a M. sende kim: şevkine D.
3b M. ser-te-ser: sarsar-ı D.
4a M. sînemi çâk eyledim: sîm-tenler ‘aşḳına D.
5a M. nâzır: nigâh D.

Dīvān

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel -+--/-+--/-+--/-+--

- 1 Fülk-i 'aşkıñ düşdi cānā baħr-ı beyābānıma
Bir eşer yok mı şabā semt-i dil-i cānānıma
- 2 Şerr-i hārem tıfl iken ol āteş-i ruhsārı gör
Yağdı dil kundağ bırağdı külbe-i aħzānıma
- 3 Leşkeri haṭṭa çıkdı meydāna bu dem devrān benim
Şehvārem germe dizgīni sürme at meydanıma
- 4 Ey cefā-cū pençe-i cevri fırākından seniñ
İndi tā çāk-ı girībānım benim dāmānıma
- 5 Geç bu gerdüniyeden zāhid maḳām-ı bûselik
Gir uşul eyle bu şeb bezm-i meh-i tābānıma

29.

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Hecez +-+/-+-+/-+-+/-+-+

- 1 Sılā-yı raħm içün yārim gelürse yılda bir kere
Bu fıkır ile gice gündüz yanarlar leb-be-leb dirler

30.

Ġazel-i Lebīb⁴²

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel -+--/-+--/-+--/-+-

- 1 Hülle-i ber-düş-ı ğınāyım baḳma hiç noḳşānıma
Aṭlasın versin felek almam ten-i 'uryānıma

[10^a]

⁴² Kurtoğlu, Orhan, *Diyarbakırlı Lebīb Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin- Sözlük)*, 124. Gazel, KTB Yayınları, Ankara, 2017, s. 346.

Divan'daki 4., 6. ve 7. beyitler Mecmua'da bulunmamaktadır:

Āfitāb-ı 'ālem-efrūz-ı sipihr-i himmetim/ Hem-ser olmaz sifle kevkeblerime tābānıma
Mihnetim ebnā-yı 'asra hep tehālūfden gelir/ Kalmasın āhım cihānda şerimime iz'ānıma
Bana dehrin lūtfu var nisbetle bilsen etdiğin/ Gadr u cevri benden a'laya benim aksānıma

- 2 Hîre çeşmim pertevindendir ey çarh-ı denî
Ger gûn-ı hûrşîd[in] ursun tahta-i tâvânıma
- 3 İstemem hûd-bînliğı âyine-i İskenderi
Virselers âvîze etmem gûşe-i eyvânıma
- 4 Ben o şâh-ı ser-bülend-i i' câz-gûy-ı hikmetim
Kim Felâṭûn-ı ilâhî baş eger fermânıma
- 5 Maḫşadın cân ise ṭav' â eylerim teslîm anı
Söyle şâhım girmesün ğamzen bir avuç kanıma
- 6 Okusun yazsın *Lebîb* ehl-i hüner kıalsun nazîr
Ḳayd olunsun bu ğazel mecmû' a-i ' irfânıma⁴³

31.

Dîvân-ı Nâbî⁴⁴

Fâ' ilâtûn fâ' ilâtûn fâ' ilâtûn fâ' ilûn

Remel -+--/-+--/-+--/-+-

- 1 Oldu cārî dildeki sevdâ dehânı hâmeden
Añlanur hâl-i perişânum sevâd-ı nâmeden
- 2 Çay-ı ğır olmuş hayâlî dilberâ bir ğün kim
Farḳ olunmaz dil-i muşavver meclis-i şeh-nâmeden
- 3 Bozdı rengin ğehî şebnem ğehî sirişk-i ' andelîb
' Āḳıbet çıkdı çemenden ğonca ğül-ğün câmeden
- 4 Meyli var ' uşşâkınuñ kûyındaki ğavĝâsına
Ḳande eyler âfitâbum ğirye-i hengâmeden

⁴³ 30. 2a M. pertevindendir: pertev-i minnetden D.// 2b M. Ger gûn-ı hûrşîdâ versin: Ger ğül-i hûrşîdin ursun D.

6a M. Okusun yazsın Lebîb ehl-i hüner kıalsun nazîr: Okusun baksın Lebîb ehl-i hüner takrîz edip D.

⁴⁴ Bilkân, Dr. Ali Fuat, Nâbî Divânı, 571. Ğazel, MEB Yayınları, İstanbul, 1997, s.891.

- 5 Besde olmazdum ھاٲ-ı eş  ara ھا l-i no taya
Olsa ma laş *N b y * desd-i dil-i  od-k meden⁴⁵

32.

Murabba 

Me   l  me    l  me    l  fe   l n

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

- 1 şordu o peri lu f iderek der-i dilimden
Kimden ideyim şekva dedim, dedi elimden
Mi  m r  ndır ھا ne-i a b r iken ol ş   
Desd-i sitemi cevri ile yı dı temelinden

[10^b]

33.

[ g h]

D v n⁴⁶

Fe    t n fe    t n fe    n

Remel ++-- / ++-- / ++-

- 1    a geldikde bize r m oldu
Ne yam n yerde g n a ş m oldu
- 2 B  -ı  oş m ve-i    emde bize
R z ımız heb  ama -ı ھا m oldu
- 3  eş m-i mestin o m h n y d ideri 
 onca-i dil g lşen  b dem oldu
- 4 N m n alm ş did   n ehli vera 
Du ter-i rez gibi bed-n m oldu
- 5 Y r ile bezmimiz  g h bu şeb

⁴⁵ 31. 3a M. geh : g h D.// 3b M.  emenden:  emende D.

4b M. girye-i: germi-i D.

5a M. "Beste olmaz dil ھا  -ı h  l-i no taya" dizesi anlama ve kalıba uymadı ı i in Divan'daki gibi alınm ştır.

⁴⁶ Akpınar, Dr. şerife,  g h (Semerk nd -i  mid ) D v n , 357. Gazel, KTB Yayınları, Ankara, 2017, s. 274-275.

Evvel germ oldu ki amām oldu⁴⁷

Bir aber almadım ilde ilimde ader kolladım
Ğamda dört belāda gözlerim bir aber
Gele şılāda toğrı aber getüren
Yok gelen yok

34.

[Āgāh]

Dīvān⁴⁸

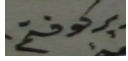
Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel -+--/-+--/-+--/-+-

- 1 urfe Mansram ki dārumdan gelür by-ı şarāb
Naħle tā kim berk  bārımdan gelür by-ı şarāb
- 2 Ārz-yı la‘l-i meygnuñ helāk itse beni
Tā ebed ĥāki mezārumdan gelür by-ı şarāb
- 3 Ĥaşre dek eşk-i nedāmet şst  ş itse yine
Tevbe-i pr-inkisārımdan gelür by-ı şarāb
- 4 Rind-i sfī-mezheb  şeyħ-i alender meşrebim
Delk-i pr-nakş [u] nigārımdan gelür by-ı şarāb
- 5 Len terānī na‘re-i mestānedr gş-ı dile
 ur-ı ‘aşķım kh-sārumdan gelür by-ı şarāb
- 6 Şi‘r-i pr-keyfiyyetim⁴⁹ Āgāh taħrīr eylesem
 āme-i ‘anber-nişārumdan gelür by-ı şarāb

⁴⁷ 33. 2a M bize: bizüm D.
3a M. ideriñ: iderek D.
5b M. evvel: Öyle D.

⁴⁸ Akpınar, Dr. Şerife, Āgāh (Semerkāndī-i Āmidī) Dīvānı, 23.Gazel, KTB Yayınları, Ankara, 2017, s.66-67.

⁴⁹ 34. 6a M.daki  ifadesi kalıba uymadığı iin Divan’daki gibi alınmıştır.

[11^a]

35.

[Lebīb]

Dīvān⁵⁰

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel -+--/-+--/-+--/-+-

- 1 Harf atarsın dā'ima çeşm-i suhan-güyā ile
Pek kıyarsın 'āşıkān zālīm bu istigna ile
- 2 Gülleri şerbetleyüp gülşende bī-hoş eyledin
Serv-i nāzım gezme ol gül-şerbetī dībā ile
- 3 Bağda sünbülleri şaldın du'āya dā'imā
Salınup gezdin o mesken perçemi müyā ile
- 4 Dün raķīb ile gezerken çāk çāk oldum görüp
Böyle iblīsini seniñ gibi melek-sīmā ile
- 5 Nām alırdım ben sarılsam yāri şaram sīneme
Bağlasam bāzūma heykel cennetü'l-esmā ile
- 6 Şimdi 'ālemde gāzel-gülük müfīd olmaz *Lebīb*
'Arz-ı hāl et şadr-ı vālāya hemān şekvā ile⁵¹

36.

[Şıdkı]

Dīvān

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel -+--/-+--/-+--/-+-

- 1 Ğonca-i virdi ğubārın üzre gördüm kākūli

⁵⁰ Kurtoğlu, Orhan, *Diyarbakırlı Lebīb Divanı "Târîh-i Sadâret-i Menkûl Mustafâ Paşa (29, 30, 31, 32, 33, 38. beyitler)"*, KTB Yayınları, Ankara, 2017, s. 172.

⁵¹ 35. 2a M. bûyâ: dībâ D.

3a M. du'āya dā'imâ: ru'af-ı dā'ime D.// 3b M. mesken perçemi müyâ ile: müşğın perçem-i bûyâ ile D.

4b M. böyle: öyle D.

5a M. şaram: sarsam D.

6a M. cevri-i 'ālemden: şimdi 'ālemde D.

Sanki gül üstine nakş eylemişler sünbülü

2 Cebhesi āyīne-i hurşide zeynler virir
Hūbiyān ‘āleme şalmış nice kez veyl [ü] veyli

3 Güzelleri teşhīr ider gamze-i hançer çeker
Pāspāndūr künc-i hüsnünde o hālī fūlfūli

4 Bezme-i erbāba ‘irfān olmuş o şūh-ı cihān
Meyl idenler nūş ider cām-ı şarābı gūlgulı

5 Kūh-ı gamda şimdilik Ferhāda der *Şıdķı* kul
Katre rūşen olacak bilmem bu bahtım hāşılı

[11^b]

37.

[Āgāh]

Dīvān⁵²

Fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Girye fırsat virmez etsem rū-yı raḥşānuñ hayāl
Başka hālet el verir etdikçe dāmānuñ hayāl

2 Reşkden cismümde cān sīnemde dil pür-ıztırāb
Mübtelālardan kim etmiş tīr-i müjgānuñ hayāl

3 Hāşre dek hākinde bir bir sünbül [ü] reyḥān çıkar
Eylesem bir kere kākül ‘anber-eḥşānuñ hayāl

4 Hātırımda rīşe dönmüş der niḥān-ı kākülūñ
Etmemek mümkün mü yā serv-i ḥırāmānuñ hayāl

5 Şi‘r-i *Āgāhın* n’ola şīrīn-mezāk etse dili

⁵² Akpınar, Dr. Şerife, Āgāh (Semerkāndī-i Āmidī) Dīvānı, 239. Gazel, KTB Yayınları, Ankara, 2017, s. 201.

Gāh ider la‘ lin gāhī sīb-i zenāhdānuñ hayāl⁵³

38.

[Nābī]

Dīvān⁵⁴

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel -+--/-+--/-+--/-+-

- 1 Cāy idinsem etmen istib‘ādı der-i miḥnetī
‘Āşıkam bir kāfir-i ḥüsni Muḥammed ümmeti
- 2 Giceler ‘azm ettiğim ol yāre sāyem ḥavfdır
Bir tarīkıla ḳabul etmez muhabbet şirketi
- 3 Ben ki ceyb-i ḥırḳaya çekdim seri şimden-gerü
Başına çalsun felek zıll-ı humāyün devleti
- 4 Mey tökülmüş cāme sunmuş ehl-i ‘irfān cümle mest
Tolı dökmüş tarlaya döndürdi duran şohbeti
- 5 Kendi miḳdārınca herkes mübtelādır miḥnete
Kimseye verilmedi āsūde ḥālin ḥücceti
- 6 Şimdi dehrin tāzesi kimseyle etmez ittifāḳ
Ehl-i diller *Nābiyā* kimlerle etsün ülfeti

[12^a]

39.

Dīvān-ı Civān

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel -+--/-+--/-+--/-+-

- 1 Mest-i medhūş oldu būyından cihān kākülleriñ
Māhir olmuş dem-be-dem dönmekde ḳan kākülleriñ

⁵³ 37. 2a M. pür-ıtrâb: dil pür-ıtırâb D.
3b M. eylesem: eyleyen D.// 3² M. kākül: zülf-i D.
4a M. dönmüş der nihân-ı kākülün: tutmuşdur nihâl-i kâmetün D.
5a M. şîrîn firâḳ: şîrîn-mezâḳ D.

⁵⁴ 38. şiir Nâbî’nin Divanı’nda bulunmamaktadır.

- 2 Ehl-i derdi ʔan iderdim ʔikmet-i Yezdāna baʔ
Başımı sevdāya şaldı nāgehān kākülleriñ
- 3 Zerrece bāşımda ‘āqlım ʔalmağa mümkün mi var
Gözlerimden bir nefes olsa nihān kākülleriñ
- 4 ʔavf ider ‘āşıklarıñ manzūr ʔılan māh-rūyına
ʔatl ider cellād gibi virmez emān kākülleriñ
- 5 Der *Civān* ğamze belā ʔeşmiñ belā ebrū bela
Yā beni mecnūn iden degil hemān kākülleriñ
- 6 ʔallerin leşker-i kiber cem‘ eylemişdir başına
Ġalibā itmiş merām cān almaya kākülleriñ

40.

[Fuzūlī]

Dīvān⁵⁵

Fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

Remel -+--/-+--/-+--/-+-

- 1 Eyle sermestem ki idrak etmezem dünyā nedür
Ben kimem sākī olan kimdür mey-i şahbā nedür
- 2 Gerçi cānāndan dil-i şeydā içün kām isterem
Şorsa cānān bilmezem kām-ı dil-i şeydā nedür
- 3 Vaşıldan çün ‘āşıkı müstāġnī eyler pür-vişāl
‘Āşıkā ma‘ şūḳ yanında yā bu istignā nedür
- 4 ʔikmet-i dünya vü mā-fihā bilen ‘ārif degül
‘Ārif oldur bilmeye dünyā vü māfihā nedür

⁵⁵ Doĝan, Muhammed Nur, *Leyla vü Mecnun (2658.-2662. Beyitler)*, Yelkenli Yayınları, İstanbul, 2010, s. 173.

- 5 Āh-ı feryāduñ *Fuzûlî* incidüpdür ‘âlemi
Ger belâ-yı ‘aşk ile hoşnûd isen gavgâ nedür⁵⁶

[12^b]

41.

[Bākī]

Dīvān⁵⁷

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel -+--/-+--/-+--/-+--

- 1 Lâleler bezm-i çemende cām-ı ‘işret gösterür
Devletinden Hüsrevi gül ‘ayşa ruhsât gösterür

- 2 ‘İyd-gāhā varalum dolābı dilber seyrine
Baçalum āyîne-i devrân ne sūret gösterür

- 3 Mevsim-i gül ‘ıyd ile yāre müsādif düşdiler
İki dilber birbirine dil-i muhabbet gösterür

- 4 Kaddiñe kıl olmaya gülşene düzülmüş kâşı yâ
Selvîler kurmuş kemend sahnında kâmet gösterür

- 5 Bî-sütün-ı gamda *Bākî* seng-i miñnet kesmede
Öyle üstâd oldu kim Ferhâd şan‘at gösterür⁵⁸

42.

[Fuzûlî]

Dīvān⁵⁹

⁵⁶ 40. 1b M. ben: men Mes.

3a çün (Mecmua’da geçmeyip kalıba uyması için Mesnevi’deki gibi alınmıştır.)

3b M. ma‘şûk yanında: ma‘şûkdan her dem Mes.

⁵⁷ Küçük, Prof. Dr. Sabahattin, *Bākî Dīvānı*, 51. Gazel, KTB Yayınları, Ankara, s. 95.

Divanda beyitlerin sıralaması 1-3-2-4-6 şeklindedir. 5. beyit Mecmua’da geçmemektedir:

‘Aşıkı bî-sabr u ārām eyleyüp seyyah ider/ Memleket seyr itdürür ‘aşkuñ vilayet gösterür

⁵⁸ 41. 2b M. bakalum: görelim D

3a M. müsādif: musâhib D. // 3² M. iki dilber birbirine: birbirine iki dilberdür D.

4a M. düzülmüş kâşı yâ: gelmiş dizilmiş karşıuñ D. // 4b M. selvîler kurmuş kemend sahnında: servler turmuş çemen sahnında D.

⁵⁹ Tarlan, Prof. Dr. Ali Nihat, *Fuzuli Divanı Şerhi*, 204. Gazel, Akçağ Yayınları, s. 501-505.

Divan’da bu gazel 9 beyittir ve Mecmua’da 5, 7 ve 8. beyitler eksiktir:

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel -+--/-+--/-+--/-+-

- 1 Ey kemān-ebrū şehid-i nāvek-i müjgānunam
Bulmuşam feyz-i nazar senden seniñ çerānunam
- 2 Kākülün tārına peyvend etmişem cān riştesin
Başın için bir teraḥḥum kıl ki ser-gerdānunam
- 3 Cāna meylin varsa ḥükm eyle teslim eyleyem
Pādişāhsın ben seniñ bir bende-i fermānunam
- 4 Yılda bir ḳurbān keserler ḥalk-ı 'ālem' ıyd için
Dem-be-dem sâ' at-be-sâ' at ben senün ḳurbānunam
- 5 N'ola ḳılsan terk-i mey minnet ḳılan 'adülara
N'eylerem mey neş'esin ben kim senün ḥayrānunam
- 6 Şāneveş yüz nāvek-i gam sancılupdur cānıma
Tā esir-i ḥalka-yı gīsū-yı müşg-efşānunam
- 7 Ey *Fuzûlî* âteş-i âh ile yandurdun beni
Ġālibā sandun ki şem' -i külbe-i aḥzānunam⁶⁰

[13^a]

43.

Dīvān-ı Es'ad [Muḥlis] Paşa⁶¹

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel -+--/-+--/-+--/-+-

El çeküp ḳaṭ'ınazar kılmış 'ilācumdan ṭabib/ Bildi güya kim harāb-ı nergis-i fettānunam
Gonca kılmaz şād u gül açmaz dutulmuş gönüm/ Ārzū-mend-i rūh-u āl u leb-i handānunam
Kān edüp bağrum işüm âh etme her dem ey felek/ Hürmetüm dut bir iki dem kim senün
mihmānunam

⁶⁰ 42. 3b M. pādişahsın: pādişahım D.
4. beyit Divan'da bulunmamaktadır.

5a M. ḳılsan: kılsam D.// 5b M. ben: men D.

⁶¹ Es'ad Muḥlis Paşa, Divançe-i Es'ad Paşa, TBMM Kütüphanesi, s.18-19.

(M.daki 6. beyit Divançe'de geçmemektedir. Divançe'deki beyit sıralaması 1,5,4, 3, 2,7 şeklindedir.)

- 1 Kaysı yektâ sanma dünyânıñ nice Mecnûnı var
Milket-i ‘aşkıñ kemâl-i vüs‘at-ı hāmūnı var
- 2 Vuşlat-ı canānı bezl-i cāna meşrû‘ eylemiş
Pâdişāhım kişver-i ‘aşkıñ ‘aceb kanūnı var
- 3 Kadd-i dil-cūsın hatâdır serve teşbih eylemek
Çünkü servin sâdece kâmet-i mevzûnı var
- 4 Sünbül-i gîsû gül-rû hâl-i fülful bû gibi
Gülistân-ı hüsñünün ezhârı gūna gūnı var
- 5 Lâf-ı da‘vâ-yı enāniyyet ne lâyıķ‘ âķile
Herkesin ‘âlemde biñ mâfevķi biñ mādūni var
- 6 Tâ-be-key cevır [ü] cefâ nâz-ı serv-i hüsñile
El-hazer kim ‘âşık-ı zârın dil-i maḥzūni var
- 7 Nâzeninler nazmımı ser-zîb-i ‘aķd eyler benim
Tab‘ımıñ Muḥliş nice böyle dürr-i meknūnı var⁶²

44.

[Āgāh]

Dīvān⁶³

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ülün

Hezec +---/ +---/ +--

- 1 Ğām u şām u seḥerden dād u feryād
Du‘ā-yı bī-eşerden dād u feryād

⁶² 43. 2a M. bezl-i cân: naķd-i cân Dç. // 2b M. pâdişahım: pâdişah Dç.

3. beyit M. Kadd-i dil-cūsın hatâdır serve teşbih eylemek/Çünkü servin sadece kâmet-i mevzûnı var: Kaddiñe nisbet ne ḥaddi ola serviñ cilvede /Serviñ ancak sadece bir kâmet-i mevzûnı var Dç.

4a M. Sünbül-i gîsû gül-rû hâl-i fülful bû gibi: Zülf-i sünbül hâli kıl ruḥsârı gel ol âfetiñ Dç.//4²M. hüsñün: hüsñünün Dç.

5a M. lâzım: lâyıķ Dç. (Anlama uyması için Divançe’deki gibi alınmıştır.)

⁶³ Akpınar, Dr. Şerife, *Āgāh (Semerkāndī-i Āmidī) Dīvānı*, 35. Gazel, KTB Yayınları, Ankara, 2017, s. 72.

- 2 Nesin gördük sitemden ğayrı yāruñ
O naḥl-i bī-şemerden dād u feryād
- 3 Ḥumāruñ def i mümkün terk-i meyle
Sebepsüz derd-i serden dād u feryād
- 4 O şūḥa geçmez oldu gevher-i eşk
Siyeh-rū sīm u zerden dād u feryād
- 5 Ḥased nādānlarıñ zevkine Āgāh
Baña cevr-i hünerden dād [u] feryād

[13^b]

45.

[Ḥāmī]

Gazel

Meḥ ūlū Meḥā'īlū Meḥā'īlū Fa'īlūn

Hezec --+/ +--+/ +--+/ +--

- 1 Bir yār içün ol la'li güher-pāre ne minnet
Bir buse içün ğamze-i Tātāra ne minnet
- 2 Ağyāra keyfī hācetī keşf eylemek ey dil
Mevlā var iki bahşişi ağyāra ne minnet
- 3 Şebāna i'ṭā oldu ğamze luṭf-ı Ḥudādır
Ammā ni'am-ı çarḥ-ı sitem-kāra ne minnet
- 4 Biz kāle-i 'aşk aluruz elden ucuzca
Bu mağlaṭa fersāye bu bāzāra ne minnet
- 5 Ḥāmī gibi rüsvā-yı cihān bir daḥī var mı
Uslamaz ana pend-i güvāreye ne minnet

46.

[Emrī]

Ġazel⁶⁴

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Hezec +---/ +---/ +---/ +---

- 1 Firāk-ı 'ārızıñla hūn-ı dilden dīde nem çekmiş
Gece kan ağlamış tā şubha dek hayli sitem çekmiş
- 2 Hübāb-āsā benim keyfiyyetim ehl-i hevā añlar
Ki baħr-ı 'aşka ser-gerdān düşüp girdāb-ı ğam çekmiş
- 3 Dilā müjgānlarıñ cem' iyyet etmiş katl-i 'uşşāka
Nigāh-ı mesti tiğ almış ele hūsni 'alem çekmiş
- 4 İşitmiş zaħm-ı peykānıyla feryad-ı dil-i zārı
Kaẓā gören bizden evvel kemān-ebrū elem çekmiş
- 5 Şeħerden ğonca-hūn-ālūd gördüm bülbul-i zārı
Emrīveş meger sūz-i cigerden tāze dem çekmiş⁶⁵

47.

Beyit

- 1 Gülle vişālın isteyen hārdan ictināb etmez
Zaħm-ı hārdan havf iden rāh-ı ışka gitmez

48.

[Yahyā]

Ġazel⁶⁶

Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün

Recez --+-/ --+-/ --+-/ --+-

- 1 Döndi murād üzre felek devrān bizimdir bu gece

[14^a]

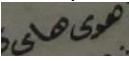
⁶⁴ YÜKSEL, Abdülmenaf, *Mehmed Emirî Çelebi'nin hayatı, edebî kişiliği ve divânçesi (inceleme-metin)*, 36. *Gazel*, Yüksek Lisans Tezi, Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şanlıurfa, 2019, s. 106-107.

⁶⁵ 46. 3a M. müjgānlarıñ: müjgānları Dç.

4b M. kaẓā: figānı Dç.

5a M. sera-yı: şeħerden Dç. (Anlama uygun olduğu için Divançe'deki kabul edilmiştir.)

⁶⁶ 48. **şiiir** Taşlıcalı Yahya Bey Divanı ve Şeyhülislam Yahya Divanı'nda bulunmamaktadır.

4a M.  şeklinde yazılmıştır.

Sākī dolandır şāğarı cānān bizimdir bu gece

2 Bezm-i şarāb etmek gerek ref -i hicāb etmek gerek
Cānı kebāb etmek gerek mihmān bizimdir bu gece

3 Geldik dil-i maḥzun ile çeşm-i pür itdik ḥūn ile
Cām-ı mey-i gülgūn ile meydān bizimdir bu gece

4 Bu neşve-i hây hûy ḳo zāhid yūri ḡavḡâyı ḳo
Ey müdde'î da' vāyı ḳo burhān bizimdir bu gece

5 *Yahyā* ne hoşdur bezmimüz gülzāra geldik şanki biz
Bülbülleri söyletmezüz cānān bizimdir bu gece

49.

[Şeyhülislam Yahyā]

Gazel⁶⁷

Mef' ūlū mefā' ilū mefā' ilū fe' ūlūn

Hezec --+/ +--+/ +--+/ +--

1 Bu tāb ile ruḡ-sāre-i cānāna bakılmaz
Gözler ḳamaşur mihr-i dıraḡşāna bakılmaz

2 Kūyun dileyen tīr-i belādan ḡazer etmez
İḳdām olunur menzīl-i iḡvāna bakılmaz

3 Bakup durayıñ der ruḡ-ı zībāsına ādem
İnşāf odur ol Ḥüsrev-i dīvāna bakılmaz

4 Evrāk-ı bahārı görelim şubḥun çemende
Gül mevsimidür defter-i divāna bakılmaz

5 Tenhā gidelüm seyre dimiş emri o şāhın

⁶⁷ Kavruk, Hasan, *Şeyhülislam Yahyâ Dîvânı*, 141. Gazel, KTB Yayınları, Ankara, s. 166.
Divandaki beyit sıralaması 1-4-2-3-5 şeklindedir.

Yahyā burada hâṭır-ı yārāna bakılmaz⁶⁸

[14^b]

50.

Nesîmî⁶⁹

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün

Remel -+--/-+--/-+--/-+--

- 1 Dilberā ḥüsnüñ ḥaṭṭ-ı Qur'ân degildür ise nedür
Şüretüñ ve'ş-şemsü ve'r-raḥmān degildür ise nedür
- 2 Tā cemālın bedrini gün gördi düşdi der-zevāl
Zerreniñ mihriñde ser-gerdān degildür ise nedür
- 3 Ger faḳiye münkerdir âdem vechine kılmaz sücüd
Ḥaḳdan eger âh eyleyen şeyṭān degül ise nedür
- 4 Sırr-ı tevḥîdın rumûzı bilmeyen bilmez ḥaḳkı
Ehl-i ḥaḳḳ katında ol hayvān degildür ise nedür
- 5 Ol muvaḥḥid kim ḥaḳḳı yüz kere gördi bî-gümān
Ebcedden harfî aña burhān degildür ise nedür
- 6 Ey Nesîmî geç ḳodun kılm temennā vaşl-ı yār
Kim gedā-yı vaşl ola sulṭān degildür ise nedür

51.

Nesîmî⁷⁰

⁶⁸ 49. 2b M. iḥvāna: bârāna D.
3b M. ol: ki D.// 3² M. dîvāna: ḥûbāna D.
4a M. şubḥun: saḥn-ı D.

⁶⁹ 50. şiir Nesîmî Divanı'nda bulunmamaktadır

⁷⁰ Ayan, Dr. Hüseyin, Nesîmî Divanı, 141. Gazel, Akçay Yayınları, Ankara, 1990, s. 163.

Divan'da 13 beyitten oluşan gazelin Mecmua'da 9 beyti eksiktir:

*Süretin ya Rab ne Mushafdır bu ḥüsnün sūresi/ Kim melāhattan ne kim dersem anun babındadır
Gerçi rencür oldu şîrîn leblerin aşkında cān/ Hem şifası şol dudağın kand ü unnābındadır
Gözleri mey-hānedir anun yüzü Beytü'l-harām/ Gör bu Beytü'llāhı kim mey-hāne mihrabındadır
Ey veren ma'sūkunun esrarını nā-mahreme/ Ger bu razın mahremisen uşta aḥbabındadır
Âb-ı hayvanın mizacı kevserin hāsiyyeti/ Selsebilin zevkî yarın lāl-i cullābındadır
Bahr-ı zatın sırrını ârif bilir sor ârife / Kim bu sırrı ol bilir kim cānı gark-ābındadır
Turrasından sünbülün āşufte gönüm çektiğin/ Şol perîşān-hāle sor kim cānı kullabındadır
Gül-şeker bāzāra gelmez bal utanır kand erir/ Şol halavetten kim anun şekkeri nābındadır*

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Leyletü'l-ğadrün sevdā-yı zülf-i pür-tābındadır
Ve'd-duhānuñ afitābı yüzü meh-tābındadır

2 Ey ħumārīn ħamzesinden fitne uyur şanan
Ėamzesi şol fitnedür kim fitnesi ħābındadır

3 Zü'l-ħayāt oldı lebiñden Ėıızr u 'İsā lā-yemüt
Gör bu ħudret cüzi kim la' l-i sīr-ābındadır

4 Bu 'ālem sır ile *Nesīmī* ne dünyā bendedür
Cümle sözleriñ ħaħ üzere bendedür⁷¹

[15^a]

52.

*Nesīmī*⁷²

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Şubĥ-dem dil-dārımı gördüm otağından gelür
Öyle şanıırım bir melek Firdevs bāğından gelür

2 Yā meĖer nūr-ı ilāhīdir 'ayān oldu yaĥīn
Ay ile gün tal'ati gül-gün yanāğından gelür

3 Zülfüñüz Çīn-i Ėııā derd-i dem urur müşk-i Ėııā
Rū-siyāh bilmez ħatā gör ki Ėııā senden gelür

Çün Nesīmīnin Ebu'l-Fazl oldu Haktan künyeti/ Cümle esmanın hurūfı ayn-ı elkābındadır

⁷¹ 51. 2a M. ħamzesinden: ey ħumārī gözlerinden D.// 2a M ħamzesi: gözleri D. //3b M. ħudret cüzi: ħudret-mu' cizi D.

4. beyit Divan'da bulunmamaktadır.

⁷² Ayan, Dr. Hüseyin, Nesimī Divanı, 52. gazel, Akçay Yayınları, Ankara, 1990, s. 109.
Divan'da olup da Mecmua'da olmayan beyitler:

*Seni bu lutf ile kimdir diyen ki ey dilber/ Bu suret ile sana kim dedi ki uşta beşer
Ezelde düştü cemalin tecellisi Tūra/ İ Mūsā anı bana sor ki nāre yandı şecer
Ėakı bu resm ile tanı dahı ħakikat bil/ Ki Ėakk ile yer ü gök doludur bu bahr ile ber
Çü ħūr u ins ü melek cümle bende oldu sana/ Bu resme etmeyen ikrar oluptur adı ħacer
Kalenderī ile tecrid fena üçü birdir/ Ne gam bu üçüne ālem olursa zīr ü zeber
İrişt mu' cizi Ėakkın Nesīmīye çün kim/ Anun için kim ana Ėak dediler ehl-i nazar*

- 4 Çeşm-i hayvân hacildir leblerinden dâ'imâ
Âb-ı kevşer şerbeti şirîn dudağından gelür
- 5 Kâmetinüñ her servi kim gören şehâ ol cennetde
Egilür secde kılur titrer budâğından gelür
- 6 Dilberâ sen hüsn ile men' eyleme ben ' âşıkı
Kanda kim bir gül yine bülbül firâğından gelür
- 7 Ey Nesîmî ruḥ-perver geldi yâriñden saña
'İsânîñ enfâsidir yârin dudağından gelür⁷³

53.

Nesîmî⁷⁴

Fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Remel -+--/-+--/-+--/-+-

- 1 ' Âşık-ı dîdâr olanlar dünyâ mālından geçer
N'eylesün ol taht [u] tâcî mülk ü mālından geçer
- 2 Ne ' aceb sevdâ imiş sevdâ-yı zülfüñ ey şanem
Kim ki şol sevdâya düşdi kıl u kâlinden geçer
- 3 Hüsnünüñ keyfiyetinden buldı ' âşık tal' atı
Aṭlas-ı kemḥâyı neyler begüm şālından geçer
- 4 Dem-be-dem dilber yolunda bu ḥayâli göñlümün

⁷³ 52. 1a M. bir melek: sandım huridir D.// 2¹ M. ilâhîdir: tesellidür D.
3a M. zülfüñüz Çîn-i Hıfâ derd-i dem: zülfüñüz çiniyle çün kim dem D.// 3b M. ḥatâ gör ki
Hıfâ senden gelür: hata her dem dimağından gelür D.//

5b M.da " düder"  şeklinde yazılmıştır. Ancak anlama daha uygun olduğu için
"titrer" kelimesi uygun görülmüştür.

5. beyit: Kâmet ü ḳaddin şehâ ger serv görse der-çemen/ Ham olup secde eder titrer
budağından gelir D.

6b M. yine: biter D.// 6b M. firâğından: kırağından D.

7a M. saña: nesim D.

⁷⁴ 53. şiir Divan'da bulunmamaktadır.

Gūyiyā bir keştīdir ki āb-ı lā' linden geçer

5 Nīce ' izzet bulmasun yā hürmeti bād-ı şabā
Her seher oldukça yārūñ zülf-i dālından geçer

6 Ben haṭā kıldımsa ey şāḥ lütfunuñ pāyānı yok
Kavl-i günāhla ben çūn sırta dū bālından geçer

7 Denī-i hālle mülk ü mālına kılma⁷⁵ vü kaçın
Bende levh devlet anıñçün *Nesīmī* bed-fi' ālinden geçer

[15^b]

54.

*Nesīmī*⁷⁶

Fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilūn

Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Çarḥ elinden gözyaşı çağlar gelür çağlar geçer
Bu ' aceb dünyā imiş çağlar gelür çağlar geçer

2 Müşkilem bu dert benim kim yārdan ayrı düşmüşem
Görmezem gül yüzünü aylar gelür aylar geçer

3 Senden ayrı kimseye meyl etmemek içün göñül
Züflerīñ ucundan bağlar gelür bağlar geçer

4 Kebī fergāne ide dem her gece tā subḥ-dem
Dilberūñ cevriñ çeken añlar ağlar añlar geçer

5 Bu *Nesīmī* kuluñu vaşlına sen şād eylegil⁷⁷
İşigüñde dem-be-dem ağlar gelür ağlar geçer

55.

⁷⁵ 53. 7a M.da  olarak geçer. Anlama uymadığı için "kılma" tercih edilmiştir.

⁷⁶ 54. şiir Divanda bulunmamaktadır.

⁷⁷ 54. 5a M.da  şeklinde yazılmıştır.

[Mısri Niyāzī]

Ḥaḳḳı⁷⁸

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec +---/ +---/ +---/ +---

- 1 Göñül seccâde üzre cālîs ol tesbihsiz tırma
Namāz ehlinden özgeyle şaḳın sen tırma oturma
- 2 ‘İbâdet üzre ol da’im iki ‘âlemde ‘izzet bul
Dem-â-dem al vuḍū bul tâze cān bu nefsi yaṭurma
- 3 Yüzüñ sür yerlere gel bu riyānıñ mescid içinde
Otur minber gibi da’im ḳafesde kuş gibi durma
- 4 Müezzîn na‘ mesin diñle daḡılsın dilden teşvîşüñ
Cehennem ḳapısın açdırma ‘uyûb-ı nâsdan şorma
- 5 Cemā‘ atle namāzı terk iden ṭolmış kudûretle
Anıñ terkiyle luṭf et bir kudûret sen de arttırma
- 6 Ḥâtîb u vâ‘ iziñ ef‘ âl u aḳvâline ol tâbi‘
İmāmın ḡayrîsine kendini zinhâr ṭabşurma
- 7 *Niyāzî* ṭā‘ atı terk eylemek bu‘ d u fuḫḫulluḡdur
Kerem ḳıl terk-i ṭā‘ atla şaşub da ḥaḳḳı şaşurma⁷⁹

⁷⁸ Şahin, Nejdî, *Mısri Niyazi Divanı* (Şerhi yapan Pir Seyyit Muhammed Nur Hazretleri), s.256-257. [Niyazi MISRÎ by nyzbaskurt -Issuu](#) erişim tarihi 10.02.2024.

⁷⁹ 55. 1a M. Göñül seccâde üzre cālîs ol tesbihsiz tırma: Gönül tespih çek seccadeden hiç ayaḡın ayırma D.

2. beyit: İbadet ehli ol hem özünü kaldırma topraktan/ Vududan el yuyup rahat edüp şol nefsi yatırma D.

3a M sür yerlere: yerlere sür D.

4a M. dilden: dilde D.// 4b M. Cehennem ḳapısın açdırma ‘uyûb-ı nâsdan şorma: Sakın terk eyleyip tamu kapısın sana açtırma D.

5a M. terk iden ṭolmış kudûretle: terk ideni almış kudûretler D.// 5b M. bir kudûret sen de arttırma: bir kudûret hem sen arttırma D.

6. beyit: Hatibin sanma kim mülhid anın fi‘ line uy dâim/ İmamdan gayriye asla sakın özünü tabşırma D.

[16^a]

56.

‘Aşık ‘Ömer⁸⁰

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel -+--/-+--/-+--/-+-

- 1 Ehl-i diller içre ‘irfânım diyen gelsün beri
‘İlm-i derya içre ‘ummânım diyen gelsün yere
Tab‘ı deryâlar gibi cüş [u] ħurûc etsün müdâm
Gevher-i ma‘nâya ben kânım diyen gelsün beri
- 2 Şi‘r-i mevzûn isterim resm-i ħilâfı istemem
Söz hemân yeksân gerekdür ihtilâfı istemem
Da‘vâya ma‘nâ gerek lâf [u] güzâfı istemem
Ben daĥı bir merd-i meydânım diyen gelsün beri
- 3 Nuţkunu hem dürr-i meknûn tab‘ını deryâ idüp
Kendüni fenn-i ma‘ârifte bugün hemtâ idüp
Her ne yüzden şâ‘iriyyet baĥsini icrâ idüp
Hem rumûza sâĥib-iz‘ânım diyen gelsün beri
- 4 Fenn-i nazm içre bugün yektâ benim ey zâhidâ
Şöyle bildim ben seni kim ibtidâdan intihâ
İşde ben Âşık ‘Ömer meydân-ı hünerde hazâ
Şöyle bir merd-i sūĥan-dânım diyen gelsün beri⁸¹

57.

‘Aşık ‘Ömer⁸²

7a M. bu‘d u fuzûlluĥdur: bil kim fodulluktur D.// 7b M. şaşup da haĥķı şaşurma: bu halkı başa üşürme D.

⁸⁰ Karasoy, Prof. Dr. Yakup, Yavuz, Doç. Dr. Orhan, ÂŞIK ÖMER DİVANI, 1334. Şiir, Konya, 2010, s. 510

⁸¹ 56. 1b M. ilm-i deryâ: ilm ü ‘irfân D.// 1c M. u: hem D.

2a resm-i D. (kalıba uyduĥu için D.daki alınmıştır)// 2b M. yeksân: yektâ D.

3c M. şâ‘irin: şâ‘iriyyet D. (kalıba uyduĥu için D.daki alınmıştır)// 3c baĥsini: baĥşını D.

4c M. bendedir hem ibtidâdan intihâ: ben seni kim ibtidâ vü intihâ D. //4d İşde ey Âşık

‘Ömer meydân-ı hünerde e’s-salâ D.

⁸² Kara, Ahmet, *Dînî-Tasavvûfî Şiirler Mecmuası (İbb Kütüphanesi Atatürk Kitaplığı No: K.000351) İnceleme-Metin-Dizin*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır, 2019, s. 574.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel -+--/-+--/-+--/-+-

- 1 Ol tabībem etmedi derdime dermān aqçesiz
Merhem edip yāremi şarmadı bir an aqçesiz
Bu zamānıñ dilberinde yoğmuş aşlā vefā
Çok aradım bulmadım bir taze yārān aqçesiz
- 2 Gice gündüz her zamān bu baħr-ı aşkı boyladım
Sözümüñ taħķīki budur ol sebebden söyledim
Derler idi güç imiş hem tecrībe eyledim
Teklīf etdim gelmedi odaya yārān aqçesiz
- 3 İbtidādan ben seninem didi ol kaşı kemān
Anıñ için eyledim bu sırrı aña ben 'ayān
Pâyine yüzler sürin diye gördüm el-amān
Bir gecelik olmadı yanımda mihmān aqçesiz
- 4 Bilmedin ben 'āşık oldum ol vefāsız dilbere
Meyl idermiş ol daħı şūfī gibi sīm u zere
Heb güzeller didiler yazık bu 'Āşık 'Ömer'e
Bağmadı hiç yüzüme zūlf-i perīşān aqçesiz⁸³

[16^b]

58.

'Āşık 'Ömer⁸⁴

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel -+--/-+--/-+--/-+-

- 1 Bizi yokdan var eden Mevlāyı ben bilmez miyim
Hem Ebūbekir 'Ömer 'Oşmānı ben bilmez miyim

Özarslan, M., & Aldemir, H., *Āşık Ömer Divanı'na Yeni Katkıları-III*, Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi, 9(1), 2020, s.252.

⁸³ 57. 2a M. gice gündüz: leyl ü nehār a.g.m// 2a boyladım: böyledir a.g.t/ boylarım a.g.m// 2c M. güç: gerçek a.d.t// 2d M. yārān: dilber a.g.t/ ol Habībe gelmedi cân a.g.m

3b İbtidā ben seni sevdim be hey kaşları keman/Anın için eyledim ben de bu sözümü ayan a.g.m//3c M. sürin: sürüp a.d.t/ sürüben a.g.m// 3d M. Bir gecelik olmadı yanımda: bir gice olmadı bana dilber a.g.m

4a M. ol: bir a.g.t// 4b M. şūfī: su gibi a.g.m// 4c M. yazık bu: yazıktır a.g.m.

⁸⁴ Karasoy, Prof. Dr. Yakup, Yavuz, Doç. Dr. Orhan, *ĀŞIK ÖMER DİVANI*, 881. Şiir, Konya, 2010, s.371

Ol Âdem-i şafiyullāh değil mi aşlımız
Mezhebim İmām-ı A‘zām Nu‘mānı ben bilmez miyim

2 Cümle nāsı bir avuç hākden yarattı Yaradan
Hāzret-i İbrāhīm’e gör āteşi gūlzār iden
Hāk Te‘ālā cümlemiz hāk iden hep pâreden
Cümleniñ ma‘būdı ol şultānı ben bilmez miyim

3 Faḥr-ı ‘ālem hāk resūldür dū cihānıñ serveri
Hāzret-i Ḥamzā değil mi ‘ālemiñ gerçi eri
Hāzret-i ‘Alī değil mi erleriñ şīr-i neri
Ol şīr-i Yezdān olan arşlanı ben bilmez miyim

4 İmām Ḥasan [u] Ḥuseyn Kerbelāda oldu şehīd
Hācı Bektāşı eylerler ziyāret her māh [u] ‘ıyd
Âdem’e cennetden iğvā virüp oldu nā-ümīd
Cümle nāsı azdıran şeytānı ben bilmez miyim

5 Der ‘Ömer Mūsa kelīmu’llāha gelirdi ḥitāb
‘Ālemi nūr-ı münevver kılır idi māh-tāb
Biri İncīl biri Tevrāt biri Zebūr dört kitāb
Hāzret-i Resūle inen Qur’ānı ben bilmez miyim⁸⁵

59.

‘Āşık ‘Ömer⁸⁶

Fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Şu‘le şalmış ‘āleme pūr-nūr-ı ezherdir güneş
Ol yedi yıldız ki derler cümleye serdir güneş

⁸⁵ 58. 2c M. hāk iden hep pâreden: hāk eyledi dört pâreden D.
3b M. gerçi: gerçek D.//3c M. ‘Āli değil mi: ‘Āli’yi gör kim D.
4b M. eylerler ziyāret: ziyāret ederler D.// 4d M. cümle: bunca D.
5b M. nūr-ı: nurla D.// 5² M. māh-tāb: āfitāb D.// 5d M. Resūle: fahra D.

⁸⁶ Karasoy, Prof. Dr. Yakup, Yavuz, Doç. Dr. Orhan, ĀŞIK ÖMER DİVANI, 615. Şiir, Konya, 2010, s.287

Her gedānıñ pāyine yüz sürdigiçün dem-be-dem
Ḳadr ile rif at bulup eflāke hem-serdir güneş

- 2 Yılda bir kere hemān devreyler ol murğ-ı canān
On iki burc hem yigirmi dört menāzil āşiyān
Āya ‘ āşıkdır alıp destine altun şam‘ adān
İştİYākından gezer çarḡ-ı ƣalenderdir güneş
- 3 Eyledi şarḡdan tūlū‘ ƣıldı müzeyyen ḡāmeler
Heft iƣlīme dolanmağa bezendi nāmeler
Zerreler leşkerin giymiş verir keş cāmeler
‘ Azme ġarb idüp gider sultān-ı ḡāverdir güneş
- 4 Mihr [ü] māha gökyüzü çün kim olupdur cilveġer
Şām olunca birisi cevlan ider biri seher
Luṭf olunmuşdur Hudā’nıñ feyz-i nūrundan meġer
Ḥākī altūn itmede kimya-yı ekberdir güneş
- 5 Būrc-i devletten tūlū‘ eyler çarḡ ānı ser-te-ser
İrgürür ‘ ālemlere nūr-ı ilāhidir eşer
Şām-ı zulmetden ḡalāş eyler cihānı ser-te-ser
Ḳadrini ‘ Āşık ‘ Ömer bilsin ne gevherdir güneş⁸⁷

[17^a]

60.

‘ Āşık ‘ Ömer⁸⁸

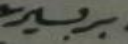
Fā‘ ilātūn fā‘ ilātūn fā‘ ilātūn fā‘ ilūn

Remel -+--/-+--/-+--/-+-

⁸⁷ 59. 1a M.da *pūr: bir* D.// 1c M. *her: ol* D.

2a M. Yılda bir kere hemān devreyler ol murğ-ı canan: Yılda bir kerre kamuyu devr eder ol murğ-ı cān D.// 2b M. on iki burc: yedi yıldız D.

3a M. şarḡdan: çarhtan D.// 3a M. müzeyyen ḡāmeler: zerrīn cāmeler D.//3b M. Heft iklimi dolanmağa bezendi nāmeler: Çār iklimini tutmağa büründü nameler D.// 3c verir D. (Anlama ve kalıba uyduğu için Mecmua’ya eklenmiştir.)

4b “birisi” M. da  olarak geçer.

5a M. çarḡhānı ser-te-ser: cihāna her seher D.// 5b M. ilāhidir: ilāhiden D.// 5c M. şān: şām D.// 5c M. ser-te-ser: her seher D.// 5d M. Ḳadrini ‘ Āşık ‘ Ömer bilsin: Kadrini bilsen Ömer gör sen D.

⁸⁸ Karasoy, Prof. Dr. Yakup, Yavuz, Doç. Dr. Orhan, ĀŞIK ÖMER DİVANI, 607. Şiir, Konya, 2010, s. 285

- 1 Bir kolay san' at şanup herkes buna kılmış heves
Ol sebebdan bulmazuz şādık ' aşık söz pes
Nā-ḥalef sözler benim etbā' ıma virmez kesel
Üştür-i bī-bāke neyler şavt-ı āgāz-ı çeres
- 2 Çākıl taşı gevher olmaz şaklasan sandığıla
Kargā tāvūsa döner mi egretī kıyruğıla
Kendüni kılsa müzeyyen biñ kanad kıyruğıla
Uçmada şu murğ-ı ' anķāya döner mi gerges
- 3 Toprağ üzre her ne ekseñ dāne aşlınā çeker
Zīrīni dünyāda kim dārı durur buğday eker
Ārı kuşu tūtī olmaz yese biñ kanțār şeker
Bülbül olmaz serçeniñ etsen yerin altun kāfes
- 4 Gerçi el üstünde el ' arşa çıkınca pāyedür
Ba' zenler elden ayağdan bī-ḥaber fūrümāyedür
Sözi güher dedikleri ' āşa sermāyedür
Olur olmaz yerde ḥarc etme gider elden nefes
- 5 Nīce cāhiller yanında māt olur bir kāmiliñ
Baḥşi kim yanında pesdür her kelāmı cāhiliñ
Dört kitābı okusañ ḳalbine şıgmaz cāhiliñ
Yetişür Āşık ' Ömer sen bāri pesdür sözü kes⁸⁹

61.

Semā' i Gevheri⁹⁰

⁸⁹ 60. 1b M. ol sebebdan bulmazuz: onun-ıçun görmeziz D.// 1c M. virmez kes: verir kesel D.// 1d M. pākī: bāke D.

2a M. çākıl: çay D. // 2b M. eğreti kıyruğıla: ger bezense tuğıla D. // 2c M. kendüni: kendisin D. // 2d M. şu murğ-ı ' anķaya döner mi gerges: Sımurg u Anķa`ya yeter mi kerkenes D.

3a M. üzre: içre D.// 3a M. ne ekseñ dāne: ne dāne düşse D.// 3b M. zīrīni: hırmen-i D.// 3c M. yese: yerse D.

4a M. ba' zenler: ba' zısı D.// 4c M. Sözi güher dedikleri ' āşa sermāyedür: Söz güherdir bu nefes dedikleri sermayedir D.// 4d M. yerde: yere D.

5. beyit: Nīce āşıklar katında mat olur bir ākilin/ Bir kelāmı yahşıdır beştir katında kāmilin/ Bin kitabı okusan sem' ine girmez cahilin/ Yeter ey Āşık Ömer sen dahı pestir sözü kes D.

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

Remel +++-/ +++-/ +++-/ ++-

- 1 Ne seniñ gibi baña bir dilber-i mümtāz bulunur
Ne benim gibi saña ‘āşıkı hem-rāz bulunur
- 2 Rumdur güzeller bunda kâti çokdur ammā
Sen kadar şivesi çok şūh cihan[da] az bulunur
- 3 Gel seniñle gezelim ‘azm-i gülistān idelim
Bülbüli ağladalım gonca-ı handān idelim
- 4 Bezm-i şāhāne kurup şöhet-i ‘irfān idelim
Yine āhengimize bir iki dem-sāz bulunur
- 5 Ayağıñ tozuna yüz sürmege ruḥşat bulamam
Saña aḥvālimi anmağa fırsat bulamam
- 6 Lebiñi öpmege bir gūşe-i ḥalvet bulamam
Korḳarım arada bir gamze-i gammāz bulunur⁹¹

[17^b]

62.

[Yuşuf Ziyā Paşa]

Merḥūm Ziyā Pāşā Efendinin Küffārındır⁹²

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel -+--/ -+--/ -+--/ -+-

- 1 Cām-ı endūh-ı felekden şimdi maḥmūrlardanız
Ya‘ ni bezm-i dil-rübādan dūr [u] mehcūrlardanız
- 2 Birbirin ta‘ kīb idüp gelmekdedir seng-i ḳazā

⁹⁰Yılmaz, Ayfer, Konya Yazma Eserler Kütüphanesi 8358 Numaralı Şiir Mecmûasının Tanıtımı ve Transkripsiyonlu Metni (184-352. Sayfalar), Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar, 2019, s.142. (Şiir tezde “Lâedrî” başlığı altındadır.)

⁹¹61. 5.beyit: Hâkiyâ yine yüzüm sürmege ruḥşat bulamam/ Saña aḥvālimi ‘arz itmege fırsat bulamam a.g.t

6a M. lebiñi öpmege: ‘Ârz-ı ḥâl itmege a.g.t

⁹²Çiftçi, Ömer, *Hâtimetü’l-Eş’âr (Fatîr Tezkiresi) “Yusuf Ziya Paşa”*, KTB Yay., Ankara, 2017, s. 303. (Mecmuadaki 3. ve 6. beyitler tezkirede bulunmamaktadır.)

Her ¼arafdan hāþırı nā-şād [u] meksūrlardanız

- 3 Tāl‘im tahrīr idince hāme-i za‘ī-yi kader
Ğālibā ser-defter-i hicrāna mātūrlarunuz
- 4 Ser-fūrū itmez iken dūnyā için a‘lālara
Şimdi ednāya mūmāşatıyla mecbūrlardanız
- 5 Kim bahā olsa n’ola kālā-yı şerīn ey *Żiyā*
Kadr-i eş‘ār içre şimden mağdurlardanız
- 6 Ben bu dehre n’eyledim bilmem ne takşīr eyledim
Kim yanında hāl-i yāmān būs-ı maḫhūrlardanız
- 7 Devr-i nā-sāz-ı felekden çekdiğim mevlā bilür
Gerçi biz iḫbāl ile ‘ālemde meşhūrlardanız⁹³

63.

‘Āşık ‘Ömer Noktasız⁹⁴

11’li hece ölçüsü

- 1 Ermediñ murāda ermediñ hālā
Var mıdır evvelde erdiğiñ gönül
Muḫaşşal rūḫ mudur ser midir hālā
Dil midir dildāra verdiğiñ gönül
- 2 Ma‘lūm-i hālīñdir ‘ulūm-i esrār
Mülk-i mu‘ammāda olduñsa ser-dār
Kemāl-i ‘ilmle māhirligiñ var
Odur ḫaşma göğüs gerdigiñ gönül
- 3 Diñle her kelāmım keremdir saña
Her dürr ü gevherdir iremdir saña

⁹³ 62. 5b M. içre şimden mağdurlardanız: ile biz ma‘zūr u mağdurlardanız T.
7a M. devr-i: cevri T.

⁹⁴ Karasoy, Prof. Dr. Yakup, Yavuz, Doç. Dr. Orhan, ĀŞIK ÖMER DİVANI, 809. Şiir, Konya, 2010, s.349.

Kem ‘aşırda geldiñ elemdir saña
O demler ‘âlemler sürdügüñ gönül

- 4 ‘Ömer müdām-ı hevālarda degildir
Ser-i rāhıñda semālarda degildir
Kesildim ol hevālarda degildir
‘İlimdir ‘allāme gördügüñ gönül⁹⁵

[18^a]

64.

[Fuzūlî]

Müstezāt⁹⁶

Meḥ’ülü meḥ’ılü fa’ülün

Meḥ’ülü/ fe’ülün

Hezec --+/+--+ / +--+ / +--

--+/+--

- 1 Ey serv-i sehī sen gideli nāz ile bağa
Ser çekmedi ar’ar
Çün ‘ālī-nesebler özini şaldı ayağa
Kıl oldu şanup
- 2 Zülfüñ serinden sevdā-yı esed başıma
Cān oldu mu’atlar
Kağı çiçeğin koğusudur degdi damānıma
Reyhān mudı bilmem
- 3 Ol la’li lebünden üstüm bir memlū kāse
Sarhoş mudı bilmem
Çeşmün beni öldürmege yapışdı bıçağa
Çekdi baña hançer
- 4 Bir dāne için gör nice kuş düşdi duzağa
Dām oldu musahhār

⁹⁵ 63. 1a M. ermediñ: erem der D.

2b ser-dār: esrār D.

3a M. her: al D.//3b M. gevher: gevherdir D.// 3c M. gelmediñ: geldin D.// 3d M. sürdügüñ: sevdigin D.

4a M. müdām-ı hevālarda: dām-ı hümlarda D.// 4b M. ser-i rāhıñda: ser-āzāde D.

⁹⁶ Akyüz, K., BEKEN, S., YÜKSEL, S., & Cunbur, M., *Fuzūlî Türkçe Divanı*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1958, s.427.

Taglarda biter yüzi kâra başı aşıa
Gaygulu mükedder

5 Dünyâda Fuzûlî gözi ger ağlar inş
Zülfün hevesinden

Rahmın yağışı toprađınıñ üstüne yađa
Kabri ola münevver

[19^b]

65.

[‘Adlî]

Gazel-i Sultân Selîmân Tahmîs-i Sultân Maḥmûd⁹⁷

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel -+--/-+--/-+--/--

1 Söylesem derd-i derûnum baña her can ağlar
Zârımı eylese güş bülbül-i ḥandân ağlar
Bâğ-ı cennetde olan ḥûri ile ğilmân ağlar
Rûz u şeb derdiñ ile dîdelerim kan ağlar
Vâkıf olan benim esrârıma her ân ağlar

2 Oldı bu rāh-ı dile baḥt-ı siyāḥ mesdûdum
‘Ākıbet cānıma kaşd itdi benim maḥsûdum
Kemliğim yû‘îdir bir şaḥsın bilür ma‘bûdum
Kimse fehm itmedi cefâ ki nedür maḥşûdum
Gice gündüz ne içün dîdelerim kan ağlar

3 İşte ben gitdüm eyâ terk idüp ben cān u teni
Eyledüm Ḥaḳḳa ḥavāle baña kemlik ideni
İntikāmım koymaya Ḥazreti Allah ğanî
Dāğ-ı sînem göreceğ ḥûnıyla âlûde beni
Raḥm idüp ḥālîme izḥār-ı gülistân ağlar

4 Gûşe-i ğamda fiğân eyler iken zâr ğarîb
Şanki koydı başıma rûz-ı kıyametde muşîb

⁹⁷ Bütüner, Şahin, *Ziya Bey Kütüphanesindeki 6707, 6722 Ve 6769 Nolu Cönkler Üzerine İnceleme*, Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas, 2010, s. 33-34.

Nîce tâkdiñ dest ile gerdâna ey dest-i rakîb
Görecekdir dil-i zârımı rahm itdi tabîb
Didi ey hâsta-i hicrân saña dermân ağlar

- 5 Felegiñ çarhı bu dem ‘aqsine itdi devrân
Câna kaşd itdi o kim itmiş idim çok ahlâ
Hâl-i derdi dilimi nîce kez itdim beyân
Yine rahm eylemez aşla baña ol âfetdür câna
Böyle bîmâr görüp hâlîme yârân ağlar

- 6 ‘Adliyâ âh ide gör geldi firâk eyyâmı
Kalmadı ağlamadık gûş iden evvelü’l-emr
Şerbet-i cām-ı şehâdetden içüp gül-fâmı
Derd ile rûyuna bağıdıçça seniñ İlhamî
Gerçi handân olur amma ciğeri kan ağlar⁹⁸

[20^b]

66.

Tecnis

11’li hece ölçüsü

- 1 Bād-ı şabâ sen mevlâyı seversen
‘Arz-ı hâlim yâra didin ne didi
Cûnûn-ı ‘aşk olmuş ‘âşık-ı şeydâ
Gözleri hûmâre didin ne didi

- 2 Urup hañçer ile kanlar saçıcı
Harâmî bakışlı câna kıyıcı

⁹⁸ 65. 1a M. eylese: itse a.g.e// 2c M. cennetde: hüsünde a.g.t. (a.g.t’de 1d ve 1e dizelerinin yeri farklıdır.)

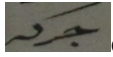
2a M. bu: çün a.g.t // 2a M. mesdûdum: sünûdum a.g.t/ 2b M. maşsûdum: maksûdum a.g.t// 2c M. yû‘îdir: yok idi a.g.t// 2c M. şahsın: şahsiye a.g.t// 2d M. cefâ: hayfa a.g.t// M. gice gündüz ne için dîdelerim kan ağlar: rûz u şeb anıñçün dide-i giryân ağlar a.g.t

3d M. sinem: sinemde a.g.t// 3d M. âlûde: alevde a.g.t// 3e M. gülîstân: gustân a.g.t

4a M. gûşe-i: vahdet-i a.g.t// 4c M. dest ile a.g.t’de geçmemektedir.// 4d M. zâr: der a.g.t// 4d M. görecekdir: gördi çün a.g.t

5. kıta: Felegin çarhı aksine devr itdi heman/ Cana kasd itdi o kim itmiş idim ihsan/ Ben cürm itmiş idim gayrı sana agyâran/ Fehm idüb sahib-i irfan ağlar a.g.t

6a M. ‘Adliyâ: Arifâ a.g.t. (6d ve 6e dizeler a.g.t’de bulunmamaktadır.)

6d M.  olarak geçer.

Ezel ikrār verüp soñra dönüci
Bu kûl üzre yâre didin ne didi

- 3 Uğruna komışam cānıla başı
Ṭabībim ḥalleyle bu müşkil işi
Silvānlı ‘ aşıkıñ şon sefāreti
Gözleri ḥümāre didin ne didi

67.

Tecnis

11’li hece ölçüsü

- 1 Diyelim ki mey içmişsin güzelim
Reft olunmuş cemālinden o perde
Çok da varma Hüseyin’e be zālīm
Şadāmızı incidmesin o perde
- 2 Emer iken ağ buğāğın kanadı
Kānadımdım sen çıkardın kanadı
Kırılıpdur ben ‘ aşıkıñ kanadı
Ezel gibi kalmamışdır o perde
- 3 Ba‘ zı ‘ aşık bu sözümi zem añlar
Ben söylerim nazlı yārim zem añlar
Yār yār ile konuştuğı zamānlar
Emer şirīn leblerinden öperde

68.

[Şirīnī]

Tecnis

11’li hece ölçüsü

- 1 Bād-ı sabā selām eyle o yāre
Gelür kendi gelsün ben gelebilmem
Yurdun⁹⁹ terk eylesün bizim diyāre
Gelür kendi gelsün ben gelebilmem

[21^a]

⁹⁹ 68. 1c M.da geçen “yurdunu “ hece ölçüsüne uyması için “yurdun” olarak alınmıştır.

2 Tā ezelden ‘ādet böyle kurulmuş
Ululardan anūn böyle olunmuş
Ben astem kendi abīb bulunmuş
Gelūr kendi gelsūn ben gelebilmem

3 Ŗīrīnem derim yāre söz budur
Dimişim ve derim dūnki söz budur
Yāre doğrı cevāb sevgili söz budur
Gelūr kendi gelsūn ben gelebilmem

69.

Tecnis¹⁰⁰

11’li hece ölçüsü

1 Bu ğarīb gönlümüñ nesin seversin
Her dem yār elinden yaralı sīne
Dost merħem etmezse sağalmaz yaram
Olur da giderim yaralı sin’e¹⁰¹

2 Sinemde döñendir yāre var söyle
abīb başıñ içün yāre var söyle
Mevlāyı seversen yāre var söyle
Biñ nağar ile seven yaralı sine

3 Sinem Ŗerāħ Ŗerāħ olmuş yaraladığın
Yār kendi bilmez mi yaraladığın
Kendi raħm etmezse yaraladığın
Kim arıŖur onuñ yaralı sine

[21^b]

70.

[Ŗīrīnī]

Tecnis

11’li hece ölçüsü

¹⁰⁰ Köprölü, Prof. Dr. M. Fuat, Türk Saz Ŗairleri II (XVI.-XVIII. Asırlar), Kanaat Kitabevi, İstanbul, 1940, s.25-26.

¹⁰¹ 69. 1a M. seversin: sorarsın a.g.e// 1c M. dost: yār a.g.e// 1c M. sağalmaz: unulmaz a.g.e

1 Beñzi güzellerde körpe zer olur
Nâledir göynümi derdini bilmez
Gider gelür bir nâmerde yâr olur
N'îçün ben 'âşıkıñ kıadrini bilmez

2 İnan olmaz o dilberiñ fendine
Ne diline ikrârına andına
Zannider kim bir pâyedir kendine
Birini bilür hep dört dini bilmez

3 Şîrîniñ sevdügi zâtî görecidir
Dehânı şadefdir dişi incidir
Herkesin yarası kendin incidir
Hiç kimse kimseniñ derdini bilmez

71.

Tecnis

1 Üç maṭlûbum vardır ey güzel senden
Biri gerdân biri buḡaḡ birisi nedir
Üç ḫarf ile ismiñ ezber eyledim
Biri dâl biri mim biri sindir

2 Dâl ḫarfiñ okudum bir sine baḫamam
Ḥâşa senden ḡayrısına baḫamam
Dünyâ güzel olsa bir sine baḫamam
Benim arzumânım bir senedir

3 Fedâ olsun la' li yâḫût sanadır
Ben o yâri görmeyeli senedir
Ancaḫ bu sefiliñ göyni senedir
Degil senden ḡayrı birisinedir

72.

Tecnis

11'li hece ölçüsü

[22^a]

- 1 ‘ Ārīfe īṣāret nādāna kötek
Ola ḵalmıṣdır sever aralıḵda
Bir raḵīb biriñ iki olmasun
Bed-ḥoyluk idersen sen aralıḵda
- 2 Raḵībler biriküp cümle cem‘ olmuş
Zamānda aṣil-zāde kim ḵalmıṣ
Eyledim dīdelerim ḵan dolmuş
Ayaḡa düşmüşüz mezārlıḵda
- 3 Ḥātemīdir yād ider yüz bilen yokdur
Nāfi beyt çokdur düz bilen yokdur
Ses işiden çokdur söz bilen yokdur
Ḵaldır āşıḵ ḵalma sāz aralıḵda

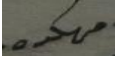
73.

[Şīrīnī]

Tecnis

11’li hece ölçüsü

- 1 İdrākin var ise fehm eyle düşün
Sen bu bezmin eşk u zārı degilsin
Bir daḡı olmuşsan mihenke¹⁰² altun
Ḥāṣıl muḥliṣ simden ‘ ārī degilsin
- 2 Dīdemden aḵıtdın kanlı yaşısin
Hiçbir gün etmezsin boşa daşısin
Mihre şatan çerçileriñ başısın
Ammā gevherīde ḥardār degilsin
- 3 Şīrīn ṭabīb em eylesin aḡrıma
Dedim zālīm āteş ṣalma baḡrıma
Şād günümde cān verirdin uğruma

¹⁰² 73. 1c M.da  olarak yazılmıştır.

[22^b]

Kem günümüñ kafadârı degilsin

74.

Tecnis

11'li hece ölçüsü

- 1 Leylâm seniñ o ħumâr baķışın
Mest-i maĥmûr etdi o göz gözler beni
O ne göz süzüşdür o ne baķışdır
Mecnûn etmiş şimdi o gözler beni
- 2 Dudaķlarıñ la' l-i şirîn cân dermânıdır
Sevdigim her zamân iĥsâna kânîdir
La' liñ şirîn cân dermânıdır
Kimse gözlemezse o gözler beni
- 3 Kaşñ yaydır kiprigün oķdur
Ķara kaş kara göz herkesde çoķdur
Seniñ elâ gözüñ kimsede yoķdur
Şimdi ' abdâl etmiş o gözler beni

75.

Tecnis

11'li hece ölçüsü

- 1 Senden ayrılalı ey felek-simâ
Uĥramışım dürlü dürlü derde ben
Ne yer benim mekânımdır ne semâ
Ne gökdeyim ne sâkinim yerde ben
- 2 İnan eyle ben ' âşıkñ sözüne
Ĥûn-baĥrım yakma ' aşkın gözine
Senden ĥayrı bir yosmanıñ yüzine
' Aħdim olsun baķmayayım yerde ben
- 3 Saña ma' lûm olsun ey leb-i ķandım
' Aduvlerdir sevme severim kendim

[23^a]

Şanma ki vazgeldim benim efendim
Ölürsem ‘āşıkınem gürda ben

76.

[Şīrīnī]

Tecnis

11’li hece ölçüsü

- 1 Biraz benimle muhabbetitse
Ezelki göz ile baksa da güzel
Ola ki demişim bir acı şöhet
Māni‘ yok başıma kaçsa da güzel
- 2 Hani senlen sürdüğümüz hoş günler
Ara yerde etdigimiz yeminler
‘Ahdliyim koluma koydum düğünler
Çekerim sineme ağ u şedā güzel
- 3 Havās tegi deryālara hād alma
Seksen virüp toksan virüp yüz alma
Güzel kısmı yüz virürse yüz alma
İster seni bir gün ihsāda güzel
- 4 Şīrīnem ben sūz-i yāri n’eylerem
Kem cevābı boş ikrārı n’eylerem
Çünki semenderim nārı n’eylerem
Yanarım beni yaksa da güzel

77.

Tecnīs-i Cefālī

11’li - 5’li hece ölçüsü

- 1 Nārlı dilber müştākınem ben seniñ
Nice bir deruñuñla hasretli qalam
Nice olur hālīm
Hālīm neye varur gicelere sensiz
Şubha dek yanarım lebleri balım

Gerdānı hālīm

- 2 Hālleri düzelmiş ağ gerdānıña
Bī-vefālīk düşmez ağam şānıña
Göñül ister gehi varam yanıña
İsterim varayım kāmēti dalım
Hiç yetmez elim

- 3 Elim atsam dal almada üzülür
Siyāh hāller ağ gerdān düzülür
Bilmez misin benim bağrım üzülür
Her seni gördükçe ey kanlı zālīm
Budur aḥvālīm

[23^b]

78.

Tecnis-i Cefālī

11'li - 5'li hece ölçüsü

- 1 Hāṭā itdim saña verdim göñlümi
Al beni koynuña şaḳla yadigārsa
Hey gül yüzli yār
Çaşın kara ḥūn-ı göziñ sūzında
Çorçarım beni ide kākülün berdār
Ḥalkā āşikār

- 2 Āşikāre gezme başı belālī
Bir yüzi güneşdir biri elālī
Ḥaylī demdir saña kullar olalı
Çapında beklerem gel sineye şar
Olaḳ kafadār

- 3 Kafadārlık kıymetini bilesin
Bilesin de gerek söze gelesin
Bir gün olur baña sākī olasın
Dolduraḳ seniñ ile içek beraber

Gözleri hūmār

- 4 Hūmārdır gözleri bir kez sūzında
Gīsūları al yanağa düzende
Feri yöni derdim dimiş yazanda
Dökülür başıma sere her ne var
Olmuşam bī-zār

79.

[Şīrīnī]

Tecnis

11'li hece ölçüsü

- 1 Dilerim zū'l-celāl Bārī Hudādan
Mürd olarak da raķīb tersine yatsın
Çünkü beni yār yanından eyledi
Kendi de sinende tersine yatsın
- 2 Müdde'iler bugün birine şuda kaldı
Bir oldu sözleri bir şuda kaldı
Tirleri güzel yār bir şuda kaldı
Koymadı bir laḫza tersine yatsın
- 3 Bī-ķavller miskini yār yaḫsın biriz
Yardınsa bağırmı yār yaḫsın biriz
Şar sinen sineme yār yaḫsın biriz
Terlesin mumlar tersine yatsın
- 4 Sāķi mey ver sermest olsun da hemān
Her ne ki olur bugün olsun da hemān
Şīrīnī der raķīb olsun da hemān
İster egri diler tersine yatsın

[24^a]

80.

[Gevherī]

Tecnis¹⁰³

11'li hece ölçüsü

- 1 Ağā ... bu cefalarınca bir
Hiç ider mi bu cefâyı yâr yâre
Rûşen eyle bu gönlümü açā bir
Sen de bugün bir ' aşıkā yâr yâre
- 2 Gice gündüz ismiñ düşmez dilimden
Bûlbûl tegi cüdā düştüm gülümden
Dögüşsüz ğavgâsız gitdi elimden
Gönlümüzü bend eylemiş yâr yâre
- 3 Yâr degilem ben bu ' aşka nev-kerem
Gözlerimden âb u ḥasret dökerem
Baḥr-ı ğamıñ fırtınasın çekerem
Çorqarım ki yüz göstere yâr yâre
- 4 *Gevherī* der kimse bilmez mi derdimi
Felek aldı vaṭanımı yurdumu
Efendimden cüdā düştüm gördün mü
Çorqarım ki dîdelerim yâr yâre

81.

[Şîrîmî]

Tecnis

11'li hece ölçüsü

- 1 Dilim dönmez teklif idem yâr seni
Bizim da' vâmızı göre yaradan
Böylesinen bilmez idim ben seni
Anıñ içün and içerem yaradan
- 2 Yaralıyım yâre gösder yaramı
Kendi vermiş kendi görsün yaramı

¹⁰³ 80. şiir Gevheri Divanı'nda bulunmamaktadır.

Hiç kimseler şağaldamaz yaramı
Şoñradan ‘ilâç ide yaradan

- 3 Şîrînî der benim sözüm yâredir
Sinem üzre katl işler yâredir
Benim yaram bir şağalmaz yaradır
Şoñradan ‘ilâç ide yaradan

[24^b]

82.

Tecnīs

11’li hece ölçüsü

- 1 Bugün bahseylemiş gülle lāle
Güller der ki bāğ [u] bağbān benimdir
Seniñ de neyin var der ey miskiñ lāle
Açılan gonca-i hāndān benimdir
- 2 Lāle der ki ben lāleyim gerçekli
Dört yanımda türlü elvan çekçekli
Ben ol hūkmüm nu‘ mān göçekli
Her ne derde dermān desen benimdir
- 3 Güller der ki ben Resūlūñ teriyim
Ezelî yok idim andan beriyim
Çiçekler içinde ben sevgiliyim
Her seher ötişen şeydā benimdir
- 4 Lāle der ki ben lāleyim mestiyim
Peygamberiñ dizi üzre desdiyim
İmām-ı A‘ zām kapısınıñ üstüyüm
Gökden inen yeşil Furkān benimdir
- 5 Nemî gerek gelsin bugün dost olağ
Soyun libaslar hırka-būsın olağ
Kapūn a‘ dā velî dil-rast olağ

İki kere de gel noķşān benimdir¹⁰⁴

83.

Tecnīs

11'li hece ölçüsü

- 1 Değme benim ğamlı yaslı göñlüme
Ėafletden incinir sene yandırır
O yāriñ sevdāsı evvel bende var
Sırrımdan tutuşur sene yandırır
- 2 Kaşlarıñ çatup sen öyle yüzüme
Şimdi göñül verdin öyle yüzüme
Şonlar gelmişdir gül yüzüme
Yā nice kadem alır sene yandırır
- 3 Tūrazī manşūrdur daħī nem kaldı
Söküldü fermānım daħi nem kaldı
Güzeller içinde daħi nem kaldı
Āħir bu dert beni sene yandırır

[25^a]

84.

Tecnīs

11'li hece ölçüsü

- 1 Servī boylum saña meftūn olalı
Ağam senden ne gün gördüm ne kemāl
Hemān cehd it pāk idegör lisānıñ
Ne kem söyle kāmillerden ne kem al
- 2 Bir nazar kıl haķķiçün erek murāda
İsimlerde göñül māil murāda
Sen ki beni hasret etdin murāda
Sen de ben tek ne feraħ bula ne kemāl
- 3 Bir gün olur dilde beni yār ana

¹⁰⁴ 82. 5. kıta karalanmıştır.

İnşâf versin hâk bağrımı yarana
Cân telef it civân ‘ârif yârene
Câhillerde ne hüner var ne kemâl

85.

Tecnîs

11’li hece ölçüsü

- 1 Bağbân oldum bir bağ dikdim biçerdim
Yüz şecer yitirdim o dağı bile
Beni ‘aşkın urulmuşum gezerem
Daşırım sinemde o dağı bile
- 2 Birebir güzel didigin o seven
Şâd günün sinemde gördüğün olsun
Kem sözün sinemde gördüğün olsun
Bağlıyım gezerem o dağı bile
- 3 Turazî manşûrdur beri düşerse
‘Arz-ı hâl vermek beri düşerse
‘Ahdım o seven rakîb beri düşerse
O zâlimle çekem o dağı bile

[25^b]

86.

[Vecdî]

Tecnîs

- 1 Ğonca-i ruhların gül açılınca
Dalda devrân hârı mest ider
Nâzıyla böyle şalınup geçince
Serv-i kıddün o çınarı mest ider
- 2 Bir çemeñ telini bu yenime taqsın
Vecdim kâl idüp ‘aşkıyla yaqsın
Geçerken nâzıyla yüzüme baqsın
Benim nigâhın dil-efkârı mest ider

- 3 Ben ‘ aşıkdan pinhân etme yüzün
Doldurma bağıma bu nārī sözün
Mest-i cefâ ile gel süzme gözün
Bu Vecdī-i bī-ķarārı mest ider

87.

[Şīrīnī]

Tecnīs

11’li hece ölçüsü

- 1 Elā gözlü dilber afitāb yüzün
Levīn levīn döner ne dilberlenür
Vücūduñ şedefdir cemālīñ güneş
Āyine gerdānīñ ne mermerlenür
- 2 Elif midir kaddūñ dal mıdır bilmem
Ķandīl buķaķında ķāl midir bilmem
Āb-ı kevşer midir bal mıdır bilmem
Emdikçe leblerūñ ne sükkerlenür
- 3 Afitāb cemālīñ şemsle şerik
Şevķ verdi māk-ı mihrūdan şelef
Lem yezel yer etmiş dehānīñ şedef
Dendān dişleriñ ne gevherlenür
- 4 Ben *Şīrīnī* bu derdiyle ķalmasun
Bir buse ver ķasretile olmasun
Mişkā mıdır şormak ‘ ayıb olmasun
O gül yanaķlarıñ ne aķmerlenür

88.

[Cedīdī]

Tecnis

11’li hece ölçüsü

- 1 ‘ Andelīb kuşlar ķavī fiķān etsün
Ķonca-fem ķābından teg uyandırısun

[26^a]

Nādān ṭabīb yaralarım şarmadan
Ġamzesiyle baġrım tek uyandırısun

- 2 Yārīñ ḥūb ismine āsān didiler
Ben ‘āşık-ı murādīñ āsān didiler
‘Arz-ı ḥāl vermesi āsān didiler
‘Adūler yanından tek uyandırısun

- 3 Zaḥm-ı hicr aldıkça ya kıanarsun
Teşne-i dilim lebün emse ya kıanar
Revā mıdır beni Cedīdī ya kıanar
Öyle odu yakmasun tek uyandırısun

89.

Tecnis

11’li hece ölçüsü

- 1 Şimden gerü vāy māh yüzlü efendim
Vaṭanım olup der yār diyār diyār
Her seḫerde gülşen içre aġlarım
Ümīdim var bil yār diyār diyār

- 2 Ṭabīb baķmaz sine sızlar o yārim
O kemter kıalenderine uyarım
Tiġ oluben kıara baġrım oyarım
Sende bir yandır oy yār diyār diyār

- 3 Būlbūlüñ arzūsı gülüñ budaġı
Yeter urduñ sinem üzre bu dāġı
Şöhret için dolanırım bu dāġı
Arayup leylāsın yār diyār diyār

90.

Tecnis

11’li hece ölçüsü

- 1 Bir mevāli ḫaṭṭāt ḫaṭṭı yārinde

Eyle bâliñi topuñ kūrār yasına
Hı hātındır cim cümleñdir ğazan
Harf içinde düşen beñzer yasına

- 2 Seher oldu yār gūş gene yer hey
Murğ-ı zār ol yār gūş gene yer hey
Cān kuşunuñ konacağı yeri hey
Yā ze noktadır yā hāhdir yasına

- 3 Hasretile canda kaldı yüz yâre
Bi-ķuvvet ki keder oldum yüz yâre
Yeni yırtık mûmı perişān yüz yâre
Emānetdir gidiyoruz yasına

[27^b]

91.

[Civānī]

Māye

11'li hece ölçüsü

- 1 Naşıl idem deli gönül urulmuş
Humār gözüñ kara kalem kaşın yār
Sevdām coşdu yamān ‘aşkā şarıldım
Cānım kurbān on üç on dört yaşın yār
- 2 Şalınanda serden ‘aqlım alursın
Bu kıavl üzre tā haşre tek kılursın
Şādıķāne bilsem benim olursun
Gör ki nice dolanırım başın yār
- 3 Mār kākülün çal boynuma dolaşdır
Hasretlim murādıma erişdir
Bir buse ver beni burdan şavuşdur
Aḡşām oldu şimdi gelir paşan yār
- 4 Sırrın diyem diñle hazır cevābı

H n-ı bağrım yeter etdi  keb bı
Hağ   aşķına kıl bu   azm-i  ev bı
Ben *Civ n * bir  eb- ardur d  en y r

92.

[*Z t *]

M ye

11'li hece  l    

- 1 H m r g zl m n'   n urdun sineme
B yle z lim bir  ağalmaz yarasın
Hi  Allahdan korkmadın mı b -m r vvet
 aldın beni bu  iddetli n rasın
- 2 Bir zin merd bozmağ ister aramı
Bir boğazda h lin olmu   ar m 
Loķm n gelse  ağaldamaz yaramı
 alabilsen budur dime   resin
- 3 Gizli sırrım y d illere bildirme
Gel bu eli  sd m ze g ld rme
Hağ   aşķına ba ka bir el urdurma
Uz elile siyah z lf   tarasın
- 4 Y  h r dir y   evķ almı  melekden
Hayr g rmedim ben  ekdigim emekden
Hi  bu  eyde cev r bilme felekden
Z t  civ nsın bir baķtı  arasın

[28^a]

93.

M ye

11'li hece  l    

- 1 Yeter yandın g   l firķat odına
Hankı bir c n  al   olmu    l mden
Bilmez misin bu yalanc  d ny dır
 nsan olan g z a amaz z l mden

2 Zālīm felek n'ıçün yārim alasın
Beni böyle daşdan daşa çalasın
Herkes şarsın güvendiği belāsın
Yā inşāf mı ben ayırlam gülümnden

3 Mümkün degil hiç ecelden kaçılmaz
Yā nice idem cān şirindir geçilmez
Bir bağ dikdim dedim belki açılmaz
Bağ açıldı şikār uçdu elimden

4 Bir cānım hasret kaldım yārime
Kimim kaldı kim erişsin cānıma
Gece gündüz yalvarırım Tañrıma
Hiç mi du'ā kabūl olmaz dilimden

94.

[Gümrahı]

Māye

11'li hece ölçüsü

1 Havalanma deli göñül şād olsun
Ölen gelmez giden gelür dimişler
Gider oldum bu diyār-ı ğaribte
Ölen gelmez giden gelür dimişler

2 Gözüm ağlar dīdem yaşın nemlidir
Degme bana benim göñlüm ğamlıdır
Ölüm varsa o da Hakkıñ emridir
Ölen gelmez giden gelür dimişler

3 Gözüm ağlar dīdem yaşı sağalır
Vālidemden desdur aldım ağalar
Eşim dosdum aḥbāblarım ağalar
Ölen gelmez giden gelür dimişler

[28^b]

- 4 *Gümrahî* dirilsin eyledüm şalādan
Her dileğim dilemişim Hudādan
Esirgesin her bir dürlü kazādan
Ölen gelmez giden gelür dimişler
95.

[Nazîfî]

Māye

11'li hece ölçüsü

- 1 ‘Andelîbem gül cemâliñ sevdigim
‘Aşkım artar her bakdıkça rüyân yâr
Öyle zâlimdir bir nefesden korçarım
Şalma böyle kâkülleriñ rüyân yâr
- 2 Bûlbûl gülüñ her ay görür sinede
Gün de geçdi ay da geçdi sene de
Bir bûseye kâ’îl olduk sinede
Ona bile hasretile koyan yâr
- 3 Añır felek alçağdır bu cānım
Ėamda degildir gider sinede bu cānım
Nazîfî der qurbān olsun bu cānım
Ögsemesin ulu anan bûyân yâr

Bir haber almadım ilede ilede kırtulamadım
Ėamdan dertde belāda gözlerim
Bir haber gele şılada toğru
Haber getüren yok
Gelen yok

96.

[Civānî]

Māye

11'li hece ölçüsü

1 Hey ağalar ben gülümden ayrıldım
Her bir günüm biñ derdiyle savuşur
Her düşünüp fikr-i hayāl itdükçe
Tā ciğerden kıara bağırm tutuşur

2 Var gönlün bir sultānı bir şāhı
Evvelen tek vazgel benim bi'l-lāh
Gece gündüz çağrımıdır Allahıma
Elbet bir gün imdādıma yetişir

3 Rūz ile şeb 'aşkıñ ile ben hūnı
Tā ciğerden çıkar 'aşkıñ tütüñi
' Aceb Allah gösterir mi ol günü
Ben *Civāna* hasretine kavişur

[29^a]

97.

[Feyzi]

Māye

11'li hece ölçüsü

1 Tabīb yetiş yaralarım azgındır
Dost yarası merhem ile sağalmaz
Nekre sözüñ cigerime işledi
Çeker zağmı merhem tutmaz bağ almaz

2 'Ākıl irmez dehr-i dūnun işine
Tedbir ider her kişi kendi işine
Zālīm felek gelir urur başına
Hemen olmaz hem yarası sağalmaz

3 *Feyzi* kuluñ 'aşk baħrine dalmışdır
Kāmillerden dürr-i gevher almışdır
Şimdi felek şusuz çöle şalmışdır
Hem-rāhları lisān bilmez söz almaz

Nice aldı üstine pür nağme-i manzûm-ı mey
Aḥmed-i Nāver kılar intizārı çoğalmaz
2 ...sene 1678

98.

[Nazmî]

Māye

11'li hece ölçüsü

- 1 Benim āšnām ḥublar içre bir dāne
Ruḥları gül yoşmaların düzgünü
Bir bakışla beni etdin dīvāne
Aldı aklım gözleriniñ süzgünü
- 2 Dil teşnedir lebleriniñ kandise
‘Aqıl ermez o dilberin kandise
Gevher takmış sinesiniñ bendine
Mecnûn eyler dügmelerin çözüünü
- 3 Ḥābda gördüm çok başına dolaşdım
Sinesi şaram deyü savaşdım
O yār ile zātî bir kez görüşdüm
Ağyār bana minnet eyler yüz günü
- 4 Raqıblere iltifātın her demi
Nazmîkuluñ çeker derdi efgānı
Māh yüzüne dökmüş siyah perçemi
Deli gönül şimdi oldu üzgünü

[29^b]

99.

Māye

11'li hece ölçüsü

- 1 Hey ağalar benim yüz biñ derdimi
Ayrı koydum düşdüm sevdā açlığıña
Yamān sevād geldi sırrım bürüdü
Şaldı beni baḥrımı ‘aşkıñ engine

- 2 Ben ki ‘ aşkı bir civāna urulmuş
Sırma kākül t̄aranılmış olmuş
Naşıl idem deli gönül urulmuş
A yoşmanıñ gerdānında bengine
- 3 Dünyā kımaz ne kimseye ne bahān
Ġavvāş olup düşdüm ‘ aşkā nāghān
Şām, Mışır, Çin-i Māçīn, İşfehān
Bahā yetmez hātemin şengine
- 4 K̄ara k̄aşlar humār gözler a‘ lālar
K̄orķum budur serden aķlīm alalar
Elvān çiçek melūl güller lāleler
Hasret çek̄er yanagında bengine

100.

Māye

11’li hece ölçüsü

- 1 Humār gözlüm firāk alup gön̄lümü
Hasret ile āh u zārın kılanda
Sen gideli felek burdu bu yenimi
Gözüm ağlar bir mektūbuñ gelende
- 2 K̄arlı tağlar dumanında büklenür
Ah itdükçe cahil ‘ ömrüm sōkülür
K̄atre k̄atre didem yaşı dōkülür
Nāme yazup dertli kıalem çalanda
- 3 Firākından sevdā sırrım bürümüş
Ah itdükçe cāhil ‘ ömrüm cev̄r imiş
O çağ bildim bu iķbālim kōr imiş
Felek beni senden cūdā şalanda

[30^a]

- 4 Kısmet kalkar bizim ile gelirsen
Haḡ Kerimdir her murādın alırsan
Melūl göñlüm bir gün ferāḡ bulursan
Nāzlı yārdan ḡaber alanda

101.

Māye

11'li hece ölçüsü

- 1 Bād-ı şabā bizim ile gidersen
Bu çekdigim ḡālim ‘arz et yārime
Bir cānım var aḡır ḡurbān yoluna
Ḥumār gözlüm kākülleri mārıma
- 2 Vaşf-ı ḡālim kime idem beyānda
Benim āšnām bilmem ḡalmış ne yanda
Biñ derd ile baş yasdıḡa ḡoyanda
Tā cigerden ateş şaldıñ baḡrıma
- 3 Bir civānım dert çekerim bī-şümār
Bu sevdā ‘aḡlım aldı tārumār
Her ne ḡadar canım yaḡsam yeri var
Bilür mü ki o da yanar uğruma

102.

Māye

11'li hece ölçüsü

- 1 Dād aḡalar bu diyārı ḡurbete
Bu belāyı başım alır giderim
Mevlā yazmış ayrılıḡı ḡışmete
Yaza dermān ḡışım alır giderim
- 2 Taşı baḡbān derme gülüñ virdini
Derdim çokdur kime diyem derdimi
Tā ezelden ben çekmişim derdini
Bī-murādım başım alır giderim

103.

Māye

11'li hece ölçüsü

- 1 Humār gözlüm yā boşanan düşer mi
Birdenbire benim terkim kılasın
Uyup biraz nā-ḥilafıñ sözüne
Revā mıdır beni gözden şalasın
- 2 Hıcr odıyla kara bağrım kebâbdır
Zulm eyleme zātī ḥālīm ḥarâbdır
Bin derdim bir mürüvvetli şebâbdır
Ne bileydım böyle zālīm belâsın
- 3 Umārım ki düşünle sen uğruma
Nā-ḥaḳ yere âteş şaldın bağrıma
Ben dirdim cān verirsın uğruma
Ne bileydım böyle son söz olasın
- 4 Sevdāna düşdüm gezer oldum dīvāne
Yalvardıḳça sen mübtelā diyen dīvāna
Gece gündüz ḳan ağlatdın civāna
Yetişmez mi Allahından bulasın
- 5 Ayrılık şandır öpsem gözleriñ
Cinā-kār eyledi şirīn sözleriñ
Ḥasretlim at boynuma ḳollarıñ
Gözüm ağlar yaşım alır giderim

[30^b]

104.

[Şirīnī]

Māye¹⁰⁵

11'li hece ölçüsü

¹⁰⁵ Beysanoğlu, Şevket, *Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları*, C. I. Ankara: San Matbaası, 1996, s.289-290.

1 Gözyaşımla nāme yazdım saña yār
Oķu bir gör aķ mı yoksa ķara mı
Biter bitmez ķaberini baña yār
Vüşöl bulup gül ellere vara mı

2 Gelen yokdur seni kimden şorayım
Elim yetmez saña nāme vereyim
Çok arzum var bir de yüzün göreyim
Görebilmem dağlar almış aramı

3 Felek beni helāk etdi zulūmden
Bülböl gibi cüdā düşdüm gülūmden
Bu ayrılık pek ķetindir ölūmden
Ayrılmışım bulabilmem ķāremi¹⁰⁶

105.

[Civān]

Māye

11'li hece ölçüsü

1 Ĥumār gözlüm her an yüzün görmesem
Ma' mūr iken ķālim döner vīrāna
Gel söz ańla inād olma şebābem
Bel bağlama olur olmaz yārāna

2 Birdenbire her bir şuna terk olmaz
Māh-cemāle uygun cemāl bulunmaz
Yā nice idem yerin yurdun alınmaz
Selā çeksem Mısıır, Bağdat, İrāna

3 Tabur ķurmuş buķaķınıñ bengine

¹⁰⁶ 104. 1a M. gözyaşımla: gözyaşıyla a.g.e

1c biter bitmez: yeter yetmez a.g.e

Mecmua'daki 3. dōrtlük a.g.e'de olmayıp yerine: *Ne Şīrīn'dir sizin elin havası/ Sende imiş bu gönlümün yuvası/ Sen bilürsün bu gönlümün devası/ Gayrı tabīb sağaldamaz yaramı dōrtlüğü geçmektedir.*

[31^a]

Yeter şaldın beni ‘ aşkıñ bengine
Çok zamandır eşim gider engine
Zālīm felek ne şer şatdın Cīvāna

106.

[Cihānī]

Māye

11’li hece ölçüsü

- 1 Bir yoşmaya gönül verdim ağalar
Gerdānında bir mecūsem bengi var
Yanağında sultānī gönül açılmış
Mevc urupdur lālelerden zengi var
- 2 Yaylalardan seyreyledim avlusu
Hiç olur mu bī-vefānīñ ḥalveti
Ben olmuşum o bu semānīñ delisi
‘ Ālem bulur bu sırrımın dengi var
- 3 *Cihānī* der ‘ ömrüm geçdi zār ile
Şad rakībi koy çeksinler zār ile
Dahi girmem o hercāyi yār ile
Benim için tāze cān bengi var

107.

[Zātī]

Māye

11’li hece ölçüsü

- 1 Dād ağlar bugün gördüm bir toygun
Misk-i ‘ anber kāküllerin dāredir
Ḥaşme gelmiş çerbet etmiş gücenmiş
Dīvān kurmuş ‘ āşıqlarīñ aradır
- 2 Göz göz olmuş bak sinemde yāreye
Ḥaḫdan bulsun kemlik salan araya
Beni şalan bu belālī sevdāya

Humār gözlü bir qaşları¹⁰⁷ qaradır

- 3 Şādık bildim destin aldım destime
Çok ‘ adülār ağız açdı üstüme
Bir cānım ne düşmüşler qaşdıma
Bilmezler ki *Zātī* bahtı qaradır

[31^b]

108.

[Nazifi]

Māye¹⁰⁸

11’li hece ölçüsü

- 1 ‘ Andelībem gül cemālin sevdigim
‘ Aşkıım artar her baqdıqça rüyān yār
Öyle zālindir bir nefesden kōrkārim
Şalma böyle kāküllerin rüyān yār
- 2 Būlbūl gülün her ay görür sinede
Gün de geçdi ay da geçdi sene de
Bir buseye kā’il olduq sinede
Onu bile hasretile koyān yār

- 3 Aḥir felek alçaqdır bu cānım
Ġamda degildir görse de bu cānım
Nazifi der kurbān olsun bu cānım
Ögsemesin ulu anan büyān yār

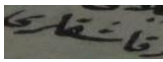
109.

[Feyzi]

Māye¹⁰⁹

11’li hece ölçüsü

- 1 Ṭabīb yetiş yaralarım azgındır
Dost yarası merhem ile şağalmaz

¹⁰⁷ 107. 2d M.da  olarak geçer.

¹⁰⁸ 108. şiir 28^b,deki 95. şiir ile benzerdir.

¹⁰⁹ 109. şiir 29^a,daki 97. şiir ile benzerdir.

Nekre sözüñ cigerime işledi
Çeker zaḥmı merhem tutmaz bağ almaz

- 2 ‘ Ākıl ermez dehr-i dūnun işine
Tedbir ider herkes kendi işine
Zālīm felek gelir urur başına
Hemen ur merhem yarası sağalmaz

- 3 *Feyzī* kuluñ ‘ aşk baḥrine dalmışdır
Kāmillerden dürr-i gevher almışdır
Şimdi felek şusuz çöle şalmışdır
Hem-rāhları lisān bilmez söz almaz

[33^a]

110.

Ḳasīde¹¹⁰

- 1 Yā men hevāhu e‘azzehū ve ezellenī
Eyne’s-sebīlu ila vişālike edulenī
- 2 Sāyertenī lemmā meekte ḥaşāsetī
Ve reca‘ te min ba‘ di’l-vişāle hacertenī
- 3 Ve’l-hecru min ba‘ di’l-vişāli ‘ adāvetū
Ve ‘aleyhi yā ḡāmune’r-recā ‘āleytenī
- 4 Ente’l-lezī ḥaleftenī ve haleftelī
Bienneke letēḥuntī feḥuntelī
- 5 Ve ḥalefte bienneke lā temīlu ma‘ a’l-hevā
Eyne’l-yemīnu ve eyne mā ‘ahettelī
- 6 Lā ḳa‘ ad ‘ alī cinbi’t-tarīḳi bizilletin
Kişebīhi mazlūmenu ve ente zālemtenī

¹¹⁰ 110. şiir Arapça yazılmıştır.

7 Ve ennehu ed‘ ā ‘ aleyke yā ġāsife’d-ducā
Ve ekūlu yā rab eblihi kemā ebleytenī

8 Yā rab lā taḵbel du‘ āen fī’r-reṣā
İnnī semeḥtulehu ve ḳalbi ḳadradā

111.

Mevāl¹¹¹

1 Elā yāmin bi-seyfillah ḳi cāriḥanī
Bu‘ ādu’l-aḥbābābi ‘ an ‘ īnī mu’limunī

2 Tuṣūfī’t-tūb min berra selime
Ve min cuvve naḥīfe’c-cisme bālī

3 Telūmūnī ve lem ṭibtum liḥālī
Ve lem te‘ lem biḥālī ġayri ḥālī

4 Selebte’r-ruḥa ve’l-‘ aḳle min muḥibbike
Ve ḥakkele ve ḥāzike ḳalbī yuḥibbuke

5 Selebte’r-ruḥa ve ene lem selebtuke
Ve ḥakkele ve ḥāzike ḳalbīyurīduke

6 Elā yālī muhcitī sūknu lizātike
Ve enteġayyeren el-mevlā cezātuke

[33^b]

112.

Mevāl¹¹²

1 Ehvā’l-ġazzāle’l-rubrubī bāhi’l-cemālī
Ḥelvu’l-mebāsimi sūkkeri viṣālū ḥelālī

2 Ehyefu ḥevā kulle’l-meḥāsine ve’l-cemālī
İzābtedāmūnyeti fāḳā’l-hilālī

¹¹¹ 111. şiir Arapça yazılmıştır.

¹¹² 112. şiir Arapça yazılmıştır.

- 3 Yā ‘azūlī aķşir kelāmeke ‘an ğazālī
Mālī’l-‘avāzil fī hevā limaḥbubī ve mālī
- 4 Kāsī Mevla ve leķad ḥelā min şarfī rāḥī
Ḳum yā nedīmu bihevāḥīm vaķte‘ ş-şabāḥī
- 5 El-leylu ṭāle ve’l-ḥutbu ķad ḥav eşera ķidāḥī
Meḥālle’l-vuşli ve’l-iķşālī me‘a’l-melāḥī
- 6 Muḥibbukum muġramekum sekrānu şāḥī
Ḥāşā yuḍāmu ve entum kirāmu ehlī’ş-şemāḥī

[35^b]

113.

[Nūrī]

Şarkı¹¹³

Mef‘ūlū mefā‘īlū mefā‘īlū fa‘ūlūn

Hezec --+/+--+/-+--+/-+--

- 1 Ey ğamzesi fettān ḥām-ı ğīsusu kemendim
Ol yoşma kıyāfet gülşen endāmı begendim
Aldı bu revişler beni ey şāh-ı levendim
Ḳurbānıñ olam kıyma meded kânı efendim
- 2 Ḥūn eyledi baġrım ol gözleri āḥū
Billāhi yeter cānıma kār etdi nedir bu
Şimden geru ey ķavli yalan saña da yā hū
[Aldı bu revişler beni ey şāh-ı levendim
Ḳurbānıñ olam kıyma meded kânı efendim]
- 3 *Nūrī* nice bir dīdelerim ķan ile ṭolsun
Ḥasretle gönül gülşeniniñ gülleri şolsun
Hercāyī güzel sevmeyeyim ṭövbeler olsun

¹¹³ Oruç, S. N. Y. Şekl-i Nur Hanım’ın “*Mecmûa ‘-i Makâmât-ı Mûsikî*” adlı güfte mecmûa ‘sı, Marmara Üniversitesi, YL Tezi, İstanbul, 2019, s. 56. (Ayrıca eser TRT TSM Repertuarında kayıtlıdır.)

Aldı bu revişler beni ey şāh-ı levendim
Kurbānıñ olam kıyma meded kāni efendim¹¹⁴

114.

Şarkı

- 1 Benekden bir yoşma sevdim nazlıdır nazlı
‘ Āşķına cevri ediyor bir ahū gözlü
Cevri çoķdur rahmı yoķdur bir neked sözlü
Eyle mūy ruķları gel ĥayrānım saña
Ben bu illerden gidersem yazıķlar saña
- 2 Tā belā perçem al yanāķlar öldürür beni
Ben inkār etmem efendim severim seni
Uğruna koydum efendim ser ile cānı
[Eyle bir mūy ruķları gül ĥayranım saña
Ben bu çöllerde qalırsam yazıķlar baña]
- 3 Siyāh ebrūlarıñ benzer tır u kemāna
A yoşmanıñ qaşdı vardır bu şerik cāna
‘ Āşķınem ey efendim geldim emāna
[Eyle bir mūy ruķları gül ĥayranım saña
Ben bu çöllerde qalırsam yazıķlar baña]
- 4 Tā bele perçem al yanāķda sağ ile sollu
Ĥasretinden qan ağlarım bu sā’ il oğlu
Adını diyebilmem fulānıñ oğlu
Eyle bir mūy ruķları gül ĥayranım saña
Ben bu çöllerde qalırsam yazıķlar baña

[36^a]

115.

Şarkı

¹¹⁴ **113.** 2a M. ol gözleri āhū: ol gamzesi cādū a.g.t// 2b M. Billāhī yeter cānıma kār etdi nedir bu: Ey māh yeter cānıma kār etdi nedir bu a.g.t// 2c M. kalbi: kavli a.g.t

3a M. Nūrī: Cānā a.g.t// 3a M. dīdelerim qan: dīdeler hūn a.g.t (2 ve 3. kıtalar a.g.t.de yer değıştirmiştir.)

A.g.t’de 4. bölüm yerine: Tāk etdi benim tākātım cevri u siteimler/ Gelmez mi aceb yādıma eltāf u keremler/ Bu hüzünle geldi gidiyor bir nice demler dizeleri mevcuttur.

11'li hece ölçüsü

1 Kıyāmet haşra dek beklerim seni
Göçmeden göñlümün gör anı tez gel
Ahū teg çöllerde ağlatma beni
Bu ğarīb göñlümün mihmānısın gel

2 Uçdu göñül kuşu hevā eyledi
Bülbül mekânında yuva eyledi
Ayrılık tellālı nidā eyledi
Eyzān

3 Bülbülün mekânı çalu bucağı
Dilberin mekânı yoşma kucağı
Ben ölürsem kör olur babam ocağı
Eyzān

4 Muştafām çağırır kalmadı tākāt
Beni mecnūn eylemiş gözleri āfet
Melek nesli misin ey servi kāmēt
Eyzān

116.

Şarkı

1 Meyl eyledim meylim saña
Bilmem ne hāl oldu baña
Uzun boylu bir fidān
Kıyma begim amān amān āhenkārem

2 Çünkü ben tebdil-i tağyīrem
Ne gedāyem ne de mīrem
Öldürürsen bir esīrem
Kıyma begim amān amān āhenkārem

3 Açılsın ğonca-i dehānıñ
Bülbül tegi var figānım
Cāna cevır etme canānım

Ḳıyma begim amān amān āhenkārim

117.

[‘Ömer]

Şārķı

8’li hece ölçüsü

1 Yürü hey ḥalleri fülful
Dişleri dür saçı sünbül
Dolaşsın boynuma kākül
Kemend olsun da seyreyle

2 Yürü hey ḳaddi firdevsde
Ḳāküller desde-be-desde
Güher müyında bir ḥaste
Levend olsun da seyreyle

3 ‘Ömerdir ki nedir ḥālin
Büküldü ḳaddi dildārın
Ne ḳanlar döker o zālīm
Bend olsun da seyreyle

[36^b]

118.

Şarkı-yı Şabā

1 Gel benim kubbe-i efgānıma ey serv-i revānım
Cevr etme yeter benden maḥzūnı unutma
Ḳan ağlamadan ḳalmadı tāb-ı tūvānım
Cevr etme yeter benden maḥzūnı unutma

2 Ben ah iderem gūşe-i ḡamda tek ü tenhā
Sen aḡyār ile gül açıl ey ḡonca-i ra‘nā
Ḳalbinde seniñ merḥāmetiñ yok mudur aşla
Cevr etme yeter benden maḥzūnı unutma

3 Bir nice zamāndır taze fidānsın
Feyz-i belādan da amānlar anasın

Alma āhım sevdiceğim tāze fidānsın
Cevr etme yeter benden maḥzūnı unutma

119.

[Fehmī]

Şarkı-yı Rāst

- 1 Gördü bir maḥbūb ra‘ nā oyuna
Cān dayanmaz cilvesine ḥuyuna
Mā’il oldum yakıldım rüyuna
Sim bilekler nazik ellerine
Ağ gerdān üzre düzelmiş o siyāh ḥāller amān
- 2 Seniñ üftādeleriñ olmuş naçār
Sırmalı fermānlar sinān açar
Şimdi ağbā ile kanımdan içer
[Sim bilekler nazik ellerine
Ağ gerdān üzre düzelmiş o siyāh ḥāller amān]
- 3 Sim bilekler görünmez kızıl kıandan
Çözülür düğmeleriñ pirāhenden
Fehmī-i bī-çāreyi ettin cāndan
Sim bilekler nazik ellerine
Ağ gerdān üzre düzelmiş o siyāh ḥāller amān

[37^a]

120.

Şarkı-yı Huseynī

- 1 Bir dilber isterim on altı senede
Doldura bādeyi içelim oğlan
Kadīfeden yasdık dībādan yorğan
İçine gire yatalım oğlan oğlan oğlan
- 2 Bir ḥamām isterim ma‘ mūr yapısı
Anaḳdārı ‘anber miskden kapısı amān amān
Taşları yāḳūtla mercān hepüsi
İçine girelim çimelim oğlan oğlan oğlan

3 Çifte çifte göreñler üstünde kaput
Nice k l olmayım her yeri ma b b am n am n
Parmagında h tem  st nde y k t
 smin  st ne yazalım o lan o lan

4 Gel senle varak b b-ı Eyy ba
Nice k l olmayım b yle ma b ba
Sa‘atde    kere girer  sl ba
E rafı ne ho dur gezelim o lan

121.

 arkı-yı M h r

1 H sn  nde var iken ol m hı t b  
 aldır utanma c nım ni  b n
A lı nedendir bilmem hic b  
[ alsan da mu r b   nki r b b ]
Seyreyle ‘uy num gel afit b 

2 Cebinde var iken yigirmi be lik
Bozdur  ırf  alsın bir   l k
Her zaman ele girmez bu gen lik
[ alsan da mu r b   nki r b b ]
Seyreyle ‘uy num gel afit b ]

3 Al pullu  ult n ne h b yara mı 
Sinem sıрма g s  t  belden a mı 
‘U   ka  ordum hayretde  a mı 
 alsan da mu r b   nki r b b 
Seyreyle ‘uy num gel afit b 

4 H n  nda var iken bekler pen h
Kesme ‘ent riyi at as lib da
Bey z el ile g lg n  b de

[Çalsan da muṭrīb çünki rübābı
Seyreyle ‘uyūnum gel afitābı]

[37^b]

122.

Şarkı-yı Segāh u ‘Aẓām

- 1 Gül yüzlü bir şūḥ-ı cihān
‘Aşkla dil oldu nihān
Māh-tābā gel zevk idelim
Şem‘ -i rüyın derde dermān
Ḥüsnü güzel şevḳ-i cihān
Yandım elinden el-amān

- 2 Ey mähī bu rūḥ-ı leṭāfet
Benimle etmez ülfet
Bezm-i efkārile efendim
Götürür göñlüme ḥālet
Eyzān

- 3 Farḳ olunmaz birbirinden
Sükker aḳar leblerinden
Bir gececik meclis oldum
Yandı cıger dillerinden
Eyzān

123.

[Ḥāfız]

Şarkı-yı Şabā

- 1 Dil mest olur ḥūş-yār iken
Ġaflet¹¹⁵ gelir bīdār iken
Sende bu ḥūbluḳ var iken
Ey serv-i ḳadd-i ḡonca-fem
Sāyen gibi üftādenim

- 2 Sensiz cihānı neylerim

¹¹⁵123. 1b M.da  olarak yazılmıştır.

Bu cism-i cānı neylerim
Zātī zamānı neylerim
[Ey serv-i kıadd-i ğonca-fem
Sāyen gibi üftādenim]

- 3 *Hāfız* kılun bī-çāredir bī-çāreler ölür meded
Sinem üzre şad pāredir
Ey serv-i kıadd-i ğonca-fem
Sāyen gibi üftādenim

124.

Şarkı-yı Bayātī

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel -+--/-+--/-+--/-++

- 1 'Āşıkıñ derdiyle belī bī-çārelenmek yol mudur
Hañçerin haşretle bağırm pārelenmek yol mudur
Kūşe-i ğam-ğānede ğam ħārelenmek yol mudur
Ṭa' n-ı düşmānla bizden aralanmak yol mudur
Desd-i cevri ile şu nāmım pārelenmek yol mudur
- 2 Bāde-i 'aşkıñla ğehī mest-i şūḫ-bārim mıydın
Nāzenīnim tā ezelden sen benim yārim mıydın
Mekteb içre tıfl iken cāna şābıķan varım mıydın
[Ṭa' n-ı düşmānla bizden aralanmak yol mudur
Desd-i cevri ile şu nāmım pārelenmek yol mudur]
- 3 Ğel kerem kııl söyle luṭf et sevdıĝım n'olur baña
Çarḫ-ı ĝerdün bir yaña derd-i firākıñ bir yaña
Bilmezem ben n'eyledim n'etdim 'aceb cānım saña
[Ṭa' n-ı düşmānla bizden aralanmak yol mudur
Desd-i cevri ile şu nāmım pārelenmek yol mudur]
- 4 Ħānesinde ṭulū' iden ol nūr nūr mudur
Dāmānına yapışanlar bencileyin kıul mudur

Cennet-i a' lādan soñra nāra yanmaḵ yol mudur
[Ṭa' n-ı düşmānla bizden aralanmak yol mudur
Desd-i cev̄r ile ş̄u nāmım pārelenmek yol mudur]

- 5 Leylā-yı zūlfūñ döküp 'uşşāḵı Mecnūn eyleme
Gel gözüm bu ḵulun cev̄r ile maḥzūn eyleme
Dilberā başıñ içün ḵan ile ḵānūn eyleme
[Ṭa' n-ı düşmānla bizden aralanmak yol mudur
Desd-i cev̄r ile ş̄u nāmım pārelenmek yol mudur]

[38^a]

125.

Şarkı-yı Ṭāhīr-i Būselik

Mef' ūlū mefā' ilū mefā' ilū fa' ūlūn

Hezec --+/ +--+/ +--+/ +--

- 1 Vaḵt olsa bahār ne hoş olur bülbul şadāsı
Bir güldür anıñ ḥātırın alan baḡban-ı 'aşlı
- 2 Şor burhānı 'andelībin dilden cevābı
Aḡşām ki dīdār yoḡdur seḡer vaktin būsesi
- 3 Gör bir ne çeker pervāneler şem' iñ elinden
Yanmaz hele baḡ şubḡa deḡin ḡalḡın çerāsı
- 4 'Āşıḡ ma' şūḡ ḡılsa kerem 'azm-i keremdir
Bir bu kenār olma ile var mı ḡatāsı
- 5 Ehl-i dil olan rindāna baḡ bir naḡar ile
Baḡ gören güzel revnāḡ verir cihān a' dāsı

126.

Şarkı-yı 'Acem 'Aşīrān

- 1 Aldı 'aḡlım bir baḡışla gözleri āfet
Sırrımı sevdāya şaldı Mecnūn etdi bir servī ḡāmet
Eyledim senden Ḥudāya nazlım şikāyet
Āḡım alma bana ḡıyma benim nazlım āḡam gel berū

‘ Āşıkınem kerem eyle benim āşinām altın küplü

- 2 Bir güzeldir vaşfa gelmez taze fidandır
Dehânında durmaz söyler ‘ aşk elinden her dem zebandır
Ben saña göñül vereli hayli zamandır
[Āhım alma bana kıyma benim nazlım aḡam gel berü
‘ Āşıkınem kerem eyle benim āşinām altun küplü]

- 3 Kıl teraḥḥüm ‘ āşıkınem cān-ı göñülden
Ġarīb göñlüm eglencesi mā ’ilinem tā ezelden
Sevmişim vazgelmem senden çıkısa cān tenden
[Āhım alma bana kıyma benim nazlım aḡam gel berü
‘ Āşıkınem kerem eyle benim āşinām altun küplü]

- 4 Seniñ elinden gideyim ben kime dāde
Def‘ -i ḡam içün içelim yār elinden bir dolu bāde
Kātib oḡlu mübtelāndır saña dünyāda
[Āhım alma bana kıyma benim nazlım aḡam gel berü
‘ Āşıkınem kerem eyle benim āşinām altun küplü]

[38^b]

127.

Şarkı-yı Rast¹¹⁶

- 1 Bir melek-simā hey nāzenīn
Şemse beñzer gül cemāliñ
Sırma telidir kākülün
Güzelsin yokdur bahāne
Gelmemiş mişliñ cihāna
Sevdim seni yakma beni gel gel amān
- 2 ‘ Uşşākına pek nāz ider
Göñlüm bana mümtāz ider
Ben yanarım ol mihr ider

¹¹⁶ 127. şiirin adı geçen sitede sadece ilk dört dizesi mevcut olup bestekârı Şerbetçi İbrahim’dir.
https://www.neyzen.com/nota_arsivi/02_klasik_eserler/088_suznak/bir_melek_sima.pdf erişim
tarihi 14.02.2024.

[Güzelsin yokdur bahāne
Gelmemiş mişliñ cihāna
Sevdim seni yakma beni gel gel amān]

3 Kuluñ saña olmasın hayrān
‘ Adūlarıñ vermez amān
İnşāfa gel hālim yamān
[Güzelsin yokdur bahāne
Gelmemiş mişliñ cihāna
Sevdim seni yakma beni gel gel amān]

4 Baq şu kaşınıñ karasına
Sürme çekmiş arasına
Düşdü gönül çāresine
Güzelsin yokdur bahāne
Gelmemiş mişlin cihāna
Sevdim seni yakma beni gel gel amān

128.

Şarkı

11’li hece ölçüsü

1 Sarvān olup develeriñ güdeyim
Seni elem-i ğurbetle gideyim
Gitdi bezirgānım gelmez nedeyim
Amān gel kanlı zālīm amān
Ben māilem o kaşları kemān yār yār

2 Yürü seniñ dügmeler açamam
Gerdānında hāliñ çokdur seçemem
Yā nice gönül verdim geçemem
[Amān gel kanlı zālīm amān
Ben mā’ilem o kaşları kemān yār yār]

3 Coşkun şular ılığd ılığd akıyor

‘ Āşıkların şaf şaf olmuş bakıyor
Yār-i hasret cigerimi yakıyor
Amān gel kanlı zālīm amān
Ben mā’ilem o kaşları kemān yār yār

[39^a]

129.

Şarkı-yı ‘Arazbar¹¹⁷

- 1 Gel benim kākül kemendim
Boyu boyuma menendim
Sen benim kendi efendim
Ben esīr-i zūlf-i yārim
Ben esīr-i kākül-i mārım
- 2 Bu ne menzil bu ne sürmek bu ne kumru bu ne ötmek
Bana leyli medhīn etmek (Eyżān)
Ne çemen ne sāye-i gül ne bahār ne bŷy-ı sŷnbŷl
Bana medhīn etme bŷlbŷl (Eyżān)

130.

Şarkı-yı ‘Arazbar

- 1 Dil bi-çāre rahm eyle šāhım
Asmāne çıkdı vay ehli zārım
Nedir bunda benim şimdi¹¹⁸ gŷnāhım
Meded ey pādīšāh-ı kişver ile šāra
Gel efendim geçme benden berŷ berŷ eylerim niyāz
- 2 Teğāfŷl eyleme aḥvālīmı bil
Bu ġarīb gŷnlŷmŷñ dermānını bil
Ağlama sızlama bī-çāre bŷlbŷl
[Meded ey pādīšāh-ı kişver ile šāra

¹¹⁷129. Ne çemen ne sayeyi gül/ Ne bahar ne boyu sŷmbŷl/ Bana sitem etme bŷlbŷl/ Men aşıkı kakŷl yāre/ Can kurban ol şivekare

Ya leyli bir daha ya leyli/ Ya leyli on dana ya leyli/ Can aşıkı kakŷl yāre/ Can kurban ol şivekare/ Gel benim kakŷlŷ kemendim/ Boyu boyuma menendim

Sen benim aḡam efendim/ Men aşıkı kakŷlŷ yāre/ Can kurban ol şivekare

<https://www.repertukul.com/NE-CEMEN-NE-SAYEYI-GUL-3342> erişim tarihi 14.02.2024.

¹¹⁸130. 1c M.da  olarak geçer.

Gel efendim geme benden berü berü eylerim niyāz]

- 3 Yeter cevır eyleyen mübtelāya
Taḥammül kıılma cevır [u] cefāya
Şikāyet eyledim Şāh Muştafāya
[Meded ey pādīşāh-ı kıışver ile şāra
Gel efendim geme benden berü berü eylerim niyāz]

131.

Şarkı-yı Şabā

- 1 Çifte külünkler almaya düzer
Her gelüp geen gece bağırmı ezer
Gündüz dermānım ‘ālem sezer
Öyle bir yoşmanıñ divānesiyim
Bir aşı araniñ ben kölesiyim
- 2 Dervişler elinde vardır ‘asası
Aldı beni o yoşmanıñ taşası
Öpmek ocmak bilmez uşaşı
[Öyle bir yoşmanıñ divānesiyim
Bir aşı araniñ ben kölesiyim]
- 3 Cevāher ḥaṇçeriñ dökmüş meyāna
‘Āşık gerek bu cilveye dayana
Seḥer vaḳti uyķusundan uyana
[Öyle bir yoşmanıñ divānesiyim
Bir aşı araniñ ben kölesiyim]
- 4 Her seḥer her seḥer gelir geersin
anımmı adeḥe oyup içersin
Ne cāndan seversin ne vazgeersin
[Öyle bir yoşmanıñ divānesiyim
Bir aşı araniñ ben kölesiyim]

[39^b]

132.

[Fehmî]

Şarkı

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Hezec -+---/-+---/-+---/-+-

- 1 Düşmüşem sevdâ-yı ‘ aşka olma şâhım divānesi
Beñzer dilbere anıñ nigāhı ğamzesi
Rûz [u] şeb âhı fîğânı etsem ‘ aceb midir baña
El erişmez vaşlına göñül nide dīvānesi
- 2 ‘ Andelîbem sevdiğim ğonca-femdir bugün
Gözlerim yaşı revân oldukça şebnemdir bugün
Zümre-i hūblar içinde yâr müsellemdir bugün
Tıfl iken sükker ile perverd etmiş annesi
- 3 Dil ol mesrûr ol dil-dârını yâd eylese
Bezme gelse râm olup ‘ aşkını şâd eylese
Bir bûse verse beni bu ğamdan âzâd eylese
Fehmî-i bi-çâreniñ gitsen giderse yānesi

133.

[Niyâzî]

Şarkı-yı Huseynî

- 1 Dedim hey kaşları kara kara
Dedi şâh-ı belâm söyle
Dedim bu derdime çâre çâre
Dedi ehl-i hâlim söyle
Dedim derd geçmez kader kader
Dedi ki muhabbet budur
Dedim gerdânında nedir nedir
Dedi hoş hâlim söyle
Dedim *Niyâzî* bu ğamda
Dedi ki dîdeler nemde
Dedim bir gece sinende
Dedi ki mihmânım söyle

134.

Şarkı-yı Rāst

1 Mā 'ilem bir şūh-kāre
‘ Aşkla düşmüşem nāre
Bulamadım derde çāre
Kime kime penbe hāre
Sinem oldu pāre pāre

2 Ayagında dībā şalvar
Yanagında çift e hāl var
Giy efendim çift e bel-dār
Kime kime penbe hāre
[Sinem oldu pāre pāre]

3 Saña allar pek yaraşır
Bağmaya gözler kamaşır
Atlāş-ı dībā pek yaraşır
Kime kime penbe hāre
[Sinem oldu pāre pāre]

4 Başındaki elmās tokdur
‘ Aşkıñ derūnumda çokdur
Bilür şu‘ bānıñ çokdur
Kime kime penbe hāre
Sinem oldu pāre pāre

[40^a]

135.

Şarkı

1 Sen gelmezsen ben varayım
Gürce dilin öğreneyim
Yā ben kime yalvarayım
Āh elinden bilmem dilinden sarsam belinden
Dilber tez gel benim ‘ ömrüm benim cānım
Gezerim bahār ey

2 Servi gibi salınırsın
Nerden bakısam görünürsün
Her ne dersem alınırsın
[Āh elinden bilmem dilinden sarsam belinden
Dilber tez gel benim ‘ömrüm benim cānım
Gezerim bahār ey]

3 Āfet gibi bakma nāre
Cān tayanmaz şūh-kāre
Mübtelānım nedir çāre
Āh elinden bilmem dilinden

136.

Şarkı-yı Segāh

1 Şol nev-hefte ġamzelerin onu kim ricā
Āh āh eder mi amān onu kim ricā
Benim nigāhla āşinālık neden aķzā (Eyzān)
Ķatre-i çeşmim yaşı ‘adedi bahā (Eyzān)

2 Şol māha felek mey‘ āşı bana merħabā
Şol metā‘ -ı ħüsnüñ ħumāşı şatılır ola (Eyzān)
Gece gündüz nev-cüvende ol dilber ile nār-ı ġamda
Şol raķīb ile çekerem çile bilmem şafā

137.

Şarkı-yı ‘Acem Bayātī

Mefā‘īlün mefā‘īlün fe‘ūlün

Hezec +--- +--- -++

1 Bu kim şādım ki yār aġlar benim için
Çemende murġ-ı zār aġlar benim için
Güler yüz görmedim bir dem cihānda
Felek leyl ü nehār aġlar benim için

2 Beni āşüfte kıldı bir gül-endām

Gülistānda ḥazān ağlar benim için
Ṭabībe söyledim zār-ı derūnīyim
Ṭabībim zār u zār ağlar benim için

- 3 Benimçün yā nice ḳan ağlamasun
O şūḥ-ı şūh-kār ağlar benim için
Degil gökte melekler yerde insān
Zemīn u āsumān ağlar benim için

[40^b]

138.

‘Aşık ‘Ömer¹¹⁹

Fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

Remel -+--/-+--/-+--/-+-

- 1 Yedi iklim çār kūşeden bāy [ü] gedālar çağrışır
Āh itdikçe gözüm yaşı deryālara karışır
‘İyd-i şerīf günlerinde ḳan idenler barışır
Ḳālbine ilhām bıraḳ yarayı yārim söylesin
- 2 Rabbenā bu ‘aşḳ elinden tāḳatim oldu ḥelāl
‘Aḳlīm aldı ḳanlı zālīm lebleri āb-ı zelāl
Beg bu ismin şaḥibiñ ḳudret işi Zū’l-celāl
Ḳālbine ilhām bıraḳ yarayı yārim söylesin
- 3 Ey elif ḳāmetli dilber ey melek-simā-yı yār
Şaḳlasın seni ḥaṭādan ol ḡanī Perverdigār
Bir dilbere meyl verdim ‘aḳlīm aldı tārumār
Ḳālbine ilhām bıraḳ yarayı yārim söylesin
- 4 Sevdigim ‘askerin almış gelir geçer köşküne
Nice canlar boyanmışdır ‘anberine meşḳine
Vir ki ‘ömr evvel Muḥammed Muştafānīñ ‘aşḳına
Ḳālbine ilhām bıraḳ yarayı yārim söylesin

139.

¹¹⁹ 138. şiir Âşık Ömer Divanı’nda bulunmamaktadır.

‘Aşık ‘Ömer¹²⁰

Fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

Remel -+--/-+--/-+--/-+-

- 1 Ey gönül şimden girü ‘ âlemde rahat kalmadı
Merhamet kimden umarsın ehl-i sünnet kalmadı
Uyan bu hâb-ı gafletden aç gözün zâhidi
Zulümle harâb olmadık bir vilâyet kalmadı¹²¹

- 2 Gözüyle gıybet etmek halka müyesser olup
Zem ü bühtân eylemekdir işlere hem rûz [u] şeb
Evkât-i hams kalmazlar terk-i şalât oldu hep
Anınçün yeryüzünde hiç bereket kalmadı

Bir hevâ-yı nefse düşdüm hem diyâr-ı gurbete
Yârime yârânıma efzânıma hasret koduñ
Yağdı yandırdı vücûdum âh firkat âteşi
Vermesin kul başına böyle dâr âteşi
Ayrılık ele miñnet âteşi
Nâzenînim gözlere mestâne hasret kodu

Açılurdu ayrığum yâr ile bugün gibi
Şabağdan feryâd ider dilim ‘ aşk ile bülbül gibi
Kemlerin kapısına boynum egmem sünbül gibi
Bir ‘ adâlet şâhibi sulţânıma hasret kodu

[41^{a/1}]

140.

‘Aşık ‘Ömer¹²²

Fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

¹²⁰ Karasoy, Prof. Dr. Yakup, Yavuz, Doç. Dr. Orhan, ÂŞIK ÖMER DİVANI, 1412. Şiir, Konya, 2010, s.532.

(Divandaki şiir faklı olup Mecmua’daki şiirle sadece birinci kıtaları aynıdır.)

¹²¹ 139. 1a M.da “şimden girü” yoktur. Kalıba uyması için divandaki gibi alınmıştır.

1b M.da  şeklinde yazılmıştır.

1c Uyan b hâb-ı gafletden aç gözün zâhidi: Hâb-u gafletden uyan aç gözünü (sen) zâhidâ D.

¹²² Karasoy, Prof. Dr. Yakup, Yavuz, Doç. Dr. Orhan, ÂŞIK ÖMER DİVANI, 317. Şiir, Konya, 2010, s.195.
(Divan’daki şiir farklı olup sadece birinci kıtaları aynıdır.)

Remel -+--/-+--/-+--/-+-

- 1 Pâdişâhım bu fenâdan göçmege şübhen mi var
Melek'ül-mevt şerbetini içmege şübhen mi var
‘Azrâ‘îl çökünce şol gögsün üstüne
Gözlerinden kanlar başlar dökmege şübhen mi var¹²³
- 2 Kâmet-i tekbîr ile kabriñe varsan gerek
Eger hayr eğer şerr-i ‘ameliñ görsen gerek
Rabbiñ kimdir diyende cevabiñ versen gerek
Bir ağaçtan ata binüp göçmege şübhen mi var
- 3 İsrâfil şûra urunca yâ Hâk diyüp kalkan
Fâni vağanım diyüp dört yanıña bağan
Nice biñ yıl şol türâba yaşlanup yatsın
Ol beyaz tenin toprağa sürmege şübhen mi var
- 4 Evliyâlar gölgelenüp ‘arşın görsen nûruna
Cümle millet cem‘ olurlar yârin mahşer yerine
Atalar kâfirleri şol cehennem nârına
Direk ‘Ömer biñ bir ayakda durmağa şübhen mi

[41^b]

141.

Şarkı-yı Şabâ

- 1 Geldi konu güñ bahrı
Doldur ver içelim zehri
Ne yamandır göñül qahrı
Efendim tez gelsen baña
Hünkârım kul oldum saña
- 2 Ne yatarsın ‘abâ ile
Örtem seni dîbâ ile
Gel şarılak şafâ ile

¹²³ 140. 1a M. Ey göñül: Pâdişâhım D.// 1b M. Melek'ül mevt şerbetini: Doldurup câm-ı eceli D.// 1c M. ‘Azrâîl çökünce şol gögsün: Gelip ‘Azrâîl konar ol dem ki gögsün üstüne D.

[Efendim tez gelsen baña
Hünkârım kûl oldum saña]

3 Ne hâle giriftâr oldum
‘ Aşkınla sarardım soldum
Çok aradım seni buldum
[Efendim tez gelsen baña
Hünkârım kûl oldum saña]

4 Elif kıddüm kemân oldu
Yâr gözüme hayâl oldu
Bilmem bana ne hâl oldu
[Efendim tez gelsen baña
Hünkârım kûl oldum saña]

5 Elif kıddüm kemân oldu
Dağlar başı dumân oldu
Benim hâlim yamân oldu
[Efendim tez gelsen baña
Hünkârım kûl oldum saña]

6 Çok yalvardım ricâm geçmez
Ağlamakdan dîdem seçmez
‘ Aşkın çokdur can vazgeçmez
Efendim tez gelsen baña
Hünkârım kûl olam saña

142.

Şarkı-yı Makâm-ı Hicâz

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Remel -+--/-+--/-++

1 Aldı ‘aqlım bir melek-simâ güzel
Şevk-i dilden yâ neme tûl-i emel
Çeşm-i ruğlar dil yanar yaklaşmadan

Bu mişillî dilberiñ şevki güzel
Gül-cemâliñ mäh-ı tabānı bî-bedel

- 2 Vāşıfa kânım perçemiñ şāmūr gibi
Sim gümüşden dökümler billūr gibi
Bir qarış gerdān beyz-i kâfūr gibi
[Bu mişillî dilberiñ şevki güzel
Gül-cemâliñ mäh-tabānı bî-bedel]

- 3 Hüsüne tuğrā çekilmiş kaşlarıñ
Aldı ‘āqlım o ħumār baqışlarıñ
‘Āşıkā cevır eylemek işleriñ
Bu mişillî dilberiñ şevki güzel
Gül-cemâliñ mäh-tabānı bî-bedel

[42^a]

143.

Şarkı-yı Makam-ı Bayātı¹²⁴

11’li hece ölçüsü

- 1 Müştāk oldum efendim dilber saña
Minnet midir efendim cevrim baña
Yeter nāz etdiñ sen baña
Yār amān amān amān amān etme cefā
Diler senden efendim gönül beķā
- 2 Dehān içre efendim inci dişler
Ok yāy gibi efendim hilāl kaşlar
Nedir sende efendim bu revişler
[Yār amān amān amān amān etme cefā
Diler senden efendim gönül beķā]

¹²⁴ **145. şiirin** III. Selim’e ait olduğu bilgisi mevcuttur. https://www.eksd.org.tr/wp-content/uploads/bestecilerimiz/sultan-3-selim/acembuselik_mustak_oldum_dilber_sana.pdf erişim tarihi 05.05.2024

Adı geçen sitede sadece ilk dörtlük mevcuttur: *Müşāk oldum dilber sana/ Minnet midir cevrim bana/ Yeter cevır ettin sultānım/ Umar senden bu dil vefā*

- 3 Maḥmūrlanmış efendim ḥumār gözler
Şükker gibi efendim şiriñ sözler
Nedir sende efendim şu nāzlar
Yār amān amān amān amān etme cefā
Diler senden efendim göñül beḳā

144.

[Nūri]

Şarkı-yı Bayātī

- 1 Eyü yanar yürek terennüm-i ceng [u] cefādan
Raḳşa var olur şevkiyle dil geçmez dehāndan
Def -i ḡam-ı ḥumār-ı şafā-çün şabāḥ için
Sāḳiyā bākī yok mu şarāb-ı siyāneden
- 2 Bend-i miyān çizildi küşāde oldu dügmeler
Lütf ile sende pirāhene çok meyāneden
Bezm-i fitnede bir nāzenin dehre nāze midir
Ter u tāzelik dün gece şan doğmaz anadan
Gir *Nūri* koynuma ḡareziñ per ü bāl ile
Çok yorılır uçarmış pür-mürde lāneden

145.

[42^b]

- 1 Verdim gitdim gelse sine
Perçem döksem ḥānesine
Şāyi‘ im māl‘ im cilvesine dūdi dilim maşrafa benzer
Aḡlama nazlım kömür gözlüm mārda mārım
... ... tırmaya talın ko yār geliyorum
Şor bana şu bana ten ten lorinen Mecnūninen yār
geliyor

- 2 Evleriniñ öñü duvar
Bunda dār-ı belā çok ne var
Sarılırsan ḥādde mi var
[Şāyi‘ im māl‘ im cilvesine dūdi dilim maşrafa benzer
Aḡlama nazlım kömür gözlüm mārda mārım

... .. trmaya talın ko yr geliyorum
or bana Ŗu bana ten ten lorinen Mecnnnen yr
geliyorum]

3 KŖlann erf erik

Trmaya talları delik
Askerleri byk
[yi' im mil' im cilvesine ddi dilim maŖrafa benzer
Ağlama nazlm kmr gzlm mrda mrm
... .. trmaya talın ko yr geliyorum
or bana Ŗu bana ten ten lorinen Mecnnnen yr
geliyorum]

4 Evlerinin n ceviz

Cevizin dalları yavuz
Ağacn altında hvuz
[yi' im mil' im cilvesine ddi dilim maŖrafa benzer
Ağlama nazlm kmr gzlm mrda mrm
... .. trmaya talın ko yr geliyorum
or bana Ŗu bana ten ten lorinen Mecnnnen yr
geliyorum]

5 Evlerinin n mezar

kmŖ mezarlıkta gezer
Knal eller ol cevri izer
[yi' im mil' im cilvesine ddi dilim maŖrafa benzer
Ağlama nazlm kmr gzlm mrda mrm
... .. trmaya talın ko yr geliyorum
or bana Ŗu bana ten ten lorinen Mecnnnen yr
geliyorum]

6 Evlerinin n dere

Gelir ggsn gere gere
BaŖındaki fesi gre

Şāyi‘ im māl‘ im cilvesine dūdi dilim maşrafa benzer
Ağlama nazlım kömür gözlüm mārda mārım
... ... tūrmaya t̄alın ko yār geliyorum
Şor bana şu bana ten ten lorinen Mecnūninen yār
geliyorum

7 Evleriniñ öñü kıyu
Kuyudan çekeler şuyu
Eski zem-pāreniñ hūyu
[Şāyi‘ im māl‘ im cilvesine dūdi dilim maşrafa benzer
Ağlama nazlım kömür gözlüm mārda mārım
... ... tūrmaya t̄alın ko yār geliyorum
Şor bana şu bana ten ten lorinen Mecnūninen yār
geliyorum]

[43^b]

146.

[Āşık Ömer]

Eviç¹²⁵

Meṯ‘ülü meṯā‘ilü meṯā‘ilü fa‘ilün

Hezec --+/ +--+/ +--+/ +--

- 1 Ey bād-ı şabā sūnbül [ü] reyḥānıma degme
‘ Aqlım dağılır kākül-i perişānıma degme
- 2 Derdinle derūnum t̄ül ateşler olupdur
Sinemde yanan āteş-i sūzānıma degme
- 3 Ey zāğ-ı siyāh isem ölüp benden ırağ ol
Cebr-i bedīdir gonca-i ḥandān nice degme
- 4 Vermem saña çek benden elin ey melekü’l-mevt
Ben yār ile baḥş eyledim cānıma degme

¹²⁵ Ak, Tayfun, *Āşık Ömer Divanı*, Gazel, Dorlion Yayını, Ankara, 2021, s.112.

- 5 Ağlatma muayyen oğlunu kim bakup hārından
Bağrım delinir Yūsuf u Ken' ānıma degme¹²⁶

147.

Şarkı-yı Eviç

- 1 Ādem baķamaz dilbere rindāneliginden
Bir hūri-şifāt lem' ā ve'l-me' āneliginden
- 2 Pür-nem nigāhla kılsın ' ālemi vīrāneliginden
Hāķ saklasın ' ālemi virāneliginden
- 3 Bir kere hele böyle ter ü tāze dururken
Bir zenīne bel baēladı divāneliginden
- 4 Ğurbet idemez dilberādan ķat' -ı ' alāķa
Zīra severim ben anı tıflāneliginden

148.

[Nahīfī]

Eviç¹²⁷

Mef' ūlū mefā' ilū mefā' ilū fa' ūlūn

Hezec --+/ +--+/ +--+/ +--

- 1 Cānā seni ben mihr [ü] vefā şāhibi sandım
Bilmezlik ile dil virüp āteşlere yandım
- 2 Cān ise ğaraż mihr [ü] vefādan seniñ olsun
Miñnet-i hicrañ ile cānımdan usandım

¹²⁶ 146. şiir Divan'da şu şekilde geçer:

Ey badi saba sümbüllü reyhanıma deyme/Aklım dağılır zülfü perişanıma deyme

Ey zağı siyeh çek elini gülden erağ ol/ Bülbül yeridir gonçe-i handanıma deyme

Aşk ile sinem dopdolu ateş bir ocaktır/Yakma elni sinei suzanıma deyme

Firkatle gözüm doldu benim kan ile yaştan/ Lütfeyle yeter Yusufu Ken'anıma deyme

¹²⁷ Aypay, A. İrfan, Nahifî Süleyman Efendi (Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanı'nın Tenkitli Metni), 346. Gazel, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 1992, s.349. Divandaki beyit sıralaması 1, 2, 6, 5, 7 şeklinde olup 3. ve 4. beyitler Mecmua'da bulunmamaktadır:

Ol teşne-dilem kim bu hıyābān-ı fenāda/ Zehr-āb-ı ğam u miñnet-i devran ile ķandım
Söyleşmek olurdı nigeħ-i şüh ile amma/ Hāşıl bu ki ol merdüm-i çeşmümden utandım

3 Ben bilmez idim n’etdigini mihnet-i ‘aşkıñ
Der-hâbda idim eyvâh daği şimdi uyandım

4 Ğarķ-ı ‘araķ-ı şer olup ol ruğları gülden
Dāğ-ı dil ile lāle-şāfā kıana boyandım

5 Ümīd-i vaşlla *Naḥīf* gibi şeydā
Ol va‘de-i ferdālara gerçekten inandım¹²⁸

149.

Eviç

Mef’ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fa‘ülün

Hezec --+/ +--+/ +--+/ +--

1 Müşkil ğam imiş ‘aşkı beyān eylemek olmaz
Müşkil bu ki hep sırrı nihān eylemek olmaz

2 Bir āhla gülende raķibiñ şehrini yaķdın
Ammā n’edeyim yok yere kıan eylemek olmaz

3 Ağzım ne ararsın beni mestāne mi sandın
Ser vermek olur sırrı beyān eylemek olmaz

[44^{a/1}]

150.

[Kemālī]

Şarkı-yı Eviç¹²⁹

Mef’ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

Hezec --+/ +--+/ +--+/ +--

1 Ey kıaşı kemān tīr-i müjen cānıma ğeçdi
Peykānlarıñ her biri bir yanıma ğeçdi

¹²⁸ 148. 1b M. Bilmezlik ile dil virüp âteşlere yandım: *Sevdüm seni bilmezlik ile âteşe yandım* D.
2a M. ğaraızın: ğaraız D.// 2a M. vefādan: cefādan D.// 2b M. Miñnet-i ħicrān ile: Ben miñnet-i ħicrañ ile D.

3a M. n’etdigini miñnet-i ‘aşkıñ: n’eydigini miñnet-i hecrüñ D.

4a M. şer: şerm D.// 4b M. lāle şāfā: lāle-şıfat D.

5a M. ümīd-i vasılla: sevdā-yı vişālüñle D.// 5a M. şeydā: ḥayfā D.

¹²⁹ TRT TSM repertuarında söz yazarının Şeyh Abdullah Salāḥ olduğu bilgisi mevcuttur.
<https://www.notaarsivleri.com/turk-sanat-muzigi/2656.html> erişim tarihi 04.05.2024.

2 Bu gece nigāha şabr-ı taḥammūl nice olsun
Evvel baqışın sine-i sūzānıma¹³⁰ geçdi

3 Būs eyler iken la‘ lini şarkıntılık idem
Kākül-i siyāh ḥalkası gerdānıma geçdi

4 Kāfir midir çeşm-i siyāh gözleri āhū
Bir bakma ile dīnime īmānıma geçdi

5 Beş beyitle du‘ ā-yı şalāt etme *Kemālī*
Biñ böyle ğazel defter-i dīvānıma geçdi

[44^b]

151.

İlāhī

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün (fā‘lün)

Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1 Hāreden meh-pāreden dildāreden ayrılmış
Ḥüb-şāde şirīn-edā güftāreden ayrılmış
Ahı ḥasret derdi miḥnet bu nice mirḳat bende kim
Rūy-ı gülgüneleri mül-i gülzārdan ayrılmış

2 Dilde ğam-ı dīdenem serde elem her dem-be-dem
Kıl kerem ḥüsnüñ görem vaşlın irem yaş bıraḳdım
Dertliyiem meremetliyiem ḥasretliyiem bilmem n’idem
Kendi ḥüb edası ḥoş-reftāreden ayrılmış

3 Ey dilā bu ne minā uşşāka bezm-i renc ol
Az ḳala aḳlım ala ḥubluğla çekmiş şalā
Ḳaşın ḳara gözler elā yā n’eylesin ben mübtelā
Bin cedīddür dem-i müzd-ver çāreden ayrılmış

152.

İlāhī

¹³⁰ 150. 2b M.da "sûzânıma"  olarak geçer.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün (fā' lün)

Remel -+--/-+--/-+--/-+-

- 1 Gel gönül bel bağlama bu t̄alib-i dünyālara
Bu fenā bākī degil ednā degil a' lālara
Malı mülki terk idüp ism-i Laṭīfi bilesin
Dervişāne hırkaya meyliñ bırak esmālara

- 2 On iki maḳāmı tekmīl añlasın zāhīdi
İsfahān gördü 'Acem ammā Huseyn Ṭāhiri
Hoş şabā-kerden sākī ol çār-gāhı mähūrı
Bes saña hey dil gör türlü yā lā lāları

- 3 Merhabālar merhabāsı andılar çend ü hezār
Evvel vaḳtden bellidir bizlere olmuş yādigār
Ḥasreti ḥasretine koymasın Perverdigār
Evvelā Ḥāk aḳdi ḥāke karışır mevtālar

[45^{a/1}]

153.

[Feyzī]

İlāhī

8'li hece ölçüsü

- 1 Felek mesrūr idersin sen
Yine maḥzūn idersin sen
Beni mecnūn idersin sen
Nedir intikāmıñ benden

- 2 Şarılsan çilelere çölden
Kırarsan telleriñ birden
Ne isdersin bu fākirden
Olupdur kullara benden

- 3 Mekānımı cebel etdin
Ābımıza milḥ kadtın
Geçmez aḳçalara şatdın

Hür ilen eyledin benden

- 4 ‘Āşık olan süvārīde
İki senden yokdur bende
Feyzī virir cānı sere
Olup bir kapıda bende

[45^b]

154.

- 1 Īkāzıyla yol göründü yine ġarīb serime
Tağlar taşlar dayanmaz benim āh [u] zārıma
Ve bi’llāhi kâ’il olmam genç yaşımdan olma
Kıl selāmet kömür gözlüm pür yārdayın yerdeyin
- 2 Rūyā gibi dostuñ yanında başdığım bir t̄aş idi
Döşegim çalı teki gine göynüm hūş idi
Ben yalnız değil idim dost baña yoldaş idi
Ve lehu eyzān
Ketebehū Aḥmed

155.

Hūmār Gözlüm

11’li hece ölçüsü (ziyādesi 7’li)

- 1 Gelen yokdur seni kimden soram
Yār elim tutmaz sana nāme yazam
Yār çok arzum var bir de yüzüñ
Görem yār görebilmem ara yerde
Yıkılası tağlar var
- 2 Gene firāk aldı göñlümü ḥasretle āhı
Zārınıñ telinde senden ayrıldı
Felek yordu boynumu gözüm ağlar
Bir mektūbuñ gelen de

[47^a]

156.

Mefā’ilün Mefā’ilün Mefā’ilün Mefā’ilün

Hezec +---/ +---/ +---/ +---

- 1 Yine nûş-i mey etmiş rûy-ı dilber al al olmuş
Bağılmaz ‘ârız-ı pür-tâbına mihr [u] cemâl olmuş
Tamâm etmiş debistân-ı hasende ders-i maḥbûbı
O tıfl-ı tâze pür-verdim ‘aceb şîrîn-maḥâl olmuş
157.

...

Feilâtün feilâtün feilâtün feilün

Remel ++--/ ++--/ ++--/ ++-

- 1 Bu edâlar bu revîşler bize değdi biliriz
Gül ta‘rîfe ne ḥâcet ne çiçeksiñ biliriz
158.

Müfred

- 1 Ey dirîgâ ‘âşîk olmazam ḳaşı gözü ḳaraya
İki gönül bir olunca kimse girmez araya
159.

Müfred

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Remel -+--/ -+--/ -+--/ -+-

- 1 Bir ‘acâyib derde düşdüm derdimiñ dermânı yok
‘Aqlımı bir zâlim aldı dîni var îmânı yok
160.

[47^b]

[Bağdatlı Rûhî]

Murabba‘¹³¹

Mef‘ûlû mefâ‘ilû mef‘âilû fe‘ûlûn

Hezec --+/+--+/ +--+/ +--

- 1 Sanmañ bizi kim şîre-i engür ile mestiz
Biz mest-i ḥarâbâti degil bezm-i elestiz
2 Ter-dâmen olanlar bizi âlûde şanırlar
A‘lâ ile a‘lâlanırsız pest ile pestiz

¹³¹ ERTEN, S. Rukiye, Kayseri Raşit Efendi Eski Eserler Kütüphanesindeki Bağdatlı Ruhi Divanı Nüshası (Metin-İnceleme), Terkib-i Bent 1, Yüksek Lisans Tezi, Yozgat Bozok Üniversitesi, 2018, s. 111. (Şiir murabba‘ değil terakib-i benttir.)

161.

[Âli B. Maḥmūd]

Beyit¹³²

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Hezec +---/ +---/ +---/ +---

- 1 Şecā' at resmini şanmañ kim ancak ḥün-feşānlıktır
Sipāhīler¹³³ içinde ḥīle hem bir pehlevānlıktır

162.

[Lütfī]

Beyit

- 1 Eğer çeşmi nāzargāhıñ olursa 'āleme ey *Lütfī*
Hezārān ḥikmet-bīn-i cihānıñ zīr-i bālāda

163.

[Sabrī-i Şākir]

Beyit¹³⁴

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel -+--/ -+--/ -+--/ -+-

- 1 'Aşk kılsun¹³⁵ ko mecāzī ise de gönünde
Āb-ı engür ḥum içre durarak bāde olur

164.

Beyit

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Hezec +---/ +---/ +---/ +---

- 1 Eğer merd-i suḥāndān ise ey kīl-k-i belāgatda
Yeter merd-i dürr-i nā-süfte-zarīfe çok kelām olmaz

165.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel -+--/ -+--/ -+--/ -+-

- 1 Bārik olsun ey 'azīz kıl huvelāhu eḥad

¹³² Kerem Ay, BİR NASİHATNÂME ÖRNEĞİ OLARAK ALİ B. MAHMUD'UN UMÛR-I AHVÂL-İ SEFER ADLI ESERİ: TAHLİL VE METİN, YL Tezi, İstanbul 2018, s. 10.

¹³³ 161. 1b M. Sipāhīler: Dilāverlik a.g.e.

¹³⁴ YILMAZ, M. Cahid, *Sabrī-i Şākir Dīwānı*, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya, 2010, s.131

¹³⁵ 163. 1a M. kılsun: tursun D.

Dar yerde dest-gîriñ olsun Allāhu’ş-şamed

- 2 Lem yelid bārik ve lem yūled saña pūşt u penāh
Lem yekūn olsun refiķiñ mūnisiñ küfūven eḫad

166.

[Kara Çelebizāde Abdūlaziz Efendi]

Beyit¹³⁶

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘lün

Remel -+--/-+--/-+--/--

- 1 Şanmañız mihnet [ü] ğam bülbüle gülden geldi
Kafese girdi belā başına dilden geldi

167.

Beyit

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

- 1 Ne mümkündür çıka dilden ḫayāliñ naķşı şulṭānım
Meger sevdā-yı ‘aşķıñla ölem tenden çıka cānım

168.

[Nāmık Kemāl]

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

- 1 Gelüp mektüb-ı merġūbun sefā baḫş eyledi cāna
Ser vermeden serim tācı erişdi ‘arşı Raḫmāna¹³⁷

169.

Beyit

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

- 1 Gülistāni cīnān olsun efendim ḫaşr-ı eyvāniñ
Hemīşe ḫākī ḫımār olsun şehā ḫapında dūşmāniñ

[48^a]

¹³⁶ ÖZGÜL, İbrahim, *KARA ÇELEBİ-ZÂDE ABDÜLAZİZ EFENDİ’NİN RAVZATÜ’L-EBRÂR ADLI ESERİ (1299-1648) TAHLİL VE METİN*, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum, 2010, s.16.

¹³⁷ Ali Ekrem, *Namık Kemal*, MEB, 1992, s. 26.

- 2 Açılışın gönca-i tahtın bu gülşende ‘ömr-i ‘ādil
Ġamin def eylesin Mevlā ferahla geçe devrānıñ

170.

Beyit

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec +---/ +---/ +---/ +---

- 1 Efendim hoş sefā geldin qabül eyle bu hātāmı
Te‘ālallah nasīb etsin saña Firdevs-i a‘lāyı

171.

Beyit

11’li hece ölçüsü

- 1 Aya mektüb götür bizden selāmı
Taqrır eyle içindeki kelāmı
‘Aceb hasret kıyāmete qala mı
Ve yā bizde görüşmek lütf ola mı

172.

Beyit

- 1 Bu hasretiñ eyyāmı her günü belki
Bārī Hudām ayırdı Hazret-i Yūsuf gibi
Umarım Hudādan kavuştura Hazret-i Ya‘qūb gibi

173.

[Āşık Ġarīb]

Beyt-i Ġarīb¹³⁸

11’li hece ölçüsü

- 1 Ġurbet elde baş yaşıdığa gelende
Ġayet yamān olur işi Ġarībıñ
Gelen olmaz giden olmaz yanına
Sızılar toprağı daşı Ġarībıñ
- 2 Ġurbet eldeyin Ġarīb kim baksın
Anam yokdur gelsin gözyaşı döksün

[48^{b/1}]

¹³⁸ Türkmen, Dr. Fikret, AŞIK GARİP HİKÂYESİ Üzerinde Mukayeseli Bir Araştırma, Baylan Matbaası, Ankara, 1974, s. 151-152.

Herkesin karındaşı yokdur
Mezārım daşın diksin
Bir çalıdır mezar daşı Ğarībī¹³⁹

[50^a]

- 3 Ğurbet ilde baş yasdığa gelende
Ğayetde yamān olur işi Ğarībī
Gelen olmaz giden olmaz yanına
Siyāhtır toprağı taşı Ğarībīn

174.

- 1 Gelen olmaz seni kimden şorayım
Yār elim tutmaz sana mektüb yazayım
Yār çok arzūm var
Birdenbire girdim kedere
Kederliyim ara yerde
Yıkılası dağlar var

[50^b]

175.

- 1 Yā ilāhi kimse bu derde giriftār olmasın
Erişir şimdiden şöıra derde dermān bulmasın
- 2 Bir haber almadım
İlde ilimde kurtulamadım
Ğamda dertde belāda
Gözlerim bir haber
Gele şılāda
Toğru haber getiren yok
Gelen yok

¹³⁹ **173.** *Ğurbet ilde baş yastığa gelende/ Pek yaman olur işi Ğarībī/ Gelen olmaz, giden olmaz yanına/ Sızılar toprağı taşı Ğarībī*
Lānet olsun, Ğurbet iliñ adına/ Doymak olmaz, sohbetine, dadına / Her andıkça kavim kardaş yanına/ Yatınca meydanda leşi Ğarībīn
Ğarip kande gitse hiç gülmez yüzü/ Çürüktür yaqası, yaşlıdır gözü/ Kimselere açmaz, bir gizli sözü/ Derd, miñnettir, sırdaşı Ğarībī
Ğurbet ilde garip kimdir bilmezler/ Ağlayanda çeşmin yaşın silmezler/ Ğarip nedir halin diyu sormazlar/ Bulunmaz yārānı, eşī Ğarībī
Ğurbet ilde ben Ğarīb'e kim bakşam/ Ana bulunmaz ki gözyaşı döksün/ Nişanım yok mezarıma taş diksin/ Bir çalıdır mezar taşı Ğarībī a.g.e

3 Umarım ki Hüdâdan düşe gelsin
Uğrım nâşût yere âteş şaldıñ
Bağrım ben şınardım bakadurursun
Uğrım hiç bilmedim il sözünü uğrı yār

4 Bülbülün yatağı çalı bucağı
Güzelin yatağı yigit kucāğı
Ben ölürsem kör qalır babam ocağı
Yārim ey yārim

[51^b]

176.

1 Şu benim ‘aqlım gül-i zāya bağladı
Çıkayım gideyim ağalar peşine
Zıkr-i yamān ideyim getür
Başıma ħal gelince bir yigidiñe
Başta lāle ağlar sünbül ağlar gül ağlar

[52^b]

177.

[Ālī]

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec +---/ +---/ +---/ +---

1 Ne refṭārında ol şūh intizārındadır ħikmet
Nezāketle küşād-ı bend-i şalvarındadır ħikmet¹⁴⁰

2 Cānım beni al yanına seyre giderken
Nezāketle refṭār edip dīde süzerken

3 Bezm-i meclis olup yārim bāde süzerken
Yārimi qocma müyesser olur mu bāde süzerken

178.¹⁴¹

[Enderunlu Vāsıf]

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

¹⁴⁰ Karcı, Mehmet Ragıp, Kadim Şiirimizden Seçmeler Mecmuası 17. Yüzyıl, Âlî, 3. Gazel, DBY Yayınları, İstanbul, 2021, s.47. (2. ve 3. beyitler a.g.e’de geçmemektedir)

¹⁴¹ Gürel, R. (Ed.), Enderunlu Vāsıf Divanı, Musammatlar, Kitabevi, 1988, s. 513-514.

Hezec +---+/+---+/+---+/+---+

- 1 Derūnum inlesin her demde demsāz-ı rebāb olsun
Bu kânūn-ı muḥabbetdir dem-ā-dem pīç u tāb olsun
Gerek mızrāb-ı ğamla nağme-senc-i ıztırāb olsun
Demem dil vaşl-ı yār ile cihānda kām-yāb olsun
Yıkıldı ḫāṭırım şimden gerü ‘ālem ḫarāb olsun

[53^a]

- 2 Bu eşnāda eger ‘īd olsa da ben nūş-i cām etmem
Serim bīhūde sevdāya şalıp mest-i müdām etmem
Bu keyfiyyetle ibrām-ı visāle fikr-i ḥām etmem
Ben ol mest ğurūra ba‘de-zīn ‘arz-ı merām etmem
Yıkıldı ḫāṭırım şimden gerü ‘ālem ḫarāb olsun

- 3 Beni şol rütbe maḥzūn eylemişim vadi-i hicrān
Ne deñlü bī-mecāl etmiş ki nālim vālih ü ḫayrān
Yine ol bī-vefādan istemem ben zerrece dermān
Ger ābād olmak istersem derūnum eylesün virān
Gerü kaçan gibi

- 4 Niyāzım geçmedi dildāra taşā eyledi te’şīr
Hemān şimden geru n’eylerse eylesin etmesin te’ḫīr
Eger isterse peydā derūnum eylesin tekdīr
Ḳabūl etmez benim vīrāne göñlüm ğayrı hīç ta‘mīr¹⁴²

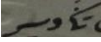
[53^b]

179.¹⁴³

[Aşık ‘Ömer]

- 1 Eger meyi verir iseñ ğayrı gedāya
Senden şikāyet ederim yarın Hudāya
Āh felek verdin belā yandı yüzün

¹⁴² 178. 3b M. ne: o D.// 3b nālim: ḳaldım D.// 3d M. Gerü kaçan gibi: Yıkıldı ḫāṭırım şimden gerü ‘ālem ḫarāb olsun D.

4a M.da “te’sīr”  olarak geçer.//4c M. eger: ger D.// 4c M. peydā: peyder-pey D.//

4d Yıkıldı ḫāṭırım şimden gerü ‘ālem ḫarāb olsun D.

¹⁴³ Köprülü, Prof. Dr. M. Fuat, Türk Saz Şairleri II (XVI.-XVIII. Asırlar) “Aşık Ömer”, Kanaat Kitabevi, İstanbul, 1940, s.213-214.

Ne diyem ‘ayırdın felek

2 Yār elinden kime kılam şikāyet
Beni vaṭānımdan ‘ayırdın felek
Ne gözde uyku var ne teniñ raḥat
Şābr u qarārımdan ‘ayırdıñ felek

3 Gözüm kan bürüdü dönmem yolumdan
Şimdi kurtul zālīm benim dilimden
Bir selvī kāmetim aldıñ elimden
Gül yüzlü yārimden ‘ayırdıñ felek¹⁴⁴

4 Cīvānım ağlayıp gülmezem
Aқан dīdem yaşı silinmez
Nazlı yārdan selām gelmez
Uyup şeytāna besbelli

5 Ben bilirim gelişiñden
Cān cāna kıla şebinden
Melül [ü] maḥzūn devr ü şebden
Yoluñ meyḥāne besbelli

[56^b]

180.

Ebyat-ı Memhūrāt

Dü ‘ālem faḥrına hem-civār
Ola yā Rabb-i ‘Ömer
Yā İlāhī bi-ḥaqq-ı zāt-ı kamer
Naẓar iñen be-ḥāl-i bende ‘Ömer
Ḥaqqā tefeyyüz eyledik cümle
Umūrunı ‘Ömer

¹⁴⁴ **179.** 2. dörtlük: Dād elinden kime idem şikāyet/ Beni diyārımdan ayırdın felek/ Ne gözde uyku var ne tende rāhat/ Sabr ü kararımdan ayırdın felek a.g.e

3. dörtlük: Bu Ömer’i beter kıldın öldümden/ Şimdengeru kurtul imdi dilimden/ Bir servi kametim aldın elimden/ Hâsılı vārımdan ayırdın felek a.g.e

Bi-ḥaḳḳ-ı ŧehĩdān-ı Bedr ü Huneyn
Yā Rabbi ‘aṭāñın murādı Ḥuseyn
Ez-Ḥudā-yı Zü’l-menen
Tevfĩḳ-i bi-cevāhir-i Hasan
Feyz-i Yezdānından olmaya ba‘ĩd
Bende Seyyid Muḥammed/ Mehmed Sa‘ĩd



SONUÇ

Klasik Türk edebiyatının *antolojisi*, *kırk ambarı*, *edebî kuyumcusu*, *didaktik unsurlar dağarcığı* gibi çeşitli tanımlamalarla ifade edilen mecmualar; dönemin kültürel, dinî ve edebî unsurlarını yansıtan, mürettibin edebi zevkinin ve anlayışının yer aldığı eserlerdir. Ayrıca “insan”ı konu aldığı ve anlattığı ölçüde evrensel eserlerden olan mecmua, insanın fitrî yönelimlerinin ve ruhsal bocalamalarının kuşbakışı bir haritası mesabesindedir. İşte bu eserlerden biri olan İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Bel_Yz_K0340 numarada kayıtlı Mecmua, bu çalışmada inceleme konusu olmuştur. İlaç tarifleri ve takvimle beraber 57 varaktan oluşan eserde 180 metin Latinize edilmiştir.

Derleyicinin belli bir şiir türüne yöneliminin olmadığı, hemen hemen her alfabeden bir veya birkaç divan ve halk şairin şiirlerine yer verdiği görülmektedir. Eser, bir nevi derleyicinin kendi antolojisini oluşturduğu bir hobi defteri niteliğindedir. Hem divan hem halk şairlerinin şiirlerini not alan derleyici divan şairlerinden Adlî, Âgâh (Semerkandi-i Amidi), Âlî, Bağdatlı Rûhi, Bâkî, Derviş Yunus, Diyarbakırlı Lebîb, Diyarbakırlı Şevkî, Enderunlu Vâsîf, Erzurumlu İbrâhim Hakkı, Es’ad Muhlis Paşa, Fıtnat Hanım, Fuzûlî, Hafîd, Hâmî Ahmed (Diyarbakrî), Kara Çelebizâde Abdülaziz Efendi, Mehmet Emîri Çelebi, Mısırî-i Niyazî, İmam-ı Bûsîrî, Nâbî, Nef’î, Nâhîfî Süleyman Efendi, Nesîmi, Sabri Mehmet Şerif (Sabrî-i Şâkir), Şeyhülislam Yahyâ, Şeyh Abdullah Salâhî, Yusuf Ziyâ Paşa; mahlaslardan yola çıkılarak tespit edilen halk şairlerinden ise Âşık Ömer, Âşık Garip, Cedîdî, Cihânî, Civânî, Fehmî, Feyzî, Gevheri, Gümrahî, Nûrî, Nazîfî, Nazmî, Şîrînî, Vecdî, Zâtî’nin şiirlerine yer verdiği görülmektedir.

Birçok yazım hatalarının, karalanmış sözcüklerin ve notların bulunduğu Mecmua’da 13 ila 19. yüzyıl şairlerinin şiirleri yer almakta ve ilk sayfaya kerimesi Emine’nin doğum tarihini hicrî 13 Safer 1265 olarak not almasından dolayı eserin milâdî 1849 yılında yazılmış olabileceği tahmin edilmektedir. Derleyicinin Muhammed/ Mehmed Sa’îd olduğu tahmin edilmektedir. Muhammed/ Mehmed Sa’îd isminde bir şairin varlığını tespit edebilmek için 19. ve 20. yüzyıl tezkireleri incelenmiş Fatîn ve Tuhfe-i Nailî tezkirelerinde aynı dönemlerde yaşayan İstanbullu ticarethane meclis müftüsü Çarşanbalızâde Kadı Mehmed Sa’îd Efendi (ö. 1853),

Şeyh Nasuhi Efendi'nin ahfadından olan ancak mesleği belirtilmeyen Mehmed Sa'îd Efendi (ö. 1869), Bursa'da Nakşi Tekkesi Şeyhi olan Baba Efendizâde Mehmed Sa'îd Efendi (ö. 1871), Mardin mutasarrıflığı yapan Diyarbakırlı Divan Efendizâde Mehmed Sa'îd Paşa (1832-1891) isimlerine rastlanmıştır. Derleyicinin kim olduğuyla ilgili net bir hüküm vermek güçtür ancak şairin Mecmua'da Arapça ve Farsça şiirlerine yer vermesi Arapça ve Farsça bildiğini göstermektedir.

İki bölüm olarak hazırlanan çalışmanın ilk bölümünde mecmuanın tanımına, divan şairlerine göre mecmua tanımlamalarına, mecmuanın sınıflandırılma biçimlerine kısaca değinilmiş ve incelenen Mecmua'da şiirleri geçen şairlerin hayatına yer verilmiştir. Ardından metinlerin nazım şekilleri, vezinleri, dil ve yazım özellikleri ele alınmıştır. İkinci bölümde ise tenkitli metnin hazırlanmasında takip edilecek yollar çizilmiş; şiirler tez çalışmalarındaki, makalelerdeki, diğer eserlerdeki ve divanlardaki şiirlerle karşılaştırılarak büyük bir ihtimamla eksik veya yanlış yazılmış kısımlar belirlenmiş ve yerine en uygun ifadeler getirilerek çeviri yazıya aktarılmıştır.

Gizemli bir tarihi yolculuk olan bu çalışmada amaç, bilinmeyen denklemleri çözüme kavuşturma heyecanıyla henüz duyulmamış ve keşfedilmemiş şairleri, divanlarda dahi yer almayan şiirleri ilgilileriyle buluşturmak, edebiyat tarihinde bir halka olabilmek ve böylece gelecek akademik çalışmalara katkı sunabilmektir.

KAYNAKÇA

1. Kitaplar

Ak, T. (2021). *Âşık Ömer Divanı*. Dorlion Yayını. Ankara.

Akyüz, K., BEKEN, S., YÜKSEL, S., & Cunbur, M. (1958). *Fuzûlî Türkçe Divanı*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Alver, K. (Ed.). (2019). *Edebiyat Sosyolojisi İncelemeleri*. İz Yayıncılık. İstanbul.

Ali Ekrem (1992). *Namık Kemal*. MEB Yayınları.

Aynur, H. (2012). *Mecmûa: Osmanlı edebiyatının kırkambarı*. Turkuaz Yay. İstanbul.

Beysanoğlu, Ş. (1996). *Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları (Birinci Cilt)*. San Yayınları, Ankara.

Doğan, M. N. (2010). *Fuzûlî Leylâ ve Mecnûn*. İstanbul: Yelkenli.

Elçin, Ş. (1987). *Âşık Ömer*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Ergun, S. N. (1935). *Âşık Ömer: hayatı ve şiirleri*. Semih Lütfi Matbaası ve Kitap Evi.

Gürbüz, M. (2012). *Şiir mecmuaları üzerine bir tasnif denemesi*. Eski Türk edebiyatı çalışmaları VII, mecmûa: Osmanlı edebiyatının kırkambarı, 97-113.

Gürel, R. (Ed.). (1999). *Enderunlu Vâsıf Divanı*. Kitabevi.

Kaplan, M. (2021). *Fuzuli-Hayatı, Eserleri, Şiiri*. Lejand Kitap.

Karasoy, Y., & Yavuz, O. (2010). *Âşık Ömer Divanı*. Konya.

Köprülü, Prof. Dr. M. Fuat (1940). *Türk Saz Şairleri II (XVI.-XVIII. Asırlar)*. İstanbul: Kanaat Kitabevi.

Sâmî, Ş. (2015). *Kamûs-ı Türkî*. İstanbul: Yeditepe Yayınevi.

Türkmen, Dr. Fikret (1974). *AŞIK GARİP HİKÂYESİ Üzerinde Mukayeseli Bir Araştırma*, Ankara.

1. Makaleler ve Diğer Basılı Yayınlar

Ak, Coşkun (2008). “Rûhî-yi Bağdâdî”. İslam Ansiklopedisi. C.35, İstanbul: TDV Yay. s.205-206.

Akkuş, M. (2018) NEFİ DİVANI. TC Kültür ve Turizm Bakanlığı.

AKPINAR, A. G. D. Ş. (2006). HACI HÂFİZ MEHMED BULAK ÂGÂH ve DÎVÂNİ. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 15(2), 425-439.

Akün, Ömer Faruk (1996). “Fıtnat Hanım”. İslam Ansiklopedisi. C.13. İstanbul: TDV Yay. 47.

Akün, Ömer Faruk (2006). “Nâmık Kemal”. İslam Ansiklopedisi. C.32. İstanbul: TDV Yay. 361-378.

Akyüz, K. , BEKEN, S., YÜKSEL, S., & Cunbur, M.(1958). Fuzûlî Türkçe Divanı. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Albayrak, Nurettin (1996). “Gevherî”. İslam Ansiklopedisi. C.14. İstanbul: TDV Yay. s.43-44

Altuner Üzer, N. (1989).Safayi ve Tezkiresi (3 cilt) “Reşid”. Doktora Tezi. İstanbul.

Aşkar, Mustafa (2007). Niyâzî-i Mısırî. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. C.33. 166-169.

Avşar, Z. (2017). Revânî Dîvânı. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.(e-kitap 3145).

Aypay, A. İ. (1992). Nahifi Süleyman Efendi: Hayatı, eserleri, edebi kişiliği ve Divanının tenkitli metni.

Bilgin, Azmi (2007). “Nesimi”, İslam Ansiklopedisi. C.33. İstanbul: TDV Yay. 3-5.

Bütüner, Ş. (2010). *Ziya Bey Kütüphanesindeki 6707, 6722 ve 6769 nolu cönkler üzerine inceleme* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Canım, R. (2018). Latîfî, Tezkiretü’ş-Şu’arâ ve Tabsıratü’n-Nuzamâ (Tenkitli Metin). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Çağrııcı, M. (2000). İbrâhim Hakkı Erzurûmî. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. C.21. 305-311.

Çavuşoğlu, Mehmed (1991). “Bâkî”. İslam Ansiklopedisi. C.4. İstanbul: TDV Yay. 537-540.

ÇEÇEN, H. (1996). Fıtnat Hanım, Hayatı-Sanatı ve Divanı. Doktora Tezi. İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Malatya

Çiftçi, Ö. (2017). Hâtimetü'l-eş'âr (Fatîn Tezkiresi). T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Erten, S. R. (2018). Kayseri Raşit Efendi Eski Eserler Kütüphanesi'ndeki Bağdatlı Rûhî Dîvânı Nüshası (Metin-İnceleme) (Doctoral dissertation, Yüksek Lisans Tezi (yayımlanmamış), YBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yozgat, 778 s).

Erten, S. R. (2018). Kayseri Raşit Efendi Eski Eserler Kütüphanesi'ndeki Bağdatlı Rûhî Dîvânı Nüshası (Metin-İnceleme) (Doctoral dissertation, Yüksek Lisans Tezi (yayımlanmamış), YBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yozgat, 778 s).

Erzurumlu İbrahim Hakkı, Marifetname, TBMM Kütüphanesi.

Es'ad Muhlis Paşa. Divançe-i Es'ad Paşa. TBMM Kütüphanesi.

Fuzûlî, L., & Mecnûn, H. (2008). Muhammet Nur DOĞAN. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel.

Gökçek, K. B. (2021). Hüseyin Vassâf, Risâle-i Salâhiyye (İnceleme-Metin) (Doctoral dissertation, Marmara Üniversitesi (Turkey)).

İNCE, A. (2018). Mîrzâ-zâde Mehmed Sâlim Efendi, Tezkiretü's-şu 'arâ (İnceleme-Metin). Kültür ve Turizm Bakanlığı e-kitap.

Kadıoğlu, İ. (2018). Tezkire-i Şu'arâ-yı Âmid (*Ali Emîrî Efendi*). Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü Kültür Dizisi.

Kaplan, M. (2022). *Nabi-Urfâ'dan İstanbul'a Bir Melikü's-Suara*. Lejand Kitap.

Kara, A. (2019). Dînî-Tasavvûfî Şiirler Mecmuası (İBB Kütüphanesi Atatürk Kitaplığı No: K. 000351) İnceleme-Metin-Dizin. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.

Karabey, T. (2010). NESİMİ'NİN HAYATI VE FARŞÇA DİVANI. Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, (7).

KARAHAN, Abdülkadir (1996), “Fuzulî”, TDV İslam Ansiklopedisi, TDV Yay., C.13, İstanbul, s.240-246.

KARAHAN. A (1995). “Enderûnlu Vasıf”. İslam Ansiklopedisi. C.11. İstanbul: TDV Yay. s.189-190.

Karasoym, Y., & Yavuz, O. (2003). 17. Yüzyıl Saz Şâiri Âşık Ömer Üzerine Bazı Mülâhazalar. Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, (13), 177-215.

KARCI, Mehmet Ragıp (2021), Kadim Şiirimizden Seçmeler Mecmuası 17. Yüzyıl, Âlî, 3. Gazel, İstanbul: DBY Yayınları.

KAVRUK, Hasan, Şeyhülislam Yahyâ Dîvânı (e-kitap), Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Kaya, B. A. (2013). “Yahyâ Efendi, Zekeriyyâzâde”. İslâm Ansiklopedisi. C. 43. İstanbul: TDV Yay. s.245-246.

Kaya, Mahmud (1992). “BÛSÎRÎ, Muhammed b. Saîd”, İslam Ansiklopedisi. C.6, İstanbul: TDV Yay. s.468-470.

KAYA, N. (2001). “Karaçelebizâde Abdülaziz Efendi”. İslam Ansiklopedisi. C.24. İstanbul: TDV Yay. s.381-383.

Kazar, M. (2001). Erzurumlu İbrahim Hakkı hayatı, kişiliği ve eserleri. Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, (16).

KELEŞ, R. (2011). YÛSUF NÂBÎ. Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, (35), 247-252.

KEMİKLİ, Prof. Dr. Bilal (Ed.). (2016). Mevlit Külliyyâtı III. DİB Yayınları. Ankara.

Kılıç, F. (2018). Âşık Çelebi, Meşâ'irü's-şu'arâ. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Kurnaz, C., & Aydemir, Y. (2013). MECMUALARA SORULMASI GEREKEN SORULAR. Electronic Turkish Studies, 8(1).

Kurnaz, C., & Çeltik, H. (2013). ŞAİRLERİN GÖZÜYLE MECMUA. Electronic Turkish Studies, 8(1).

Kurtoğlu, O. (2017). Lebîb Divanı, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Kut, G. Ocak, A.Y. (1991). “Âşık Paşa”, İslam Ansiklopedisi. C.4, İstanbul: TDV Yay. s.1-3.

KÜÇÜK, Prof. Dr. Sabahattin. (1995). Bâkî Divanı. 427. Gazel. Türk Dil Kurumu Yayınları. Ankara.

MUTLU, B. (2017). Platon'da ve Platon Öncesi Metinlerde Mimesis. Art-Sanat Dergisi, (8), 9-34.

Odabaşı, M. (2009). Tuhfe-i Nâilî Metin ve Muhteva 1. cilt s. 234-467. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Cumhuriyet Üniversitesi.

Oğraş, R., & Safâ-Endûz, B. I. (2018). Es' ad Mehmed Efendi. Ankara: TC Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü Kültür Dizisi.

Oruç, S. N. Y. (2019). Şekl-i Nur Hanım'ın "Mecmûa '-i Makâmât-ı Mûsikî" adlı güfte mecmûa 'sı (Doctoral dissertation, Marmara Üniversitesi (Turkey)).

Özarslan, M., & Aldemir, H. (2020). ÂŞIK ÖMER DİVANI'NA YENİ KATKILAR-III. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi, 9(1), 225-259.

ÖZGÜL, İ (2010). KARA ÇELEBİ-ZÂDE ABDÜLAZİZ EFENDİ'NİN RAVZATÜ'L-EBRÂR ADLI ESERİ (1299-1648) TAHLİL VE METİN. Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Erzurum.

ÖZKAN, Ş. (2003). Hafid Divanı. Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Edirne.

Tatçı, Mustafa (2013). "Yûnus Emre". İslam Ansiklopedisi. C.43. İstanbul: TDV Yay. s. 600-606.

UZUN, M.İ. (2003). "Mecmua" İslam Ansiklopedisi. C.28. İstanbul: TDV Yay. s.265-268.

UZUN, M.İ. (2006). "NAHİFİ" İslam Ansiklopedisi. C.32. İstanbul: TDV Yay. s.297-299.

YILDIZ, Prof. Dr. Alim (2016). Mevlit Külliyyâtı III "İhramcızâde İsmail Hakkı ve Mevlidi", Ankara: DİB Yayınları.

Yılmaz, A (2019). Konya Yazma Eserler Kütüphanesi 8358 Numaralı Şiir Mecmû'asının Tanıtımı ve Transkripsiyonlu Metni (184-352. Sayfalar). Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Afyonkarahisar.

Yılmaz, A (2019). Konya Yazma Eserler Kütüphanesi 8358 Numaralı Şiir Mecmû'asının Tanıtımı ve Transkripsiyonlu Metni (184-352. Sayfalar).

Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Afyonkarahisar.

Yılmaz, Kadri Hüsnü (2011), HÂMÎ AHMED (DİYARBEKRÎ) DİVANI İNCELEME-METİN. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Yılmaz, MC (2010). Sabrî-i Şâkir Dîvânı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.

YÜKSEL, A. (2019). Mehmed Emirî Çelebi'nin hayatı, edebî kişiliği ve divânçesi (inceleme-metin)/The life, literary personality and divançe of Mehmed Emiri Çelebi (examination-text) (Doctoral dissertation).

3. Elektronik Kaynaklar

ADLÎ, Sultan II. Mahmûd, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/adli-sultan-ii-mahmud> erişim tarihi: 26/08/2023.

Âşık Ömer, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/asik-omer> erişim tarihi: 14/08/2023.

Azîzî, Karaçelebi-zâde Abdülaziz Efendi, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/azizi-abdulaziz> erişim tarihi: 07/03/2024.

Es'ad Muhlis Paşa, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/muhlis-esad-muhlis-pasa>. erişim tarihi: 10/08/2023.

Gürcü Yûsuf Ziyâeddin Paşa, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ziya-gurcu-yusuf-ziyaeddin-pasa> erişim tarihi: 13/08/2023.

ŞAHİN, N. Mısri Niyazi Divanı (Şerhi yapan Pir Seyyit Muhammed Nur Hazretleri). https://issuu.com/nyzbaskurt/docs/misri_ni_yazi erişim tarihi 10.02.2024.

“Gurbet elde baş yasdığa koyanda” [Garibin \(Gurbet Elde\) Şiiri - Aşık Garip \(antoloji.com\)](http://antoloji.com) erişim tarihi 16.03.2024.

Zübeyde Fıtnat Hanım, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/fitnat-hanim-zubeyde> erişim tarihi: 10.08.2023.

“Bir melek sima hey nazenin”

https://www.neyzen.com/nota_arsivi/02_klasik_eserler/088_suznak/bir_melek_sima.pdf erişim tarihi 14.02.2024.

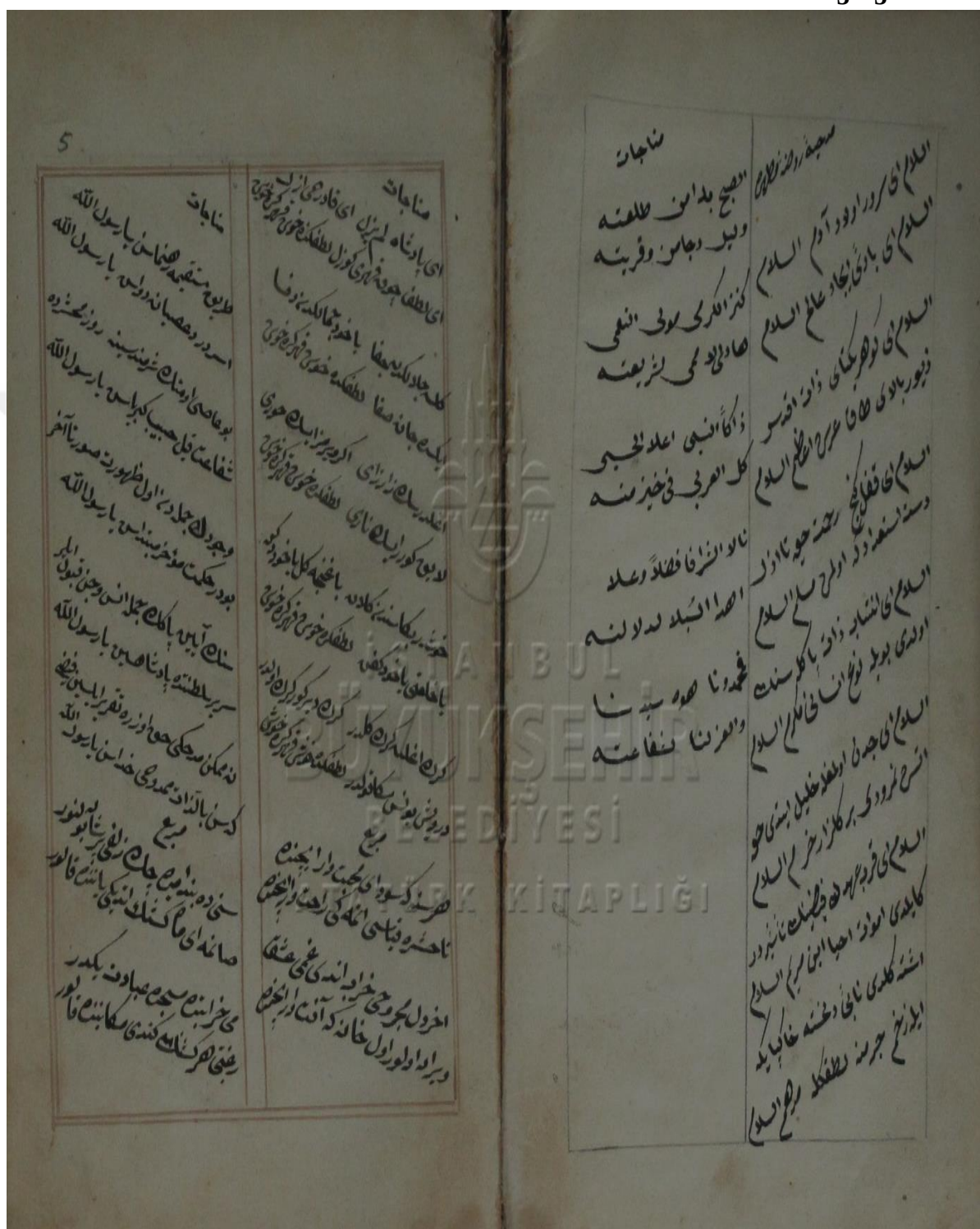
“Gel benim kākül kemendim” <https://www.repertukul.com/NE-CEMEN-NE-SAYEYI-GUL-3342> erişim tarihi 14.02.2024.

“Müştak oldum efendim dilber sana” https://www.eksd.org.tr/wp-content/uploads/bestecilerimiz/sultan-3-selim/acembuselik_mustak_oldum_dllber_sana.pdf erişim tarihi 18.02.2024.

“Ey kaşı kemān tİr-i müjen canıma geçti”

https://www.notaarsivleri.com/NotaMuzik/ey_kasi-keman_tir-i_mujen_canima_gecti.pdf erişim tarihi 18.02.2024.





دوستان
 طرفه منصوره را در آمدن کلاور بوی از بد
 خندانم بران بارده کلاور بوی از بد
 آرزوی علی بسکونک هلاک نشد
 نا اید خانی از آمدن کلاور بوی از بد
 حشره نک ننگ نرسد کلاور بوی از بد
 توبه هر لکاردن کلاور بوی از بد
 رنج صوفی نه هلاک نشد رنج بر
 دلی بر تفتی نگارند کلاور بوی از بد
 لی از آنی نغره مستانه کون بدید از بد
 طور عشقم کوهسارید کلاور بوی از بد
 شعر کوفتم کاغذ بر ایلمس
 خامه صبر نثارید کلاور بوی از بد

دوستان
 خطه کلاور بوی از بد اولی
 نه یارانه برده کون بخش اولی
 باغی خوی بسوه عارض برده
 رزق در هب طبعی خلع اولی
 چشمی مستی ایا هلی باولین
 ضحیه دل کاشنی باول اولی
 نامی آرمی بدو دلی الهی درع
 دختر زبانی بدنام اولی
 بار بار از آنکاه نوش اولی
 اولی کرم اولی
 بر عهد المی المی المی المی المی
 عذر دین بدو که کرم رضی
 کله صوره طهری فیه کرم
 بدو کلان بدو

دوستان
 آردی جاری دلی سودا هلی خا
 اکلاور خانی بر نام سودای نامه د
 چای کلاور از خبای دلی از کون
 زنی او بفرزد تصور مجلسی شانه د
 بوزدی رنگ کاهی بیع سر کعبه
 عاقبت جفسی کشته نوک د کون
 بی از غش فیک کون کی غوغه
 خنده ابر از تاب کرم هکله در
 بید اولی از خط خالی نو فیه
 اولی خلصی نایبه دسی دلی شود
 بر
 صورتی نو بری لطف ابرع است در بد
 کلاور بوی از بد و بی المی
 معارفه خاندان اقبال دلی اولی
 دسی سخی جوی از ابدی اند طهر

غزل لب
 حله بردستی غلام فغان نقصان
 اعلاسن دره فک الماعنی غرامنه
 خیمه چشم بر نوین دلی بری دلی
 کون خورشید درین خسته نالونه
 اسم خود بکلی ایند اسکندری
 ویران او برده اتم کوشه اسوانه
 بن اوشه برینش عجزی کوی حکام
 کم خلاطونی المی بلی از زمانه
 مقصودین جاز بر طوعا ابرم سانی
 سولان ابرم کون غزل بران فغانه
 اوفو یاز لب لب الهی هنر طهر
 فید اولی بوزل مجموعه غغانه





بر کفشد ابرام و صالحه نکر خواجه ایستیم
 بنده اول مست غیور در به بعد از بنده غمزه خواجه ایستیم
 بقیه
 بقیه ی خاطر به شکر و عالم خراب اول
 بنی سول به خور و خیمه ایستیم و اولی هجران
 نه دگر و کوه و جهان ایستیم که نام داله دهران
 نه اول بیوفای ایستیم به زوجه دانه
 کرد کجای کسی کرد اول و اول ایستیم دروغ ایستیم و بران
 نیاریم کجای دله و طاشه ایستیم تا دیر
 هانه شکر و نیکو ایستیم تا خیر
 اگر اسیر به چندی دروغ ایستیم تا دیر
 نبود ایستیم به خیر و دیرانه که طعم غیر هیچ به
 اگر بیان و بر بر ایستیم غمزه کدایه
 سنده ایستیم شکایت ایستیم به خیمه دایه
 عالم فلک و بر کن و دانه ایستیم به خیمه
 نه دیر و باغ غایب و فلک
 بار انداخته که فلک شکایت به خیمه دایه غایب و فلک
 نه کور و او بقدر و نه شکر و لعل صابر و خیمه غایب و فلک
 کور و غایب و روح دو غم و اول و نه شکر و طول و خیمه دایه
 بر سول و فانی ایستیم که ایستیم کور و نه ایستیم غایب و فلک
 جوامع اغیار و کور و نه عفاف و دیر و بیش ایستیم
 غمزه ایستیم و نه سول و کور و نه ایستیم با سلی
 به نیرم کیشک از جاده جاده شکایت و دانه خور
 دور و شکایت و یو یو ایستیم تا سلی

اگر بیان و بر بر ایستیم غمزه کدایه
 سنده ایستیم شکایت ایستیم به خیمه دایه
 عالم فلک و بر کن و دانه ایستیم به خیمه
 نه دیر و باغ غایب و فلک
 بار انداخته که فلک شکایت به خیمه دایه غایب و فلک
 نه کور و او بقدر و نه شکر و لعل صابر و خیمه غایب و فلک
 کور و غایب و روح دو غم و اول و نه شکر و طول و خیمه دایه
 بر سول و فانی ایستیم که ایستیم کور و نه ایستیم غایب و فلک
 جوامع اغیار و کور و نه عفاف و دیر و بیش ایستیم
 غمزه ایستیم و نه سول و کور و نه ایستیم با سلی
 به نیرم کیشک از جاده جاده شکایت و دانه خور
 دور و شکایت و یو یو ایستیم تا سلی

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Tuba POLAT

Türkçe öğretmenliği yapmaktadır.

Eğitim

Derece-Eğitim Birimi

Mezuniyet Tarihi

Lisans: Muş Alparslan Üniversitesi (Türkçe Öğretmenliği)

2015